NOVOČESKÁ KNIHOVNA.
Č. III.

HANKOVY PÍSNĚ

A

PROSTONÁRODNÍ

SRBSKÁ MUZA,

DO ČECH PŘEVEDENÁ.

VYDAL

JAN MÁCHAL.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1918.

HANKOVY PÍSNĚ

A

PROSTONÁRODNÍ SRBSKÁ MUZA,

DO ČECH PŘEVEDENÁ.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

V PRAZE 1918.

Tiskem Edvarda Leschingra v Praze.

PŘEDMLUVA.

Dne 16. září t. r. bylo tomu sto let, co Václav Hanka objevil v Králové Dvoře Královédvorský rukopis. Novější zkoumání prokázalo, že Hanka byl nejen šťastným nálezcem RK., nýbrž i obratným jeho písařem, a že i při skládání básní v něm obsažených měl přímé účastenství. Drobné básně RK. mohou se vším právem přičítati — Hankovi.

K posouzení jeho básnických schopností, které obránci pravosti RK. všelikým způsobem podceňovali, nejlépe se hodí jeho vlastní básně. Ježto jsou z části porůznu rozmetány, z části i nesnadno přístupné, pokusil jsem se o nový soubor jejich.

Soubor tento zahrnuje pouze básně Hankovy tiskem vydané, pokud vyšly jednotlivě nebo porůznu v časopisech a almanaších, v příležitostných publikacích a konečně v jeho vlastních sbírkách. V pozůstalosti jeho zachovalo se ještě hojně básní netištěných, zvláště z první periody jeho básnické činnosti, ale těch užívám zatím pouze jako materiálu k vysvětlení jeho básnického vývoje. K vydání rukopisných jeho básní (nevím, stojí-li za to) bylo by možno přistoupiti teprve potom, až by celá jeho pozůstalost byla náležitě uspořádána a chronologicky určena, což by vyžadovalo zvláštní studie. K celkovému ocenění básnického vý-

znamu Hankova tyto rukopisné práce ovšem mnoho již nepřispějí, neboť jsou to větším dílem začátečnické pokusy, kterých si Hanka sám mnoho nevážil; proto jich neuveřejňoval.

Jednotlivé básně podávám v pořádku pokud možno, chronologickém a v textu zachovávám znění prvního vydání v původním pravopise se všemi zvláštnostmi i chybami (pokud nejsou tiskové), toliko grafika je nová (*ou* m. *au*, *v* m. *w*, *í* m. *j*, *j* m. *g*, *ej* m. *ey*, *ů* m. *ó* atd.); nedbám jmenovitě grafických podivnůstek, jež Hanka zavedl ve vydání pátém (ъ m. *č*, ȣ m. *š*, ƶ m. *ž*, ħ m. *ch* a p.). Odchylky od znění prvotního sestavuji ve zvláštním oddíle.

Většinu básní v časopisech Hanka označoval plným svým jménem. S počátku rád užíval také podpisu *Věnceslav*. Takto podepsané básně jsou: Milost a víno. — Blaženost rolníkova. — Zpomenutí na podzim. — Rozmýšlení k svatbě. — Růže. — Zastaveníčko. (Když již všecko spočívá). — Zastaveníčko III. (Pohleď dívko). — Chvála vína. — Vzdechnutí. — Loučení. — Dívka se zlatými vlásky. — Mzda zpěvákova. — Takli tomu, či jinák? — Moc milosti.

Josef Jireček v článku »Zpomínky o časopisectvu českém před půl stoletím« (Světozor 1879, str. 327) vyslovil domněnku, že se za pseudonymem *Věnceslav* skrývá *Svoboda Navarovský*. Proto ve svém pojednání »Hankovy původní básně od 1813 do 1819« (ČČM. 1879, str. 351) nepřihlížel při oceňování básnické činnosti Hankovy k básním »Věnceslavem« označeným. Prof. Jos. Král v studii »O prosodii české« (L. fil. 1893, str. 211, pozn.) vhodně poznamenal, že domněnka Jirečkova nemožná není, ale že je málo pravdě

podobná. »Svoboda svým jménem uveřejnil v Prvotinách Hromádkových, kam přispíval i onen »Věnceslav«, pokud vím, jedinou báseň r. 1813, str. 168 a v listě k Hankovi ze dne 14. prosince 1817 tvrdí: »Hromádkovy (noviny) větším dílem za nic nestojí, proto jsem mu dosaváde *ničehož nepodal«* (ČČM. 1859, str. 399). To ovšem není zcela správné, ale svědčí jistě o tom, že Svoboda do r. 1817 Hromádkovi mnoho neposlal. A »Věnceslav« byl horlivým přispěvatelem do Prvotin.«

Že básně podepsané »Věnceslavem« jsou Hankovy, usuzuji předně z toho, že Hanka z básní výše jmenovaných pojal do svých sbírek Písní čísla »Zastaveníčko« a »Zastaveníčko III«, přihlásiv se takto za jejich skladatele; jiné básně jako »Milost a víno«, »Zpomenutí na podzim«, »Dívka se zlatými vlásky« jsou zapsány v pozůstalých papírech Hankových, čímž je autorství jeho rovněž potvrzeno.

Zřídka jen Hanka užil zkratky *nka-* nebo *-nka-*, a to u básní »Kdo jest hodný muž?« a »Přejde mi chuť«. Zkratka tato je průhledná; kromě toho je báseň »Kdo jest hodný muž?« zapsána v jeho papírech.

U básní anonymně vydaných, jako »Zpěv k svátku J. Nejedlého«, »Plavba«, »Vděčnost obyvatelů Král. Hradce«, »Píseň národní gardy« a j., uvádím v poznámkách důvody, proč je připisuji Hankovi.

Několika příležitostných básní a překladů Hankových — ostatně vesměs málo významných — nemohl jsem se nijak dopátrati. Jsou to hlavně tyto skladby: K slavnosti J. O. p. Vács. Leopolda arcibiskupa Pražského, obětováno od Jos. vdovy

Fetterlové, 1819 ve 4° listy 2. Též r. 1820—1824 (Jungmann, Hist. lit. čes. VI, 417 b). — K slavnosti jmenin F. Köllnera 2. dub. 1824 (tamtéž 417 e). — Městu Praze po požáru 20. února 1855, který v popel obrátil částku král. hradu. Kantata, kterou vlasky složil F. Francesconi, česky od V. Hanky, v hudbu uvedl Gordigiani. V Praze 1855. Vydáno zároveň vlasky, německy, česky (Douchův Knihopis. slov. str. 44, 54). — Loučení Stuartky. S českým, německým, francouzským a anglickým textem. Zčeštěný text od V. Hanky (tamtéž str. 54, 128).

Při vydání podržel jsem obecný název »Písně«, jakého také Hanka užíval, ačkoliv se mnohé básně ve sbírce obsažené nehodí pod obvyklou rubriku písní. V pátém vydání Hanka přidal k několika písním překlady polské a ruské, jež mu přátelé jeho obstarávali; překlady tyto jsem v novém vydání prostě vynechal. Do rámce tohoto vydání nehodil se prosaický překlad dvou episod z eposu sanskrtského »Rámájanam«, jež Hanka uveřejnil v Kroku II, 1831, str. 9—29 (Nářek rodičů nad smrtí Jedináčka a válka Lakšmonova, bratra Ramova, s velikánem Attykajou, synem Ravanovým); proto jsem jej rovněž vynechal.

Pokládám za svou povinnost poděkovati slav. správnímu výboru Musea král. čes. jakož i správě musejní knihovny, že mi ochotně dovoleno bylo prozkoumati rukopisnou pozůstalost Hankovu, pokud obsahuje jeho práce básnické.

V Praze v měsíci září 1917.

J. Máchal.

ÚVOD.

I.

Důležitým svědectvím pro počátky básnické činnosti *Václava Hanky* byla dosud poznámka v »Desateru Písní« Hankových z r. 1815 k básni »Lidka« připojená: »Píseň nazvaná Lidka (na žádost dána) jest nejprvnější píseň skladatelova, když ještě o prozodyi nic nevěděl«. Poznámka tato není však zcela správná a třeba ji poněkud opraviti. Z pozůstalých papírů Hankových je zřejmo, že »Lidka« prvotně byla složena v máji r. 1809, měla však jiný, tehdy oblíbenější název »Lenka«. Nebyla nikterak »nejprvnější píseň skladatelova«, neboť v papírech jeho zachovaly se zápisy básní již z r. 1808. Tehdy právě Hanka vystudoval první třídu humanitní (poesii) na gymnasiu v Králové Hradci a působením učení školního oblíbiv si poesii, začal skládati verše. Byly to jeho učednické pokusy. V říjnu r. 1808 zapsal si na př. satiru »*Nynější láska*«, začínající se takto:

»Před časy se podle náchylnosti
milovalo, na tom bylo dosti,
láska oplácela lásku,
nebylo již jiších svazků (!) . . .
Teď ale chytřejc to začínají,
neb větší vejdělek z toho mají,
kdo nerad něco daruje,
ten ať se lásky varuje« atd.

Jiná skladba Hankova, žertovně »*Elysium*« nadepsaná, datována je v listopadu 1808 a zní (otiskuji ji se všemi chybami):

»Na onem světě, kde bydlej' blažení,
není bez radosti žádné omžení.
Tam jest ten rozkoše slíbený ráj,
tam věčně panuje jaro a máj.
Víno je dvanáctkrát za rok tam zralí,
ze stromů třináctkrát ovoce brali,
pečený chleb roste z klasů na poli,
ve vozních cestách jsou hromady soli« atd.

Mnohem hojnější jsou v papírech Hankových zápisy básní, datovaných r. 1809. Kromě »Lenky« je to na př. milostná báseň »*Na jisté děvče*«, složená v dubnu r. 1809:

»Ty, kterés první srdce mé chytlo,
a skrze ně šíp prohnalo,
jak Miłostenka jsi se vyskytlo
a ve mně lásku rozžalo.
Jak tě jen uzřím srdce hned hoři (!)
přečistou láskou v stálosti,
nechť se nademnou obloha zboři (!),
nepřivede mě k žalosti« atd.

Jinou báseň milostnou Hanka napsal v září 1809 »*Na V*** M****«:

»Jak jsem Tebe děvče zhledl,
jat' jsem od té chvíle,
třesoucí se hned jsem zbledl,
děvče roztomilé.
Vězíš stále v srdci mém,
kudy chodím, kde jen jsem« atd.

Nad tyto chatrné rýmovačky povznáší se píseň »*Loučka*«, datovaná v říjnu 1809, která je zvláště zajímavá tím, že ukazuje, jak se uměl

Hanka již ve svých prvních pokusech básnických přizpůsobiti tónu lidových písní. Na doklad toho uvedu z ní aspoň dvě strofy:

»Přesmutná hodina,
přesmutná chvíle,
když mi jest odejit (!)
  od své milé.
Odejit daleko,
tam kde jí není,
tesknost má nebude
  k vyslovení.
Snad dnes již posledně
vidím tvé líce,
snad se již nesejdem
  dívko více!
Již mě tvé modravé
očko nestíši (!)
již mně (!) v mé ouzkosti
  nepřispíši (!)«.

Zápis »Loučky« prozrazuje zároveň, že mu tehdy ani prosodie nebyla tak neznáma, jak tvrdí v poznámce k básni »Lidka«, neboť si k ní poznamenal tento rozměr:

— ∪ ∪ — ∪ ∪
— ∪ ∪ — ∪
— ∪ ∪ — ∪ ∪
— ∪ — ∪

Ostatně i pozdější zápis »Lidky« ukazuje, že měl při skladbě její určitý rozměr na mysli, který si po kraji poznamenal, a to:

— ∪ — ∪ — ∪ — ∪
— ∪ — ∪ —
— ∪ — ∪ — ∪ — ∪
— ∪ — ∪ —

Možno tedy předpokládat, že Hanka již tehdy znal pravidla prosodická, ale neuměl jich ještě správně užívati. Zejména v »Lidce« jsou četné přízvukové chyby (viz Jos. Král, Listy fil. 1893, str. 205).

Na témž lístku, kde je zapsána »Lenka« (tedy r. 1809), zaznamenána je též báseň »*Mé děvčátko*«:

»Miluje mne
děvčátko mé,
kdo je zhled řekne:
Jistě jest pěkné,
roztomilé
děvčátko mé« atd.

Pokud z pozůstalých papírů lze souditi, byl rok 1809 pro Hanku obzvláště básnicky plodný. Kromě uvedených básní milostných vznikly tehdy ještě jiné jeho básně. Ráz jejich charakterisují již pouhé začátky, takže by bylo asi zbytečné dále se o nich šířiti.

Co bych věřil a nevěřil.

Že se Káča upejpává
když ji(!) Jan zavdanou dává,
ano to věřím.
Ale že ho také všude
s upejpáním poodbude,
to již nevěřím atd.

Na Radost.

Radost ty ses narodila
semnou pod růžemi tam,
věrnost věčnous' mně slíbila (psáno *slýbyla*),
ten slib (psáno *slyb)* já ti také dám,

Bylas semnou vždycky hbitě,
když sem ještě byl jen dítě,
vesel žertu bylo dost,
nebs tu byla vždy Radost atd.

Na kanárka.

Neštastný zpěváku držišli hubu,
nevěř mně hnedky ti zakroutím krk,
vidíšli pak mou zlost skřípení zubu,
nenechám v křidlech tvych jediný brk atd.

Z netištěných básní Hankových určitě datována je ještě didaktická skladba »*Stáří člověka*« (v dubnu 1810):

»Žádný již starcovi z hlavy
jeho blud víc nevypraví,
byť naň mluvil anděl sám.
Baba jen nesváry tropí,
žve, jak když chvojím se topí,
zkušenost sám toho mám« atd.

Z které doby jsou jiné netištěné básně Hankovy, zachované v jeho pozůstalosti, nelze mi zatím bezpečně stanoviti, ale tolik zdá se býti jisto, že většina jich patří mezi jeho prvotiny.

První tištěnou skladbou Hankovou, pokud vím, byl »*Zpěv k svátku Jana Nejedlého*« z roku 1811. Hanka dokončiv totiž studie gymnasijní v Hradci Králové, přišel na podzim r. 1809 na studie filosofické do Prahy, kde se sešel s bývalými druhy z Králové Hradce, s Frant. Klicperou a Jos. Havelkou, a seznámil se prostřednictvím jejich s jinými mladíky, národně uvědomělými, jako s Václavem Svobodou, Hýblem a Štěpánkem. »Spolek horlivých a pro řeč a literaturu českou nadšených mladíkův počínal si velmi čin-

ně: všichni navštěvovali přednášky Nejedlého, dvakráte za týden scházeli se v příbytku Fr. Klicpery, práce a básně si předčítajíce a vzájemně si je opravujíce. V básních obsahu vznešeného vynikali nad jiné Fr. Klicpera a Václav Svoboda, v písních zvláště se odznačoval Hanka, pročež také od svých přátel žertovně nazýván *Český Anakreon*« (Jičínský Obzor 1861, str. 29, podle vypravování Jos. Havelky). Pověst o zvláštním básnickém nadání Hankově rozšířila se brzy mezi tehdejšími vlastenci a donesla se až do Litoměřic k sluchu Jos. Jungmanna, jenž 11. dubna 1811 Ant. Markovi psal: »Nějaký Hanka (physiky posluchač) má býti tak výborný český básníř!! Však censura prý jeho nejnovější práce nepřijala« (ČČM. 1881, 519). Není tedy divu, že mu od ostatních posluchačů přednášek Nejedlého svěřena byla úloha ve zvláštní básnické skladbě oslavovati prof. Nejedlého. Jakožto výraz národního uvědomění, vřelých citů vlasteneckých a nadšení slovanského zůstane zpěv Hankův zjevem pozoruhodným. Vzhledem k Nejedlému city Hankovy brzy ochladly a změnily se v zjevné nepřátelství. Místo Nejedlého miláčkem Hankovým stal se potom učitel jeho ve slavistice — Josef Dobrovský.

V hojnější míře Hanka začal uveřejňovati své básně od r. 1813, a to hlavně v Hromádkových »Prvotinách pěkných umění«. R. 1815 vydal »nákladem posluchačů českého učení« tenký svazeček svých písní o 14 stránkách s názvem »*Dvanáctero Písní*«, neoznačiv ani na titulním listě své jméno; pouze na konci připojil poznámku: »Tyto písně jsou od *V. Hanky* kromě Nástraha od *M. Patrčky*; v hudbu pak jsou uvedené od *V.*

W Praze 1815

Tomáška, kterou on na podzim vydá.« Roku následujícího (1816) vyšel druhý svazeček s týmž titulem a s poznámkou na konci: »Jarmila jest od *J. Šafaříka,* Mina od *G. Suchanka,* U hrobu děvčátka od *F. Veverky* a ostatní od *V. Hanky.*« V obou svazečcích je tedy pouze dvacet písní Hankových. Ze všech četných básní, dříve již otištěných, spisovatel pojal do obou svazečků pouze několik vybraných čísel. Z »Prvotin« jsou to písně: »*Při hodech*«, »*Kozákovo loučení*«, »*Sen*«, »*Toužení po Běle*«, »*Dívka plachá*«, »*Zastaveníčko*« a »*Selanka*«. Z »Nových Básní« od A. Puchmajera vydávaných jediné »*Hospodářství*«. Ostatní básně nehodily se mu dílem pod titul »Písně«, dílem je snad pokládal za méně podařené.

Pro tehdejší poměry censurní není bez významu, že censura pražská nechtěla některé písně Hankovy v druhém svazečku připustiti. Hanka obrátil se tedy k censuře vídeňské, kde je Kopitar dovolil; oznámil to Hankovi v listě 27. února 1816: »Tuas cantilenas admisi, quamquam pleraque erant vix adhuc cis terminum. Shultes dixit, nobis esse incarnatam voluptatem; certe si te legeret, obduraret in hac opinione« (Jagić, Neue Briefe von Dobrovsky, Kopitar u. a. 10). Z této narážky lze usuzovati, že se erotika Hankova zdála nejen censoru pražskému, nýbrž i Kopitarovi poněkud příliš bujná a smyslná.

Jisto jest, že se písně Hankovy líbily. Sám střízlivý Kopitar psal po vydání prvního svazečku Hankovi (19. října 1815): »Die Lieder sind wirklich hübsch ... Wie süssstolz muss es Ihnen ums Herz sein, wenn schöne Mädel Ihre Gedichte auswendig lernen! docilis modorum vatis

H-ankae« (Jagić, Neue Briefe 6). První svazeček byl záhy rozebrán; proto radil D. Kinský Hankovi, aby jej znovu dal otisknouti: »Škoda,« psal v květnu 1817 Hankovi, »že prvního svazečku písní k dostání není. Nevím, zdaliž se mi bez něho rozprodání druhého poštěstí. Máteli ještě mnoho výtisků druhého svazečku, nechte první přitisknouti, jistě že dobře pochodíte; já se zajisté přátelsky postarám, aby odbytu měly« (ČČM. 1881, str. 105). Když pak 13. února r. 1819 ohlašováno bylo v Kramériusových Vlast. Novinách druhé vydání Písní, připojena k tomu poznámka, kterou asi Hanka sám napsal nebo aspoň inspiroval: »První vydání Písní těchto 1500 výtisků silné, rozprodáno bylo dříve než půl léta uplynulo, a nejvýbornější mistři věku našeho počali je na rychlo přemilostnou hudbou obživovati, takže hned na to vyšly ryty od slovutného našeho vlastence *V. J. Tomáška* ve dvou svazcích, ano v druhém i v němčinu přeloženy byly. Později je právě slovanským slohem pro kytaru a fortepiano přiodil *F. M. Kníže* též ve dvou svazcích, z nichž druhý právě nyní na světlo vyšel. Mnohé v tisku nevydané a jen pro domácí obveselení složené melodye k těmto Písním, mlčením pomíjíme. Neustálá dotazování již po celá 4 léta byla podnět druhému tomuto v obsahu třikráte většímu a mnohem ozdobněji tištěnému vydání.«

Umění Hankovo a tím i úspěch jeho Písní záležel v tom, že se dovedl přizpůsobiti prostému tónu lidové písně. S písněmi prostonárodními Hanka seznámil se již ve svém mládí; slyšel je doma i na pastvě a zajisté je také zpíval. Matka jeho byla prý horlivou pěvkyní písní a od otce

Hankova zachovala se objemná sbírka písní (rukopis v knih. Musea král. čes. I. H. 16; srv. Č. Zíbrt, Bibliografický přehled čes. nár. písní, str. 20—21). Tak naučil se Hanka vážiti si lidového zpěvu. Tato přirozená záliba lidové písně stala se vroucnější a uvědomělejší za pobytu Hankova ve Vídni, kde vlivem Kopitarovým začal náležitě oceňovat význam národní poesie. Možno právem usuzovati, že od něho pochází nepodepsaný článek v Hromádkových »Prvotinách« (22. srpna 1814), kdež vzhledem k sbírce národních písní ruských od Iv. Prače a zároveň k sbírce srbských písní od Vuka Karadžiće (r. 1814 ve Vídni vydané) vyzývána byla také veřejnost česká, aby národní písně sbírala. Článeček tento pěkně charakterisuje názory Hankovy, proto jej otiskuji celý: »Žádoucí by bylo, kdyby se některý Pán Vlastenec vynasnažil, aby nám naše líbezné národní písně sebral, tak aby Čechové opět ku slovanskému zpěvu přivedeni byli, od kterého se, Bohu žel! aspoň v městech tvrdými zvuky a následováním německých písní velmi vzdálili, a naše staré písně toho zajisté zasluhují, aby za vzor nynějším novým skladatelům vystaveny byly, neboť který národ nám velebnější, vznešenější a svatější písně vykázati může, než jest »Otče náš milý Pane«? kde najdeme milostnější a žertovnější nad onu »Má panenka hezká je«? a »Kdybys měla má panenko sto ovec«? — Čechové tak rozhlášení v hudbě a rozptýlení po celé Europě ve všech hlavních městech u každého dvora, měliby také onen poklad starého pění netoliko svým potomkům, alebrž všem národům zachovati, jako to učinil Rusům Ivan Prač, který »Собранїе Народныхъ Русскыхъ Пѣсень съ ихъ голосами«, t. j. Sebrání Národních

Ruských Písní s jich hlasy, vydal, z nichž nejslavnější hudebníci našeho věku, jako Van Bethoven, původy (themy) ve svých skládáních čerpají; líto jest nám, že v naší tiskárně žádných not nemáme, abychom některou píseň našim Panům vlastencům podali, nemohouce to, aspoň bez not jednu ruskou a serbskou zde položíme i s českým přeložením; každý ví, že v národních písních prostota a nevinost nejvýtečnější věc jest, tedy že se básnění vznešeného aneb uměleckého v nich hledati nemůže. Také i Serbové nás v tom letos předčili, vydavše své národní písně ve Vídni.« (Následuje text maloruské písně »Ой послала мене мати зеленаго жита жати« a slaveno-srbské písně »Ой девойко душо моя« s českým překladem).

Od té doby Hanka oblíbil si zvláště ruské písně a opatřil si též dvě sbírky jejich, jež bedlivě pročítal; byl to předně »Новѣйшій и полный россійскій общенародный Пѣсенникъ, содержащій въ себѣ всеобщее собраніе всѣхъ родовъ новѣйшихъ и употребительнѣйшихъ пѣсенъ« (v Moskvě 1810), za druhé »Собраніе разныхъ пѣсенъ« od Michaila Dmitrijeviče *Čulkova* (část I. v Petrohradě 1770). Obě tyto knížky chovají se v knihovně Musea král. čes. a jsou opatřeny vtištěným jménem Hankovým. Ve sbírce Čulkovově jsou pak některá méně běžná slova ruská tlumočena po česku a písmo je Hankovo.

V básních, jež Hanka do r. 1816 skládal, je ještě vliv písní ruských málo znatelný; s počátku působily naň toliko písně *pastýřské* (пастушескія) a milostné (нѣжныя, любовныя), v obou sbírkách hojně zastoupené. Na př. selanka »*Pastýř*« podobným způsobem zobrazuje stesk pastýře po milé jako ruská píseň u Čulkova č. 72.

(= Moskev. Pěs. č. 91). Báseň »*Pastýřka*« vyjadřuje zase podobné tužby milostné jako četné písně ruské u Čulkova č. 14, 31, 61. V milostné písni Hankově »*Dívka neznámá*« spatřovati lze vzdálený ohlas písně ruské u Čulkova č. 10. Tolik zdá se býti jisto, že si Hanka onen »jímavý cit«, jenž vrstevníkům jeho zvláště lahodil (v Praž. Nov. 20. ledna 1819 ohlašováno bylo, že v několika dnech vyjdou na světlo Hankovy Písně »v známém již jímavém Hankovém(!) citu vytvořené«), hlavně osvojil pilným čítáním něžných a selankových písní ruských, jež byly obsaženy v obou sbírkách. Zřejmější ohlasy písní ruských vyskytují se teprve v básních, jež Hanka skládal od r. 1816.

2.

R. 1816 (4. ledna) Kopitar oznámil Hankovi: »Die 2. pjesmarica (t. j. druhý díl Vukovy sbírky) ist noch viel schöner als die erste. Einige liessen sich vielleicht bohemisiren« (Jagić, Neue Briefe 7). Vyzvání toho Hanka uposlechl, začal překládati srbské písně a drobnou ukázku své práce vydal tiskem na počátku r. 1817 v knížce »*Prostonárodní Srbská Muza do Čech převedená*« (Částka první. V Praze 1817). Obsahuje osm písní srbských a dvě ruské. Předlohy srbské jsou vybrány hlavně z druhé sbírky Vuka Karadžiće »Народна србска Пѣснарица« (ve Vídni 1815), toliko jedna píseň »*Přirozená svoboda*« je z první sbírky Vukovy »Мала простонароднъа славеносербска Песнарица« (ve Vídni 1814). Výběr ukázek je dosti přiměřený. Junácké písně srbské zastupuje zpěv »*O knížeti Lazaru*« a »*Fetibegovič a jemu*

nesouzená«; k nim se řadí legendová píseň »*O sv. Mikuláši*«. Ostatní ukázky jsou z oboru písní milostných (»Přirozená svoboda«, »Ovčák a děvčice«, »Tkanice a dívka«) a kraljických (»Mistrovi«, »Žákovi«). Obě písně ruské, k srbským připojené, přeloženy jsou z Moskev. Pěsenniku; první z nich »*Loučení milých*« z oddílu písní prostonárodních, druhá »*Petrburgská píseň*« z oddílu písní veselých neboli cikánských.

Překlad srbských písní v »Muze« není ovšem ani zcela správný ani básnicky uhlazený. Nejvíce Hankovi vadila povrchní ještě znalost srbštiny. Mnohá místa ukazují, že neporozuměl původnímu textu a překládal tudíž chybně. Jindy Hanka překládal zase otrocky slova, nikoliv smysl originálu, nebo podával překlad nevhodný. Doklady budou uvedeny v poznámkách k jednotlivým písním (viz též Jos. Jireček v ČČM. 1879, str. 359 d.).

Po formě Hanka se snažil zachovati desítislabičný nebo osmislabičný verš srbský, počítal však pouze slabiky a dopouštěl se četných chyb proti správnému přízvukování. Kromě toho k doplnění určitého počtu slabik často užíval bezvýznamných částic jako: tu, pak, teď, tam, tento a p.

Překlad obou písní ruských není sice bezvadný, přece však je lepší než překlad písní srbských.

Hanka, vydávaje »Prostonárodní Srbskou Muzu«, měl v úmyslu po této první částce vydávati ještě části další, jak výslovně poznamenal na rubu titulního listu: »Zalíbíli se tato maličká zkouška prostonárodních srbských písní, vynasnažím se vydávati krajanům svým celou zbírku prostonárodních písní všech slovanských pronárodů.« Takové sbírky už nevydal; místo toho

přeložil staroruský epos »*Igor Svatoslavič, hrdinský zpěv o tažení proti Polovcům*« (v Praze 1821) a polské »*Krakowiáky*« (v Praze 1834).

Studie prostonárodní poesie slovanské, zvláště písní ruských, nezůstaly však bez pronikavého vlivu na Hankovu vlastní činnost tvůrčí. V básních, jež v letech 1816—1817 skládal a v nové sbírce svých »*Písní*« po prvé uveřejnil, vyskýtá se hojně básní, v nichž lze spatřovati více méně volné ohlasy písní ruských, jak je poznal ze sbírky Čulkovovy a z Moskev. Pěsenniku. Sbírka »Písní« vyšla sice teprve v lednu 1819, ale Hanka již v srpnu r. 1817 pomýšlel ji vydati, jak soudím z listu Dom. Kinského Hankovi z 30. srpna 1817: »O odbyt Vašich milostných písní, kteréž sebrati hodláte, jakož přítel se postarám« (ČČM. 1881, str. 106).

K písni »*Tajná láska*« (str. 100) Hanka přímo poznamenal, že je složena »dle ruského«. Předlohou její byla prostonárodní píseň, obsažená v Moskev. Pěsenniku (str. 118, č. 100) a nadepsaná: »Дѣвушка, пожертвовавшая своему любезному жизнію за его невѣрность«. Začíná se takto:

„Ты рѣка, рѣка глубокая!
Унесла ты по поволнамъ своимъ
отъ меня ты добра молодца,
отъ меня ты друга милаго
и отъ сердца всю отрадушку.“

V dalším pronáší dívka svůj žal nad zrazenou láskou. Milenec se s ní rozloučil a sliboval jí, že se brzy vrátí; zatím vyhledal si bohatou nevěstu a oženil se s ní. Opuštěná dívka, uslyševši tuto zlou zprávu, upadla v zoufalství a šla na břeh Volhy.

Dále se pěje:

„Было время поздно вечеромъ,
Тусклы звѣзды не свѣтилися,
Блѣдный мѣсяцъ чуть проглядывалъ
сквозь завѣсы сѣрыхъ облаковъ;
Изъ за лѣсу онъ дремучаго
Чуть свѣтилъ на воду черную;
По горамъ шумѣлъ сосновой боръ;
Волны съ стономъ ударялися
О крутой свой каменистый брегъ;
Знать Природа сговорилася
Съ ея тяжкой, горькой долею,
И съ душевною кручиною. —
Вопли глухо разносилися,
И за шумомъ вѣтра сильнаго
Чуть слова ее внималися:
Ты волна рѣчная, быстрая!
Ты катися къ другу милому;
Понеси ему ты вѣсточку,
Ему радошно извѣстіе,
Что я долго, долго плакалась
На невѣрность друга милаго,
Я злу жизнь свою окончила;
Пусть живетъ теперь спокойно онъ! —
Разступились воды черныя,
Закипѣли волны ярыя . . . . . .
И сравнялися по прежнему,
Скрывъ нещастну въ глубинѣ своей.“

Hanka celou tuto píseň nejdříve přeložil (překlad je v jeho papírech), chtě jí snad užiti pro chystanou sbírku národních písní slovanských, potom se jí řídil při skládání své básně »Tajná láska«. V první části počínal si zcela samostatně, podávaje toliko vzdálený ohlas elegické nálady

HANKOWY PJSNĚ.

Druhé rozmnožené wydánj.

Swazeček prwnj

Nákladem Skladatelowým.

W PRAZE,
v Boh. Háze, Joz. Krause, K. W. Eudrsa.
1819.

v písni ruské zobrazené; ale v druhé části básně byl úplně závislý na ruském originálu, místy překládal jej téměř doslova a měnil výrazy toliko tam, kde toho vyžadoval rým.

Ještě věrněji Hanka přidržel se ruské předlohy v básni »*Žalost*« (str. 112: »Zatmělo se krásné slunéčko, zatmělo«). Složena je podle písně u Čulkova č. 178, která zní:

„Туманно, красное солнышко, туманно,
что въ туманѣ краснава солнышка не видно,
Кручинна красная дѣвица, печальна;
никто ее кручинушки незнаетъ,
ни батюшка, ни матушка родные,
ни бѣлая голубушка сестрица.
Печальная душа красна дѣвица, печальна
не можешь ты злу горю пособити,
не можешь ты мила друга забыти,
ни денною порою, ни ночною,
ни утренней зарею, ни вечерней.
Въ тоскѣ своей возговоритъ дѣвица,
я въ тѣ поры мила друга забуду,
когда подломятся мои скорые ноги,
когда опустятся мои бѣлые руки,
засыплются глаза мои песками,
закроются бѣлы груди досками."

Předlohou Hankovy básně »*Košíček*« (str. 94) byla svatební píseň ruská v Moskev. Pěsenniku str. 219, č. 210:

Свадебной подарокъ.

Эту корзинку, всю полну цвѣтовъ,
я принесла вамъ изъ нашихъ садовъ,
розы, фіалки, лилеи тутъ есть,
можно прекрасной вѣнокъ себѣ сплесть.

Хоть лице ваше какъ роза цвѣтетъ,
но въ лестномъ цвѣтѣ семъ прочности нѣтъ;
какъ роза нѣжна отъ стужи падетъ,
такъ краса ваша увянетъ, пройдетъ.

V obou básních znamenáme především stejný rytmus; Hanka jen desítislabičný verš ruský rozvedl ve dva verše pětislabičné. Tato zvláštnost patří vůbec k charakteristickým znakům veršovnické techniky Hankovy, jak možno poznati též při nápodobách ruských písní v skladbách »Tajná láska« a »Žalost«. Začátek je doslovným překladem písně ruské, potom opakují se verše ruské písně v pořádku úplně změněném, ale tak, že možno zcela jasně předlohu ruskou stopovati. Druhá polovice básně Hankovy má však obrat zcela samostatný, který nijak nepřiléhá k smyslu písně ruské. Technika Hankova jeví se tedy při této nápodobě takto: několik veršů s počátku Hanka převzal doslova z písně ruské, jiné poněkud změnil a k tomu připojil několik veršů vlastních a — ohlas byl hotov.

Hankova báseň »*Holubinka*« (str. 91) je dosti zdařilým ohlasem dvou písní ruských: u Čulkova str. 191, č. 155 a v Pěsenniku Mosk. str. 144, č. 125. Z písně u Čulkova vyskytuje se tu holubinka, naříkající nad smrtí svého holoubka, a těšení její, z Mosk. Pěsenniku pak ta okolnost, že holoubka ubila *panská* střela (v rus. *bojarský* sluha).

Zvláštní zmínky zasluhuje Hankova píseň »*Na sebe*« (str. 93). Hanka obestřel ji jakýmsi tajemným kouzlem, poznamenal k ní, že je složena »*duchem staročeským*«, životopisci svému Legis-Glückseligovi napověděl, že to byla *první*

jeho báseň a vznikla »in einer dem Dichter nicht mehr erinnerlichen poetischen Anwandlung«. Hanka si na ní velice zakládal a dal si k ní zhotoviti zvláštní obrázek. Jak Jos. Jireček v ČČM. 1879, str. 357 vhodně poznamenal, »umělec ovšem přepodivně věc pojal. Na obraze vidí se totiž prostovlasá ženština s dítětem v náručí, jako nějaká dětovrahyně, uprostřed lesa, mezi stromy jakás indiánská chata a na zachmuřené obloze dva blesky, kdežto se předce v písni praví o matičce, že syna porodila »v krásné Vesny den, v krásný jarní den v zeleném sadě mezi růžemi plnokvětnými«.«

Vznik básně této byl dlouho předmětem sporu; nyní je jasno, že se opírá o dvě písně, ruskou a srbskou. Počátek její je upraven podle ruské písně u Čulkova č. 148:

Породила да меня матушка,
Породила государыня,
Въ зеленомъ та саду гуляючи,
Что подъ грушею подъ зеленою,
Что подъ яблонью подъ кудрявою,
Что на травушкѣ, на муравушкѣ,
На цвѣточкахъ на лазоревыхъ.
Неленала да меня матушка
Во пеленочки во камчатые,
Во свивальники во шелковые.
Берегла та меня матушка,
Что отъ вѣтру и отъ вихорю;
Что пустила меня матушка
На чужу дальну сторонушку.
Сторональ ты моя сторонушка:
Сторональ моя незнакомая,
Что не самъ та я на тебя зашелъ,

Что не доброй меня конь завесъ,
Занесла меня кручинушка,
Что кручинушка великая,
Служба грозная государева.
Прытость, бодрость молодецкая,
И хмелинушка кабацкая.

Hanka dal své písni docela jiný obrat, opíraje se při tom formálně o srbskou píseň »Gajtan i djevojka« (Vuk II, str. 15, č. 20), kterou v Srbské Muze přeložil s názvem »Tkanice a dívka«. Zní takto:

„Сѣди мома на высоко,
На высоко на широко,
Свилу преде, гайтанъ плете,
С' гайтаномъ се разговара:
Да я знадемъ, мой гайтане!
Дa ће тебе младъ носити;
Свиломъ бы те оплетала,
Златомъ бы те увїяла,
А бисеромъ накитила.
А да знадемъ мой гайтане!
Да ће тебе старъ носити;
Лыкомъ бы те оплетала,
А рогозомъ поплетала,
Копривама накитила."

Takovým způsobem je vznik písně »Na sebe« zcela bezpečně vyložen a vyvrácena domněnka, že vzorem jejím byla »Kytice« rukopisu Královédvorského.

V duchu a formě milostných písní ruských složil Hanka ještě jiné básně, pojaté do sbírky z r. 1819, jako na př. »*Sen*« (str. 111), »*Loučení*« (str. 85), »*Měj se dobře*« (str. 87), »*Tužba*« (str. 88), »*Pomsta*« (str. 89), »*Nářek*« (str. 90)

a j. Při tom s oblibou napodoboval formální zvláštnosti ruských písní, jako začátky »Ach hory, hrozné hory« (Ach, vy gory, gory krutyja), »Ach, lesy, lesy černé«, dále výrazy jako »dujte, bujní větři«, »v blahověří«, »po širém poli žito vlaje se, teplými větry zakvětaje se« a p.

*

Vedle těchto zjevných a od Hanky podepsaných ohlasů písní ruských objevily se v téže době v literatuře české anonymní ohlasy, přioděné rouchem staročeským. Autor jejich inspiroval se rovněž oběma jmenovanými sbírkami písní ruských, užíval podobné techniky veršové, vůbec poměr jeho ohlasů k předlohám ruským jest týž, jako u ohlasů Hankových. Můžeme tedy vším právem předpokládati, že nejmenovaným autorem byl rovněž — *Václav Hanka.*

R. 1816 objevena byla »*Píseň pod Vyšehradem*« (»Ha ty náše slunce, Vyšegrade tvrd!«). Nyní se obecně pokládá za novodobý padělek. Počátek její byl složen podle písně ruské (Čulkov č. 187 = Mosk. Pěs. č. 127):

„Ахъ! ты нашъ батюшка Ярославль городъ!
Ты хорошъ, пригожъ, на горѣ стоишь,
на горѣ стоишь, на всей красотѣ,
промежду двухъ рѣкъ, промежь быстрыихъ,
промежду Волги рѣки, промежь Котрасли“ atd.

Ostatní část české básně, v níž se líčí toužení milého po milence, provedena jest už samostatně, ale v duchu nasládle selankových písní ruských. Že ji složil Hanka, usuzuji ze shody její s písní Hankovou »*Tužba*« (str. 88).

R. 1817 jel Hanka do Králové Dvora a našel tam dne 16. září Královédvorský rukopis. A ku podivu — z písní lyrických ozývá se zase zřejmě ohlas písní ruských.

Předlohou »*Růže*« byly dvě písně ruské; první u Čulkova č. 145 začíná se takto:

„Ахъ ты садъ ли ты мой садочикъ,
садъ да зеленое виногродье,
къ чему ты рано садъ разцвѣтаешь,
разцвѣтавши садъ засыхаешь,
землю листьемъ садъ устилаешь?"

Zakončena je pak těmito verši:

„Я вечеръ, вечеръ молоденька
долго вечера просидѣла,
я до самова до разсвѣту,
всю лучинушку припалила,
всѣхъ подруженекъ утомила,
все тебя, мой другъ, дожидалась."

Druhá píseň u Čulkova č. 143 zní:

„Ахъ вы вѣтры, вѣтры буйные,
вы буйны вѣтры осеннїе,
потяните вы съ ету сторону,
съ ету сторону, со восточную,
отнесите вы къ другу вѣсточку,
что нерадосную вѣсть печальную.
Какъ вечеръ то мнѣ маладешинкѣ,
мнѣ мало спалось, много видѣлось.
Не хорошъ та мнѣ сонъ привидѣлся,
ужъ кабы у меня у младешинки.
На правой рукѣ на мизинчикѣ,
распаялся мой золотъ перстень,
выкатался дорогой камень,
расплеталася моя руса коса,

вюплеталася лѣнта алая;
лѣнта алая Ярославская,
подареньица друга милова,
свѣтъ дороднова доброва молодца."

»*Jahody*« připomínají ruskou píseň u Čulkova č. 172:

„Ходила младешинька по борочку,
брала, брала ягодку земляничку,
наколола ноженьку на трясочку.
Болитъ, болитъ ножинька да не больно,
любитъ меня сердечной другъ да не ложно,
не ложно душа моя, не нарочно;
пойду у свѣта батюшки спрошуся,
у родимой матушки доложуся;
пусти, пусти батюшка въ сыръ боръ погулять,
сударыня матушка ягодокъ побрать.
Брала, брала ягодки да уснула,
не слыхала младешинька какъ милой приѣхалъ;
приѣхалъ мой милой другъ на вороном конѣ" atd.

Vzorem »*Opuštěné*« byla asi píseň u Čulkova č. 142:

„Не бушуйте вы вѣтры буйные,
не шумите вы лѣса темные.
Ты не плачь, не плачь красна дѣвица,
не слези лице прекрасное.
Ужъ я рада бы не плакала,
сами плачутъ очи ясные,
возрыдаетъ ретиво сердце,
все тужа плача по миломъ дружкѣ" atd.

Píseň »*Skřivánek*« podobá se ruské písni v Moskev. Pěs. č. 113, v níž dívka toužíc po milém, slyší zpívati ptáčky rozmanitými hlasy a praví:

„Я бъ списала голосъ, голосочикъ на тонкой листочикъ,
что на тоненькой листочикъ, на бѣлу бумажку,
я послалабъ голосочикъ къ любезному другу,
что къ любезному другу, со милинькой пташкой“ atd.

V »*Zbyhoni*« spatřovati lze ohlas písně v Mosk. Pĕs. č. 125:

„Ахъ! чтожь ты голубчикъ не веселъ сидишь,
не веселъ сидишь и нерадостенъ?
Ужь какъ мнѣ голубчику веселому быть,
веселому быть и радостному? —
Вечоръ у меня голубка была,
голубка была, со мной сидѣла,
со мной сидѣла, пшено клевала;
поутру голубка убита лежитъ,
убита лежитъ, застрѣленая,
застрѣленая, потеряная;
потерялъ голубку боярской слуга“ atd.

»*Jelen*« má svou obdobu v písni u Čulkova č. 146. V čistém poli vyrůstá keř rokytový, na něm sedí mladý orel, drží v drápech černého havrana a *prolévá krev jeho* na syrou zemi. Pod keřem leží ubit dobrý moloděc, zraněn a probodán všecek. Pláče proň matka, sestra a mladá žena.

K »*Žežhulici*« nelze sice uvésti určitou obdobu z ruských písní, ale idea její, že těžko dívce žíti samotné, často se v nich opakuje, takže se ani tato drobná píseň nevymyká z rámce tklivých a naivních popěvků prostonárodních.

»*Kytice*« je formou i obsahem pevně sepiata s Hankovou písní »Na sebe«; kdo složil jednu »*duchem staročeským*«, ten složil zajisté i druhou »*staročeským duchem i staročeskou formou*«.

Ze všeho je zřejmo, že hlavním zdrojem, z něhož se Hanka inspiroval jak k svým písním,

po r. 1816 složeným, tak i k lyrickým básním RK., byl Mosk. Pěsennik a sbírka ruských písní od Čulkova.

Milostné písně tvoří většinu Hankových básní, po prvé uveřejněných ve sbírce z r. 1819. Jsou mnohem umělečtěji složeny než dřívější jeho pokusy a znamenají vrchol jeho básnické činnosti. Z ostatních skladeb tam vydaných vytýkám báseň »*Vděčnost obyvatelů král. kraj. a věn. města Králcvé Hradce učeným Čechům*«, která je tím zajímavá, že připomíná některými výrazy (Dobroslav, čeleď, stok Orlice s Labem) Libušin soud. Dále jest tam romance »*Břetislav*«, ohlas národní písně srbské »*Napomenutí*«, překlad německé písně »*Plavba*« a překlady ze Schillera: »*Mládenec u potoka*« a »*Alpský lovec*«.

Po vydání básní r. 1819 tvůrčí činnost Hankova vůbec značně ochabla. Přiznává se k tomu sám v listě Dobrovskému z 5. dubna 1821: »Co jsem těmi slovnickými korrekturami tak trápen, Musa mne jaksi opouští, mám vydati, prv však doplniti druhý svazeček Písní, kterýž již dávno došel, a nic mi takového napadnouti nechce. Aspoň by mne některá z našeho Museum nadchnouti mohla, jestli tam jaká bydlí« (ČČM. 1870, str. 237).

Další sbírky »Písní« z r. 1831, 1841 a 1851 jsou vlastně otiskováním a doplňováním sbírky z r. 1819. Hanka pokračoval především v skládání písní milostných v témž duchu a skladu, jako byly dřívější jeho písně. Kromě milostných zpěvů, které znenáhla pozbývaly své bezprostřední svěžesti a působivosti, vyslovujíce stále skoro tytéž vzdechy lásky, liboval si ve vážných básních obsahu myšlenkového, jako »Život«, »Sestry

z ráje«, »Přízeň«, »Všemilost«, »Marnost světa« a p. Avšak básním tohoto druhu schází básnický vzlet a myšlenková hloubka. Značnou část jeho nových skladeb tvoří rozmanité básně příležitostné. Hanka rád při veřejných i soukromých příležitostech vystupoval jako básník a hleděl se zablesknouti svým pěveckým uměním, které ovšem nebylo skvělé. Novým druhem básnickým, jejž zvláště s oblibou pěstoval v posledních letech své básnické činnosti, byly drobné básně historické, v nichž se stručností téměř epigramatickou maloval podobizny osobností v českých dějinách vynikajících: Čecha, Břetislava I., Přemysla Otakara II., Jiřího Poděbradského, Jana Husa, Jeronyma Pražského, Prokopa Holého a Žižky. Původní své básně doplňoval překlady z polštiny (Rościszewského, Odyńce a Mickiewicze), z maloruštiny (»Jeníček«) a z němčiny (zlomky z epické básně »Vlasta« od Eberta).

3.

»Původní samotvorné síly ducha Hanka co živ neprokázal ani v oboru poesie ani v oboru vědy,« tak Hanku charakterisoval A. J. Vrťátko deset let po jeho smrti. Charakteristika tato je zajisté správná a novější zkoumání ji potvrdilo. V oboru vědeckém Hanka opíral se o učení svého velikého učitele Dobrovského, v poesii zase o cizí vzory.

S počátku vzorem jeho byly básně školy Puchmajerovy, jak je znal z »Hlasatele« a z almanahů Puchmajerových (viz báseň »Zpomenutí na podzim«). V duchu tehdejší galantní anakreontiky oslavoval víno, lásku a rozkoš v básních »Při hodech«, »Milost a víno«, »Chvála ví-

HANKOVY
PÍSNĚ.

V PRAZE.
NÁKLADEM SPISOVATELOVÝM.
1851.

na«, užíval motivů klassických »Syrynx a Pan«, »Idylla« (»Thysbu utěšenou krásný kdys miloval Dafnys« atd.), skládal sentimentální selanky, jako »Blaženost rolníkova«, »Zpomenutí na podzim«, »Selanka«, veršoval básně popisné »Sedlská svatba« a didaktické »Nevinnost«, »Takli tomu či jinák«, »Moc milosti«, »Óda na ctnost« a p. Také jiné druhy básnické, tehdy v české poesii s oblibou pěstované, jsou v jeho prvotinách zastoupeny, jako bájka (»Pastýř a slavík«), epigram (»Neštěstí«) a rozmanité skladby satirické (»Nynější láska«) a žertovné (»Rozmýšlení k svatbě«, »Mzda zpěvákova«, »Přejde mi chuť«). V žertovných básních Hanka si s počátku zvláště liboval, jak svědčí i jeho rukopisné práce »Co bych věřil a nevěřil«, »Žen zlých stupnice«, »Na kanárka«, »Povidla« a j. Pokoušel se i v básních výpravných rázu balladického »Myslibor a Marí«, »Svůdce nevinnosti«, v nichž dosti nevkusně napodoboval triviální manýru Šeb. Hněvkovského. V papírech jeho zachoval se i překlad Bürgerovy »Lenory«, od Jungmannova překladu v některých částech odchylný.

Domnívám se, že z první periody jeho činnosti básnické pochází též smělý plán k epické básni o Žižkovi »Žižkyada«, která se začínala takto:

»Zpívám, jak Žižka kdys rozplašil Němce,
jak svůj hněv vysoptil na cizozemce,
mnoholi roztkotal (!) hradů a měst
a jak jest dotíral na mnišskou lest.
Popuzen bezprávím švábského sněmu
pospíchal ku králi uraženému
z bitvy tak jako když paluje chrt,
aby se pomstila Husova smrt« atd.

V pozůstalosti Hankově zachoval se pouze začátek prvního zpěvu o osmi slohách; tuším, že Hanka více nenapsal a od svého plánu upustil. Později seznámiv se osobně s velikým básníkem polským Mickiewiczem, horlivě ho povzbuzoval, aby napsal epos o Žižkovi. Mickiewiczovi se tato látka velice zamlouvala, ale neuskutečnil jí.

O umělecké stránce prvotin Hankových nelze nic pochvalného říci. Verše jeho jsou těžkopádné, rýmy hledané a nucené, řeč neohebná a drsná; s počátku vyskytují se i povážlivé chyby pravopisné a mluvnické. Z konceptu básní, zachovaných v jeho pozůstalosti, možno poznati, že veršoval velmi těžce, dlouho a pracně se mořil, než našel případný výraz nebo rým.

Ačkoliv sebekritika nebyla právě z význačných vlastností povahy Hankovy, přece asi sám pochopil po prvních pokusech, že ani epika ani lyrika vyššího slohu neodpovídá jeho duševním schopnostem, není jeho vlastním oborem; proto přestal básně toho druhu skládati a obrátil zřetel svůj k prosté písni, nevyžadující ani zvláštního nadání ani vyšší obratnosti umělecké. S počátku zcela instinktivně napodoboval prostý tón lidových písní, jak ukazuje na př. báseň jeho »Loučka«; když pak v ovzduší vídeňském poznal, jaký význam se přikládá poesii lidové, volil s plným vědomím písně národní za vzor svých vlastních skladeb. Pokládaje v duchu tehdejší romantiky poesii národní za ryzí výraz národnosti a za drahocenný odkaz z dávné minulosti, již ve svém článku o sbírání národních písní (v Prvotinách 1814) vyslovil důležitou větu, že »naše staré písně toho zajisté zasluhují, aby za vzor nynějším novým skladatelům vystaveny byly«. Zásadou touto za-

čal se sám vědomě říditi. *V tom záleží právě jeho největší literární zásluha, že byl u nás první, jenž se usilovněji snažil umělou poesii opříti o písně prostonárodní,* v čemž ho potom s úspěchem daleko větším následovali Čelakovský a jiní.

Písně Hankovy nejsou ovšem ještě ohlasy písní lidových v tom smyslu jako Ohlasy Čelakovského, nejsou samostatnými výtvory básníka, jenž napojiv se ze zdroje lidové poesie, v duchu jejím tvoří umělé písně; na takové vyšší stanovisko Hanka se ještě nepovznesl, ustrnuv na pouhé imitaci písní národních. Tato imitace často záležela jen v tom, že si z lidové písně vybral některé verše nebo motivy a snoval podle nich tkanivo svých zpěvů. Na př. při skladbě »Boženy« užil národní písně »Holka modrooká«, k písním »Morava« a »Lašťovička« volil začátky ze známých lidových písní a dále je rozváděl svým způsobem. Nicméně třeba uznati, že se mu toto napodobení nejednou podařilo, že sami dobří znalci národní poesie, jako na př. Čelakovský, uznávali zvláštní jeho obratnost v skládání písní.

Obor písní, jejž vzdělával, byl ovšem poněkud úzký a obmezený, neboť zahrnoval téměř výhradně motivy milostné. Při tom často opakoval stejné nálady a myšlenky, což nesvědčí o zvláštní invenci a tvůrčí fantasii Hankově. Nedostatek samostatnosti a tvůrčí síly tkví na jeho zpěvech hned od počátku. Dařily se mu jen takové písně, při jejichž skladbě se mohl opříti o určité vzory. Jsou i případy, že se ani neostýchal přivlastňovati si výtvory cizí a vydávati je za své vlastní práce. Je na př. známo, že v písni jeho »*Vyprovázení*« značný počet strof převzat je téměř doslova z kramářské písně, vydané r. 1798 v Pardubicích.

»*Kozákovo loučení*« je vlastně zčeštěná píseň německá, kterou r. 1808 složil Kr. Aug. Tiedge. Báseň »*Sen*« (str. 14) v původním svém znění připomíná německou píseň »Traumbild«, tak jako báseň »*Kdo je hodný muž?*« Arndtovu píseň »Der deutsche Mann«. Báseň »*Plavba*«, s níž Hanka provedl zvláštní mystifikaci, jak bude v poznámkách vysvětleno, vznikla překladem německé písně »Das waren mir selige Tage«. Jak hojně excerpoval národní písně ruské ze sbírky Čulkovovy a ze zpěvníku moskevského, bylo již vysvětleno.

Hanka nevnikl vůbec hlouběji v ducha národní poesie, osvojil si pouze lehkou a prostou formu lidových písní. Jakými zřeteli se řídil při skládání svých zpěvů, sám vysvětlil v »Připomenutí« k druhému vydání Písní, vykládaje: »Žádost moje při písních byla — pouhý zpěv; pročež je nebudou prozodisti ani přízvukem, ani časomírou měřiti; sluch jediné byl vůdcem mým, a někde i z jeho stezičky sem sklouzl, nemoha nucenost řeči přeskočiti.« Tolik lze však k pochvale jeho říci, že pečlivě dbal o to, aby jeho písně byly prosodicky správné a rytmicky pravidelné. Pro tuto formální přednost vítány byly od hudebních skladatelů, jejichž pěkné melodie nemálo přispěly k rozšíření a oblibě písní Hankových, z nichž mnohé znárodněly.

———

POHŘEB SKŘIVÁNKA.

ZKRATKY.

Dvan. pís. I. = Dvanáctero písní. V Praze 1815.
Dvan. pís. II. = Dvanáctero písní. Svazeček II. V Praze 1816.
Pís. [2] = Hankovy Písně. Druhé rozmnožené vydání. Svazeček první. Nákladem skladatelovým. V Praze 1819.
Pís. [3] = Hankovy písně. V Praze. U Jana Host. Pospíšila. 1831.
Pís. [4] = Hankovy Písně. V Praze. Nákladem spisovatelovým. 1841.
Pís. [5] = Hankovy Písně. V Praze. Nákladem spisovatelovým. 1851.

HANKOVY PÍSNĚ.

ODDÍL PRVNÍ.

Od r. 1809 do r. 1816.

Lidka.

(Dvan. pís. I, Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5].)

Lidko, kdypak řeč žádosti
bude splněna?
Kdy budu smět říct s radostí:
Lidko ty jsi má!

Žádný den a žádná chvíle
není zmařena,
abych si nemyslil mile:
Lidko budeš má.

Jak tě spatřím, milost hoří
v srdci nevinná,
a ve mně tu žádost tvoří:
kyž jsi Lidko má!

Jak jen usnu drobet mile
tak se mně hned zdá,
bych byl třeba vzdál na míle:
že jsi Lidko má.

Tvůj pohled a tvou podobu
mám před očima,
kde jen jsem a každou dobu,
všudy Lidko má!

Překážky snad musí míti
každé stvoření,
co však osud bude chtíti
žádný nezmění.

Protož Lidko doufám silně,
že jsi upřímá,
a že také neomylně
vždy zůstaneš má.

Zpěv k svátku
JANA NEJEDLÉHO,

doktora práv a cís. král. řádného a veřejného professora literatury České na starožitných vysokých školách Pražských.

Obětován od

horlivých vlastenců a posluchačů literatury České.

Hudba od Václ. Vyl. Vyrfla.

(V Praze 1811.)

Si desunt vires tamen est laudanda voluntas.

V š i c k n i.

Slavme, plésejme a pějme!
v kterých z nás vře Česká krev,
bratří Jemu díky vzdejme,
Jemu ať zní hlučný zpěv!

Říkání.

Komu tato píseň zní,
jenž se vynáší
na svých rychlých křídlách
k nebes blankytu!
Až všem srdce plésá v těle
s očí vděčnosti pak slze loudí,
které více vyjevují,
více, nežli jazyk obratný
učeného řečníka.
Rekovi snad? zbrocenému krví,
který v krutém boji
velikou a nebezpečnou prací,
slavného dobyv vítězství
šťastně se zas z pole vrací?

Arye A.

Rekovi, jenž poospalé
  Čechy budí ze spaní,
jenž je učí dokonale
  mluvení i zpívání.

Který spisy srdce k ctnosti
  ušlechtile vzdělává,
pověře a nepravosti
  přístupu v ně nedává.

Který zhledem soka straší
  jenž se snaží hlodati

starožitnou slávu naší,
slávu nedá bourati.

Arye B.

Již se v Čechách slunce tmělo
již se mračna hrnula —
strašně na všech stranách hřmělo,
naše vlast již trnula.

Již se strachy smutně chvěla,
zkormoucená žalostí —
zněmčilost již všudy zněla
nemotornou hrubostí.

A hle! jaké vyjasnění
jak On přišel nastalo,
vše se v barvy světlé mění
co prv v trudu stýskalo.

Již se hory zelenají
již jest ptactva plný háj;
již zas muži povstávají
již zas v Čechách kvete máj.

Dvojhlasně.

Za to jeho slavné jméno
věčné slávy nabude;
vždy se bude jasně stkvíti,

jako rozmanité kvítí,
bude od potomků ctěno
  když i nás víc nebude!

O h l a s.

Za to Jeho slavné jméno
  věčné slávy nabude!

Ř í k á n í.

Nazbírejte vonného kvítí,
Jemu postelte cestu,
navíte věnců.
Jeho přičiněním, jeho prací
již se naděje jak zorní záře
vystupujíc z temnosti svítí;
Rudolfův věk se zas vrací!
Již se rdí jich bledá tváře
již se roznícuje
oheň Slovanský, již cítí
že i v nich vře Česká krev.
Díky, bratří, díky vzdejme!
Dnes jest k tomu zvláštní den.

V š i c k n i.

Tobě naše píseň zní,
  Tobě srdce hoří,
Tobě všickni upřímní
  Čechové se koří.

Říkání.

Pohleď na snažení naše
přijmi je
vlídnou trpělivostí
nezavrhuj je
jako špatné maličkosti,
maličkosti, ale z srdce upřímého,
ačkoli rty desátého
vysloviti nemohou,
co se opojené oko
vyjeviti snaží.
Jenom uznalostí
Tebe lze jest uctiti.

Trojhlasně.

Tiše ať Ti plynou dnové
v radosti rok po roce,
z slavných činů by vždy nové
vlasti zrálo ovoce;
skrz Tvé dbalé hledění
rozkvete nám umění.

Všickni.

Za šťastné se pokládáme
jestli naše vzezření,
milost kterou v srdci máme
dalo k vyrozumění.

Při hodech.

(Prvotiny 1813, l. XX, 78, Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

Děvčata a mládenci,
milujme a píme!
Plésajíce pod věnci,
v rozkoši teď žíme!

Píme až nám milosti
plamen zažže tváře;
milujme se v radosti
do zorní až záře.

Milujme a píme jen
dokud nám čas plyne,
pohodlně tento den
v rozkoši ať mine!

Nalijme a připíme
na zdraví své milé,
však se ještě vyspíme,
teď bdí kratochvíle.

Vesele si zpívejme
v rukou majíc číše,
Píme jen a libejme
dívky své tím spíše.

Užíme teď v mladosti,
věku svého časy!
Sic nám přijdou starosti
s šedivými vlasy.

Děvčata a mládenci
  v rozkoši teď žíme!
Plésajíce pod věnci
  milujme a píme.

Syrynx a Pan.

(Prvotiny 1813, l. XXVII, 108.)

Dívky, jenž se upejpáte
  milostí ač hoříte,
pročpak nám to zapírate
  a nás darmo moříte?

Slyšte co se jednou stalo
  překrásnému děvčeti,
jenž se také upejpalo
  nechtíc hocha slyšeti.

Pan, tak sloul ten švihák mladý
  spatřil Nymfu u vody,
zjevit nevěda si rady
  milosti své důvody.

Bezpočtukrát vyfintěný
  obcházel jen po tichu,
ona cítíc v srdci změny
  dala mu se do smíchu.

Až pak začal: »Ach, jak raní —«
tu se ona v outěk dá,
on se ale pustil za ní,
»Srdce lítě sličnost tvá!«

Proč se děsíš upejpavá
co se zrůst můj nelíbí?
Vždyť jsem mlád, a pleť má zdravá
vždyť mně snad nic nechybí?

Že jsem drobet hrubé kůže
a mám drobet hřmotnou pěst,
kdo pak blázne za to může,
milost má však vřelá jest.

Mně se nevyrovná mnohý
mnebys mohla ráda chtít,
že jsem ale kozonohý
na to krásná nesmíš jít.

Vidíš já mám mnoho polí,
já mám všeho obilí,
já mám krávy, já mám voly
mám i pěkné kobyly.

Mám dost lesů, vrbišťata,
pasek, výnosných i luk,
rozlehlá též pastivšťata,
mám i chasy pracné pluk.

To ať se ti všecko klání
vše k tvé službě skloněno,
nad tím sama budeš paní
to ti dávám za věno.«

Takto udychtěný vece
touže šťastné příhody,
když pak přiběhli až k řece
skočila *žbluňk* do vody.

V tom se její sličné tělo
proměnilo v rakosí,
ač sic Pana tajně chtělo;
hle! co zpupnost nenosí.

On pak na památku z něho
píšťaly své mívával,
a tak ztrátu sňatku svého
truchlivě si zpívával.

Kozákovo loučení.

(Prvotiny 1813, l. XXXIII, 136. Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

Krásná Minko musím jíti,
ach! mé srdce bolest cítí,
daleko od tebe býti,
Minko rozmilá!
Smutný den až odtud půjdu,

smutně pro tě plakat budu,
v hájích, roklích volat budu:
kde jsi Minko má!

Nikdy se ti neodvrátí
srdce, vždycky plápolati,
pozdravení posílati
z boje Minko má!
Kolik měsíců as mine
než tě hoch tvůj k srdci vine,
ach, slyš jak teď hořem hyne,
zůstaň upřímá!

Mám svou Minku opustiti
a své líce bledé míti,
radost všecku zapuditi;
Minko upřímná!
Ve dne v noci budu státi
a jim žel svůj žalovati,
lidí všech se budu ptáti,
kdo mou Minku zná?

Hlubě umlknou mé písně,
oči mé se zamknou svisně,
vrátímli se však z té tísně,
Minko v slibu stůj!
Přijduli s jizvami v tváři,
nechť i kvetoucí pleť záři,
mladosti tvé trudnost maří,
budu věčně tvůj!

Sen.

(Prvotiny 1813, l. XXXVI, 147, Dvan. pís. II, Pís.[3] a d.)

Často zamyšlený
v stinném háječku
sny si sladké tvořím
na svou dívečku:

jak ji samu vidím
v celé sličnosti,
a jí vyjevuji
tklivé milosti;

jak se stydlivostí
její líce rdí,
na mne mroucího kdy
mile pohledí;

jak jí ruku tisknu,
jak se usmívá,
a jak milostí má
duše okřívá;

jak se na drn sází
v chládku vedlé mne,
jak ji chtivě líbám,
jak i líbá mne;

jak ji k srdci vinu
žehnaje ten den,
že mne s ní tak svedl —
a v tom zmizí sen.

Bajka, pastýř a slavík.

(Prvotiny 1813, l. XXXVII, 152.)

Májového času, mladý
pastýř chodě mezi sady
zaslechl zpívat slavíčka;
celý užasnutý hledí
na které as větvi sedí,
kde jest jeho lavička?

Praví: »ach! jak sladce plyne
hlásek jeho v zvuky jiné —
až se ve mně tají duch.«
Z ticha po prstech se loudí
očima skrz houští bloudí
uzře jej, sedl vedlé struh.

V tom pták rychle s větve skočil
jak jen mraveniště zočil
dávě tento snažný zbor —
tu jim stavení jich drtí,
spokojené bez vin smrtí
jakby na ně přišel mor.

»Ukrutný!« zkřikl pastýř v hněvu,
»nikdy lahodnému zpěvu
jenž ti plynul jako med
podvesti se nedám více,
ač byl vnady plný sice;
činové však jeví jed.«

Milost a víno.

(Prvotiny 1813, l. XXXIX, 160.)

O víně a milosti
kudy chodím zpívám,
vodu jen vždy pívám
nemám za mák čilosti;
o víně a milosti
kudy jdu přec zpívám.

Blaženost rolníkova.

Flumina amem silvasque inglorius
Virg.

(Prvotiny 1813, l. XXXXV, 181.)

— ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪
— ∪ ∪ — ∪ — ∪
— ∪ — ∪ ∪ — ∪ ∪
— ∪ ∪̄ — ∪ — ∪ — *

Šťastný kdo neslyšel hluku
hrdého města, a jen
v tichém udolí radosti
nevinné cítí, šťastný ten!

Každá i sprostičká vnada
roznítí srdce jeho
rajskou rozkoší, od zorní
záře až spadne hustá noc.

---

* Řekové si dělali míru, proč bychom my nesměli?

Když se vše zelená všudy,
milostnou vůní dýchá
kvítí, zpívají ptáčkové,
veselí všecko krásný máj.

Jaké o radostné zření:
ovocné stromy mlíčným
květem posité, rolníkům
na poli strmí pracná mzda.

Tam hle zas rozstřená lípa
pod svými listy chová
prací zemdlené dělníky,
přívětivý jež chladí stín.

Čistý jak skleněný hrčí
potůček, žízeň hasí,
též i spanilost ukáže
zchytralé dívce v lesku svém.

Toliko pod došky našla
nevinnost utočiště,
sem se schovala tichounká
před pronásledováním ctnost.

Zpomenutí na podzim léta 1813.

(Prvotiny 1813, l. XXXXVI, 190.)

Dnové přeblažení! jak příjemné myšlenky ve mne
vzbuzujete, když na to zpomenu — v zavřeném městě.
Sotva že rozplašila tmy husté Jitřenka zorní,

již mně klapáním svým sekáči zbudili ze sna
na otavu se chystající. Tu pastucha zase
s bělorouným svým stkvostně táh přes vesnici stádem
jehož rohu zvuk si vzdálené šeptaly skály.
Tak já den co den, jak otcův náměstek, čeleď
do spolité sem doma i v poli zaváděl práce,
byla pak práce s lnem i s setím i s ovocem zralým.
Když pak již sumrak rozproztíral svou šedivou roušku
s dívkami nevinnými sem trávil hodiny tyto,
zvlášť když Nočena tichá nám svým šeřením bledým
přízniva byla, a dokud Chlad svého nedržel panství
tu při kytaře mé se zpívaly milostné písně,
buďto z Hlasatele, aneb z sebrání Puchmajerova.
Když pak tu připadalo zas sedlské poscení slavné,
tehdáž si představit mohl ty staré pohanské časy,
tu se přihrnula sem s černým kohoutem mládež,
pentlemi vystrojená i s hudbou v průvodu hlučnou;
slušnou chválu a čest by Svantovítovi vzdala,
kolo zde učinivši v němž děvčata křepčila s cepy
dvé a dvé se střídajíce, až posledně jedna
nemilostně tu obět cepem praštila těžkým,
na čež následoval hluk hřmotný a výskání všechněch
hody si přistrojili a trvavše u radování
hodovali — já s nimi pak sprostnou pocitil rozkoš:
potom když jídlem svou a pitím sme skrotili žádost,
slunce kdy za horu šlo a tmy se zmáhaly noční,
šli sme hromadně tam kde v hlučném kole se točí
s dívkami skákajíce až zorní svítila záře.
Tak sem blaženě užil ten čas, teď v trpkosti žiji.

Rozmýšlení k svatbě.

(Prvotiny 1813, l. XXXXVII, 197.)

Nu tak se mám jednou také
rozmysliti k ženění,
nevím budeli to jaké —
snad po tom již nic není;
na všech stranách jsou jen kříže,
svobody není více;
ten stav převelké má tíže,
však i radosti sice.

Dokud jsem mlád jest mně arci
svobodným líp než s ženou;
kdyby mně tak bylo starci,
nechci se ženit jednou.
Nevím ale co mně přijde,
včem žena mně zastane,
předc to dobře snad nevyjde,
svobodným kdo zůstane?

Pojmuli nějakou hezkou,
za tou mně budou chodit,
mne však ale uzkou stezkou,
jak osla budou vodit;
zavedou mě do hospody,
do lesa chytat ptáky,
půjdou semnou až na schody,
ba i do sklepa taky.

Starou si vzít, to nemohu
  se dlouho rozmysliti,
to bych raději moh v hlohu
  svůj tanec nahý míti,
nebo brouká hned jak vstane
  do večera tmavého,
ani v noci nepřestane —
  šlak jest do sňatku tvého.

Chcili po bohatství toužit,
  tak se mně nepoštěstí,
neb bych musel ženě sloužit,
  to není žádné štěstí:
vadilaby se den celý
  tak semnou jak s otrokem;
takou radost bychom měli,
  když se rok sejde s rokem.

Naproti když se smiluje
  a vezme si jen chudou,
tak se k nouzi vše schyluje,
  trápení valem mu jdou:
hlad a pláč jsou stálé hosti,
  jenž vždycky v domě sedí;
ti nás trápí až k uzkosti
  a jak drakové hledí.

Chytré nesmí nic poručit,
  chceli s ní dobře býti;

hloupou nemůže naučit,
  nic ani ustrojiti —
dáli jí co tak to zkazí
  při všem aby ji hlídal,
nebo lepší vše zahází
  a neřád aby jídal.

Nevím teď co mám zvoliti,
  při každé něco chybí —
nechám raděj všecko jíti
  mně žádná se nelíbí —
dřív nežli svobodu ztratí,
  dřív třeba rozvážiti,
že kam se koli obrátí —
  starosti bude žiti.

Hospodářství.

(Nové Básně vyd. od A. Puchmajera V, 1814, str. 40—1. Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

Vystavím si skrovnou chaloupku,
všecko čistě, jako na sloupku.
Řéví, stromoví a křoví vůkol ní
budou dávat chládek k hovění.
Odtud nedaleko v háji
besídku si spletu z májí.
Až to všecko řádně dovedu,
tak tě divčinko tam povedu.

V chlívku bude s kozou kravička,
u sroubku pak z drnu lavička.
Ovčín s koňskou stájí v jednom pořadí,
pod kolnou pak vorní nářadí.
Stodůlka šest kroků záze,
vůkol plot a kousek hráze.
Až to tak vše řádně vyvedu,
tak si tě tam samou přivedu.

Na dvorečku v kurník kulatý
pro svou radost kvočně s kuřaty,
kachnám, husám, ťopkám i vší drůbeři
sama budeš sypat večeři.
Něco pro dům, něco v Praze
na trhu se prodá draze.
Až jen já to všecko dovedu,
tak si tě tam zrovna povedu.

Na zahrádce, mimo zeliny,
budou také vonné květiny.
Na podzim vždy rozličného ovoce
bude víc a víc rok po roce.
Ptactvo bude v křoví cvrčet,
potůček pak veskrz hrčet.
Jen až já to všecko vyvedu,
tak si tě tam do ní přivedu.

Jizbu sprostou, sklípek klenutý,
pro mléko a soudek přepnutý,

z něhož, když k nám známý někdo doskočí,
dčbánek čerstvého se natočí.
V komůrce pak bude lůže,
v kterém se dvé směstknat může.
Až to všecko řádně dovedu,
tak tě do něho tam povedu.

Jestli se ti to tak zalíbí,
tak tě hoch tvůj vroucně políbí,
pak se ale zeptá: budeš-li jej chtít? —
byť i o vše přišel, ráda mít? —
A tak potom budem svoji,
pak nás žádný nerozdvojí.
Až to na tobě též dovedu,
tak si tě tam směle povedu.

Sedlská svadba.

(Nové Básně vyd. od A. Puchmajera V, 1814, str. 110.)

Trouby zvuk je slyšet — co to bude?
radostné i také výskání,
z domů lidé vybíhají všude,
opět bude něco k dívání.

Totě svadba! — Hle jak se to žene,
uprkem se mláděž předjíždí;
koně mají celé uřícené
vozů množství ze vsi vyjíždí.

Když tak jedou, hledím na nevěstu,
jak mně mile přišla před oči;
ohlédnu se; v tom tu dívky cestu
z kvítí řetězem jim zaskočí.

Jakby uťal, zůstalo vše státi. —
Stála pak tu jedna s misečkou,
musili jí svadební clo dáti,
a pak teprv cestou jeli svou.

K ženichovu když přijeli domu,
tlampač nevěstu sám uvádí,
nasměje se jistě člověk tomu,
jakých on zde žertů provádí.

Tu mu huba jako trakař drčí,
když on rodičům ji poručí,
ona sklopíc modré oči, mlčí,
v tom se octne v jejich náručí.

Ničeho tu více slyšet není,
než, ó otče můj! ó máti má!
O má dcero! — hlas se zase mění —
ty jsi dcera má a já jsem tvá!

Tu ji zase ženich k srdci vine —
(o kyž já tak šťastný také jsem!)
všeliké teď oko v slzích plyne,
pohnuto tím tklivým divadlem.

Nevinnost jen v jejím obličeji
s vroucí smíšena jest milostí;
štíhlý zrůst a čacké mravy její
naplňují srdce radostí.

Jak když nevinných dvé Milek raní,
v první jejich smahlé čilosti
tak jen jeho bystré oko na ni
up'ato jest mužskou stálostí.

Přálby mnohý mládenec tu jistě,
též i kvetoucí ty družičky,
na jejichby mohly býti místě,
vyfintěny jako růžičky.

V krčmě potom při hudebním hluku
všickni v rozkoši se těšili,
ženich chopě nevěstinu ruku
jako střely kolem křepčili.

Sotva doplesali — tu se hrne
hejno veselých žen k čepení;
hejdum mladá ženo! ona trne;
tlampač prosí o propuštění.

Nechtěly mu ji sic propustiti,
ale daly se s ním do hádky;
až pak dopustily mu ji vzíti,
uhodneli jim však pohádky.

Tu se jedna s nimi vyložila,
jako kramář vedlé kostela;
obojetná dost z nich mnohá byla,
že mu jistě mozkem vrtěla.

V tichém očekávání teď byli,
vypleteli se z té tkanice —
odsekal jí, tu se veselili,
nevěstu zas volnou majíce.

Tu se teprv radovánky počnou,
kdož je vám to v stavu vypsati?
Ruskou, Štyrskou, Slováckou i skočnou
musili jim pořád hudlati.

Plésajíce až již šero bylo,
Jitřenka pak volala již den,
již se jim těch skoků nabažilo,
najednou se vyvalili ven.

Ženy s nevěstou hned do komory
jako divé hbitě vrazily,
ubohé zde prováděly vzdory,
a pak pějíce ji čepily.

Již, již věneček ji s vlasů strhly,
ozdobu a čisté dívky čest,
již má čepec, panenství již svrhly,
již i také ona ženou jest.

Píseň ke cti Jeho Milosti Františka I.

(Prvotiny 1814, str. 25.)

Plesej Vlasti, plesej stále,
  mír svatý je již zde!
chval a važ si svého Krále,
  on jako vítěz jde;
važ si přectnostného Krále,
plesej, plesej nad nim stále!

Tobě k vůli zapřel dítě,
  on zapřel vlastní krev,
aby nepad ve lstné sítě
  tvůj statný, mocný lev;
abys neupadla v sítě,
tobě k vůli zapřel dítě.

Když již vůkol hranic stáli
  ti krvožižníci,
myslivše, že pražské skály
  již trnou třepící;
jejich praporce již vály,
oni vůkol hranic stáli.

Sprzněnými svými meči
  již přešli přes hory,
již se hnali v kruté seči
  na české zábory;
v této chlumské kruté seči
padli, s sprzněnými meči.

Padli, do Sas ustoupivše,
kde krásné Drážďany,
jejich utočištěm byvše,
jim jsouce poddany;
odtud k Lipsku ustoupivše
zcela poraženi byvše.

Pak se hnali jako chrti,
neb znali, co je hněv,
bojíce se zhoubné smrti
a *Spojenci* jako lev
kam jen vtrhnou zpupnost drtí,
za Rein prchli tito chrti

Za Reinem pak bez oddechu
ni stání nemajíc,
utíkali v ryčném spěchu
jsouc zbiti víc a víc;
utíkali v ryčném spěchu
od Reina též bez oddechu.

Naši vstoupili jim v cestu
a stloukli jejich roj,
k hlavnímu se hnavše městu,
kde krutý svedli boj;
poražení pak i cestu —
sami ukázali k městu.

S jakou slavou jím vstříc vyšli:
car ruský napřed jel
hlučné zástupy s nim přišli
všech Knížat, množství děl;
s jakou slavou jím vstříc vyšli,
do Paříže když jsou přišli.

Svrhše ukrutníka z trůnu,
hned svatý mír se vznes;
všecko těží k vlasti lůnu,
a vznikne zpěv a ples;
svrhše ukrutníka z trůnu,
všecko těží k Vlasti lůnu.

Plesej Vlasti, plesej směle,
tys v spolku jediné
zbila hrdé nepřátele,
tys šťastná nad jiné!
porazivše nepřátele
jak jen vpadli na mez směle.

Plesej Vlasti, plesej stále,
mír svatý je již zde!
chval a važ si svého Krále,
on jako vítěz jde;
važ si přectnostného Krále,
plesej, plesej nad nim stále.

Růže.

(Prvotiny 1814, str. 36.)

Jak měsíc mezi hvězdami
se sám jen stkvěti může,
tak mezi všemi kytkami
se třpytí jenom růže.
Nic není příjemnějšího,
co v zemském kvete lůně,
nic není lahodnějšího,
tak jako její vůně.

Ní umdlenému klopotou
se vrací zase čilost,
ní Milek čistou lepotou
vždy v srdcích vnadí milost.
Pleť její celou přírodu,
jak vidět z dívčích tváří,
vždy sličně šlechtí v východu
i samu zorní záři.

A ona v listí nevině,
jak slavné sluší dceři,
si sedí jako Bohyně
svém na trnovém keři,
a odevšech stran milostně
s ní větříčkové hrají,
a v stydlivosti počestně
své vyražení mají.

Nechť jim ta rozkoš zůstane
to vyražení zlaté;
však když se růže dostane
za ňadra *Boubelaté* —
pak, pakbych větříčkem být chtěl,
a v této době parné
bych všecku blahost v světě měl —
o představení marné!

Myslibor a Marí.*

(Prvotiny 1814, str. 58.)

Poslechněte co se stalo
hned za žižkových let,
když se hradů rozmetalo
i mnichů mnoho set;
když se jich tak rozmetalo
tehdáž se to jistě stalo.

Tam co vyhodili z praku
kdys Sovu Táboři,

* Tento příběh se přihodil léta 1423 v měsíci červenci, když Žižka k Hořicím proti Čenkovi z Veselé a Berkovi z Dubé táhl; toho času byl v Hořeňovsi čili v Hořeňově (v hradeckém kraji) nějaký Sova farářem, kteréhož žižkovští, jinak Táboři nazvaní, z praku vyhodili. Myslibor a Maří byli zemanského rodu; kámen, o němž se dole zmínka činí, dosovad se spatřiti může na místě Bákovce nazvaném, mezi Hořeňovem a Benátky.

kde se bojí březích mraků,
že zámek rozboří;
tam co do strašlivých mraků
vyhodili kněze z praku.

Tam žil jinoch krásný, rovný
jsa jménem Myslibor,
měl svůj statek dosti skrovný,
i přijde žižkův zbor;
že měl stateček svůj skrovný,
musel jít jak voják rovný.

Hřmotem hroznym se vše třese,
jak k němu vstoupili,
jeden z nich zbroj krásnou nese,
v níž jej hned strojili;
jeden pro něho zbroj nese,
před níž se každý mnich třese.

Meč, štít, lebku s hrdym peřím,
luk, sudlici a toul,*
statnym oděncem, to věřím,
že Myslibor teď sloul;
statným oděncem to věřím,
když měl lebku s hrdym peřím.

---

* Štít, Schild; lebka, přilbice, Helm; luk, lučiště, Bogen; sudlice, cep hřeby obitý, Morgenstern; toul Köcher, pharetra.

Právě měl v žádoucí sňatek
  s svou Marí zejtra vjít,
musil dívku též i statek
  zde nechat a hned jít;
opustil zde dívku statek,
opustil i drahý sňatek.

Třikrát spadalo již listí
  co sladkou naději
měli, a již byli jisti,
  že se hned spojejí;
co již byli se vším jisti,
spadalo již třikrát listí.

Jaký nářek smutná vedla,
  když přišel v přilbici,
bělavé rvuc vlásky bledla
  naň hledíc kvílící;
bělavé rvuc vlásky bledla,
při tom nářek hrozný vedla.

On ji vroucně k srdci vinul,
  ji těšil vyrážel,
ačkoli sám v slzích plynul
  a v řeči zarážel;
sám div v slzích nerozplynul
a ji k srdci vroucně vinul.

Tu v tom zavzní polní trouby
  vše otřásací zvuk,
pořádá se všecko v klouby
  a sjíždí celý pluk;
pořádá se všecko v klouby
na znamení polní trouby.

»S Bohem Marí!« na kůň skočí
  mne volá trouby zvuk
»s Bohem« a hned zmizí z očí
  a vletí v jejich hluk;
též i ona na kůň skočí
z něho nespustivši oči.

A tu přímo přes vše pole
  se žene ráz co ráz,
kůň se splašil již je dole —
  ah! srazila již vaz;
kůň se splašil již je dole,
lid se žene přes vše pole.

Zde ji zrovna na tom místě
  hned také pohřbili,
na hrob její s věncem čistě
  tu kámen vložili;
na památku na tom místě
dali kámen s věncem čistě.

Neštěstí.

(Prvotiny 1814, str. 71.)

O já přenešťastná žena!
co si počnu, ach pro Pána Boha!
zvíli to muž, že je uražena,
»sotva líká«
noha
u rendlíka.

Svůdce nevinosti.

(Dle události hrdelního práva.)

(Prvotiny 1814, str. 73.)

»O jak Bělo všecko se zde směje,
jaká vůně z toho kvítí jde,
slavík v křoví píseň libou pěje,
jaké zvůle víš, jenž není zde?
Všecko žije, k milosti vše nutí,
tybys měla být snad bez pohnutí?
Bělo! dnes v tom přerozkošném dnu,
já již milostí div neschřadnu.

Nikoli o dívko! hlas tvůj zpěvý,
kynoucí tvá ňadra, tvůj i zhled,
vše, co v srdéčku svém cítíš, jeví,
že tvá milost sladne jako med.
Potvrďme zde slibem naši lásku,
k čemu nám je třeba svědků svazků,

vím já Bělo že mne miluješ,
a že také tomu svoluješ.

Bůh je svědkem našeho zde sňatku
pod dubem zde krásnym, zelenym,
nikdy opustit tě v nedostatku,
nikdy nechci býti nevěrnym.
S tebou Bělo jest mé potěšení,
bez tebe pak žít mi možné není,
zachovej o Bělo život můj,
sic mym vrahem bude tato chvůj.«

Tak ten svůdce mluviv k krásné Běle
zkálel svatou její nevinost,
a když pád svůj poznat mohla, směle
vyjevila se tu jeho zlost.
Pospíšivši plna důvěrnosti
k svému rozmilému s ochotností:
»Ach můj nejmilejší Vilíme!
kdy pak v manželský stav vstoupíme?«

Vilím ale přetrh její řeči:
»Co chceš nešťastnice, co zde máš?
táhni, nevěstka jsi, každý svědčí,
táhni, ať mi hanby neděláš.«
Jako němá zůstala zde státi
nemohuc ni slova z sebe dáti,
posledně když ulevil jí strach
zkřikla bolestně: »o milý, ach!«

To jsou snad té lásky slavné sliby?
neznáš podvodníku Běly víc?
vždyť pak se ti krása má snad líbí,
skrze kterou smrt sis žádal sic.«
Při tom brzo jako stěna byla,
brzo rudost tváře její kryla,
oči kalné k zemi sklopila,
slzmi krásná ňadra skropila.

Po chvíli pak jakby ze sna vstala,
divá, s rozpiatýma rukama
k podvodníku svému jest se drala,
řkuc: »To nebyla řeč Vilíma;
jakby to moh říci Vilím Běle,
jíž si vážil nade jmění celé,
najednouli mu se zvrhla krev,
stal se z beránka tak náhle lev?

Ukrutný ach! pomni co je z ženy
bez muže, a co tvůj bídný plod?
počals jej by byl snad zavržený? —
ach že sem já upadla v tvůj svod!
Tak má naděje tak brzo padla?
tak tvá milost ke mně brzo svadla?
byl tvůj slib jen jedovatá lest?
jenž mne přived o mou drahou čest.

Každou slzi, kterou máčím líce,
cítí nešťastné tvé dítě též,

neví co se s ním dít bude více,
pro tebe, ty vrahu, pro tvou lež.«
Ale nepohnutedlný Vilím
na řeč nedbav nechtěl býti čilym,
vyhnav Bělu z domu svého pryč,
hrozil by mu nešla více vstříc.

Jak zde tomu děvčeti as bylo,
každý představit si může sám,
třesuci se odtud pospíšilo
běžic rychlym krokem — ale kam?
Noc již byla, nebe plné mraků,
blesk se hadil jako z tlamy draků,
povětřím tu strašně řval již hrom,
Bělu ušlou v lese schoval strom.

Ubohá zde pod tim stromem padla,
jako mrtvá ležet zůstala,
zde jí krása jako růži vadla,
utěchy tu žádné neměla.
Blesk se vztěká víc a více v bouři,
plamen osvítí ji v hrozném kouři,
jako z děla podlé houkne hrom,
na třišky tu rozdrtě ten strom.

Nelekla se Běla hřmotu toho
jsuci jak prv nepohnutelna,
vzdechla: »Stvořiteli! tvorů mnoho —
mám já býti neporušena?

Ty, jenž s mžitkou stvořiti svět ráčil,
ty máš moc, bys jej zas mžitkou spáčil,
bez tvé vůle nezhyne ni vlas,
byť hrom bouřil v nejstrašnější čas.

Neskonalý, ach! hle tvor tvůj bídný,
tvor tvých rukou, jak se vine v prach,
k nebi volá, rač být jemu vlídný:
obměkč srdce jeho, sešli strach,
nali čilost v tvrdou jeho duši,
ať můj nářek slyší jeho uši,
spoj mne Bože, spoj mne zase s ním,
učiň bez strachu, ať k němu smím.

Bože! všeli ztraceno má býti?
o tak dej! ať tato strašná noc,
poslední jest mého živobytí —
ať již dokonám skrz hromů moc!
abych nepřečkala tu svou bídu,
k posměchu ať nejsem všemu lidu,
proč mne nerozdrtil raděj hrom?
proč mne nepřikvačil tento strom?

Hrom se stíšil při té řeči její,
též i vítr nehučel již víc,
listí na stromích tak jak když spějí,
vše je tiše — nešustí tu nic.
Bledě svítě měsíc vystupoval,
však se brzy za mračna zas schoval,

jakby nemoh hledět na to zde,
jak té zarmoucené dívce je.

V hlubém myšlení zde Běla byla;
od bolesti celá ztrápena
potok slzí po svých lících lila,
lehnouc na zem celá zemdlena.
Bůh pak seslal pro tu nešťastnici,
jediný dar po své služebnici,
temný zavřel oči její sen;
tak se skončil nešťastný ten den. —

Slunce vystupuje z hory zase,
Běla k zámutku zas procitla,
ptactvo zpívá, divá zvěř se pase,
ona o cestu se poskytla;
přišedši až k prahu otce svého
nenašla však víc než bratra zlého,
(nebo otce nebylo tu víc)
ten ji vyhnal: »Nemáš u mne nic.«

Žádných přátel ani dobrodince,
žádné pomoci již neměla,
odebravši se tak do cizince,
zde víc divadlem být nechtěla;
doufajíc tam konec svého hoře,
bez vesla se pustí na zlé moře,
a tak dům od domu chodila,
mnoho neděl bídně strávila:

Posledně se ten den také blížil,
  Běla cítila se matkou být,
v lese leževši tu mráz ji tížil,
  jakou uzkost musila zde mít;
den se schyloval již právě k noci,
ji však nikdo nešel ku pomoci;
  tiše myslic na budoucí čas,
  co se s ní dít dále bude zas.

Přemýšlela zde v tom pustém lese,
  co kdys byla, a co nyní jest,
a co mohla být — tu se zas třese,
  na předešlou pomněvši svou čest:
že ji vůkol žádné z dívek v kráse
přirovnáno nemohlo být, zdá se
  lilie a růže její tvář,
  hochům drala oči, jako zář.

Rozvažujic všecky šťastné chvíle,
  radosti vše, které užila,
které mohla užit, a jak milé
  jest, jenž milovníka ztratila —
Tu zas hledí na zdrané své šatstvo,
viděvši zde po větvičkách ptactvo,
  jak si nosí na hnízdečko mech,
  jak si srnec vedlé srnčat leh.

Tu se znovu bolest její zbudí,
  slzmi kropic pod nohama květ,

vzdychá: »Ach jak trpí lidé chudí!
ach, jak ukrutný jest nyní svět!
Ty, jenžs vštípil v srdce tygrů lítých,
dravých vlků a lvů v poušti skrytých
milost k mladým též i náklonost,
vštípils v srdce lidské jenom zlost?

Zrodila v tom dítě milostivé,
jako anděl krásné děvčátko,
usmívajic k matce žalostivé
zdvíhá ručinky to robátko.
»Pročs neviné oči otevřelo?
proč jsi v životě mém nezemřelo?
umři, prv než poznáš tento svět,
uschni poupě, dokud nejsi květ.

Jsili zlé, tak bídné budeš činit,
jsili dobré, budeš nešťastné,
jako zločince tě budou vinit,
dokud plamen žití nezhasne.
Chcešli ale žít a býti zdravé,
pros ať tě dá Tvorce lvici dravé,
abys aspoň otce poznalo,
kterého ti lidstvo odňalo.

Nikoli! ty nemáš v světě žíti,
nepřipustím k tvému neštěstí,
nemá za oběť tě chlípník míti,
jako mne zde přived k neřesti.
Umřit — umřit musíš milé dítě,

abys neupadlo v chlípných sítě,
umři, neb smrt tobě lepší jest,
zachováš svou nevinu, svou čest.

Jest to urážkou snad přirození?
že tě z tlamy dračí vytrhnu?
věčší dobroty tu pro tě není,
do které tě nyní uvrhnu;
nemáš hladu ani žížně míti,
nemáš jako potracena býti,
bídně prosic jako já skrz ves,
nemá na tě vyštván býti pes.«

Mluvivši tak Běla, bez vší bázně
dítěti nůž v srdce vrazila —
divá sama běžela v dům kázně,
a svou vinu soudcům jevila.
V krátkém čase na to Bělu sťali,
klnouce skutek její velcí malí;
Bělinatě srdce neznali,
ani poznati ho nedbali.

Slze dala přirozenost ctnosti,
bídě nad níž ctnost se smiluje,
a vy! jenž se přetváříte v zlosti
zavest dívku, jenž vás miluje,
běda vám! vás zahanbuje zvíře,
od něho se učte lásce, víře;
jako Běla, zhynulo jich víc,
chlípníkům však nestalo se nic.

Toužení po Běle.

(Prvotiny 1814, str. 90, Dvan. pís. I, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Na tebe jak pomním, dívko zlatá,
plamen milosti ctné v srdci vře,
duše mé se zmocní rozkoš svatá,
též i všecka čer̕ná péče mře.

Po tobě si vzdychám neustále,
když je tráva rosou smočena,
vzdychám, když se dívám k příkré skále,
vzdychám, když i vzchází Nočena.

Myslím na tě, když již všecko tiše
občerstvícího sna požívá,
myslím Jitřenka kdy s nebes říše
světlo po zemi zas rozsívá.

Tobě k vůli chtělbych bydlet v kraji,
odřeknout se města hrdého,
tam, kde nevinnost a prostnost zrají,
bezpráví kde není tvrdého.

Za dědinou nedaleko v háji
spletbych z chvojí stinnou besídku,
vodívalbych tě tam vždycky v máji
z svého sprosťoučkého příbytku.

Tobě k vůli vzalbych na se péče,
jenžby milost naši spojily,
pro tebebych se i chopil meče,
kdyby nepřátelé hrozili.

Tišebysme spolu pracovali,
radost bylaby jen naší mzdou;
věrněbysme se vždy milovali,
jakby duše jedna byla v dvou.

Přálbych mocnářům všem marné slávy,
skrbec nechť se z peněz raduje;
dost mám chaloupky a sprosté stravy,
jen když mne má Běla miluje!

Jak mám líčit? co má duše cítí,
v srdci vrytou mám tvou podobu,
s tebou Sličná trávit živobytí!
s tebou zaroveň jít do hrobu!

Dívka plachá.

(Prvotiny 1814, 104, Dvan. pís. II, Pís.[4], Pís.[5])

Dívko plachá ješto mne
zřením vábit umíš,
pročpak když já vůkol jdu,
proč mně nerozumíš?

Pročpak sklopíš očičky,
když se s tebou sejdu?
pročpak za mnou hledíš pak,
když již poodejdu?

Proč jak srnka ubíháš?
když já přívětivě
na tebe se usmívám,
proč tak přebázlivě?

Pročpak ti hned růžičky
vykvetají v líci?
mnohobych ti divčinko,
mnoho měl co říci.

Lahodně se také sic
usmívati umíš,
a přec plachá divečko,
přec mně nerozumíš!

Zastaveníčko.

(Prvotiny 1814, 120, Dvan. pís. I, Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Když již všecko spočívá
v tiché noční době,
jde hoch tvůj a zazpívá
pod okénkem tobě:
dobrou noc, spi, divčinko!
spi má milá růžinko.

Usni libě, libě spi,
hajej Boubelatá!
o! kyž se ti o mně sní,
o! divčinko zlatá.
Spi má milá růžinko,
dobrou noc, spi divčinko!

Ke jmeninám DOBROVSKÉMU.

Dne 19. března 1815.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Jakými tě slovy pozdraviti,
od Čechův jsa vyslán, bratří svých!
jak jich vroucnost srdce vyjeviti? —
nejsa s to všech sčítat zásluh tvých.
Přijmi žádost, jež nám v srdcích hoří,
slabost svou my sice cítíme;
až se květ náš štěpením tvým vztvoří,
mnoho věncův tobě navíme:
Jméno tvé se vplete v věnec sladký
od Šumavy, až tam do Kamčatky!
Sláva tvá jde od polední strany,
od hor vlaských, do severních vod;
jí se kojí Serbín mezi Otomany,
jí se kojí Slovanův všech rod.
Zachovej ho mocný Hospodine!
ať se v něm mlaď znovu rozvije!

ať mu krásný věk co v ráji plyne,
ku prospěchu drahé Slavie:
ku prospěchu Slavie ať žije!
a ať srdce rozkoš nad tím čije!

Dívka se zlatými vlásky.

(Vlastenské Noviny 1815, str, 109.)

Co se to tam svítí
v zlaté jasnosti?
Snad to jasné kvítí
snad blesk záře rudosti?

Ne to není kvítí,
není záře blesk;
ach mé srdce cítí
rozkoš, milost — žravý tesk.

Cítí sladkost lásky,
strastné krutosti.
Ach, ach to jsou vlásky
sličné dcery mladosti.

Ha mně možná není
zapřít krásu tvou!
Snad to provinění?
že již jiná vládne mnou?

Oko jiskra, střela,
usta rubín, med —
kteráby suď měla
milostnější z těch dvou zhled?

Vnady ani světlé,
ani zastřené,
než jak porozkvetlé
poupě Milkem vštěpené.

Kdož pak říci může
znám jsa přírodou,
zdaž lnou jejich růže
uměním, či náhodou?

Jim se vesmír směje,
Milek návidí,
jim i nebe přeje
rozkoš lina na lidi.

Mne jen milost, muka,
mne jen strasti rvou,
mé jen srdce puká
nevěda co volit z dvou.

Zřít to boubelaté
tílko, podobu —
Ach, ty vlásky zlaté
přivedou mě do hrobu!

Selanka.

(Prvotiny 1815, str. 102, Dvan. pís. II, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Na trávném vrchu
jarního času,
zamyšlen těžce
ovec své pasu;

darmo mi jasné
sluněčko svítí,
darmo se pro mne
krásné pstře kvítí.

Darmo se háje
zelené čnějí,
darmo v jich houští
ptáčkové pějí;

darmo mně v trávě
koníček cvrčí,
stříbrný darmo
potůček hrčí.

Radostí mou co
mohlo prv slouti,
všecko mne mrzí,
všecko mne rmoutí.

Lilida dcera
ubohé vdovy,
Lilida sličná
jako máj nový.

Jala mé srdce
sama suc jata,
stejna v nás obou
milost vše svata.

Teď mne však osud
oddělil od ní —
slyšte můj nářek
Bohyně vodní!

Srdce mé stále
po ní jen touží,
na ni jen myslí
pro ni se souží.

Jako mlha časy
zmizely oku,
co sem pas stádo
při jejím boku.

Tak jako dětel
okřívá rosou,
tak jak on vadne
podťatý kosou;

tak i mé tělo
při ní hned mladne,
teď ale mdlí a
pomalu vadne.

Chvála vína.

(Prvotiny 1815, str. 246.)

»Kávu pije božskym ohněm hořím,
pomocí Muz milé básně tvořím.«

Tablic.

Nechť si kdo chce kávu zvelebuje,
nechť si při ní zpívá!
Mně jen víno božský nápoj sluje,
s kavou se mi zývá.

Stáří lidé, nebylit to blázni,
kteříž vínko pili,
ba i jménem Bacha s přísnou báznı
jako boha ctili.

Zbožný Homer vínem vyražený
Peleovce zpíval,
Tejský starec vínem občerstvený
znovu mládkem býval.

Kdy pak Pindar stavil Helleniny?
Nebylo tudy,
když ho zvali k vínku na hostiny?
tamť své nadul dudy.

S vínem pili Sokratovi rtové
nápoj smrti lítý:
taktě přešel blaze v kraje nové
muž ten znamenitý!

Než i na Olympu nebešťany
  víno věčně blaží,
víno, kteréž všechněch bohů stany,
  jakž i usta vlaží.

Nebo cožť jest nektar? zdaliž není
  duše ctného vína?
aneb, když se jméno jeho změní,
  božská *Tokajčina?*

Tímto vínem Zevs sám naježený
  na Tytany hřímal;
tímto vínem Mavors okuzlený
  při Venuši dřímal.

Při nektaru božské pokolení
  světy spravovalo,
s kavou se mu v blahém potěšení
  ani nesnívalo.

Rcetež Muzy! co vás vypudilo
  z hájů Řecké země?
takli káva, níž se zahnusilo
  Osmanské vám plémě?

Nechť si tedy kávu zvelebuje,
  kdo si při ní zpívá!
Mně jen víno božský nápoj sluje,
  v němž se duch můj zmývá.

Víno toť mne Apollinem činí,
když mne v žilách pálí;
káva, tať mi ducha puchem stíní,
krev i mozky kalí.

Víno pije, božským ohněm hořím:
tuť pak v rozhorlení
muzy líbám, Milostenkám dvořím,
při žertích a pění.

Duše má se při usmíšku vína
pyšně k nebi vznáší;
nechať k ní se strast a péče zpíná,
vždyť ji vínko zstraší!

Což pak blázny světa ztřeštěného
zhrdati mne učí?
Víno! když mi z dčbánku pintového
do poháře hučí.

Vsaď mi v ony světa prostrannosti,
nimiž svět se valí,
soudek vína zvláštní výbornosti,
veliký neb malý:

všecky světy načepím ti směle
na ten soudek dlaží,
Archymede! nechť se s něho cele
obor světa váží.

Nechť si tedy kávu zvelebuje,
kdo se vína štítí;
mne jen víno v nebe přesazuje,
když mi v oči svítí.

Vzdechnutí.

(Prvotiny 1815, str. 248.)

O divčinko! daleko od tebe
vzdychám, tebe na mysli jen mám —
tebe viděť bývalo mé nebe,
tebe líbat — darmo zpomínám!

Loučení.

(Prvotiny 1815, str. 248.)

Dobře se tam mějte
české divčiny!
na mne zpomínejte
zvlášť vy nevinny;
nespatřím snad více
vaše krásná líce.
Dobře se tam mějte
české divčiny!

Kdo jest hodný muž?

(Vlasten. Noviny 1815. str. 142.)

Kdo bratra svého miluje,
a vady jeho shlazuje,
když nouze na něj doléhá,
z vší síly jemu pomáhá;
ten jest zajisté hodný muž,
jej chvalte, kdo jen chválit můž!

Kdo Boha, též i krále ctí,
a různic v zemi nevrstí,
a bídným myslí zmužilou
vždy právo dává mocí svou;
ten jest zajisté hodný muž,
jej chvalte, kdo jen chválit můž!

Kdo rovnou cestou směřuje,
a ne kam vítr fofruje,
i nedlí činit dobrého
sám pro sebe i bližního;
ten jest zajisté hodný muž,
jej chvalte, kdo jen chválit můž!

Kdo víru též i věrnost má,
a přetvářeně nejedná,
a bez podvodu, klamu lsti
jest v slovech v skutcích s čestností,
ten jest zajisté hodný muž,
jej chvalte, kdo jen chválit můž!

Kdo z žití svého radost má,
svých povin nezapomíná,
a bližnímu kdy blaze je
se rovně nad tím raduje,
ten jest zajisté hodný muž,
jej chvalte, kdo jen chválit můž!

Kdo sirotky a vdovy mdlé
vždy hájí a jim pomoct jde;
Bůh žehnej jej v všem způsobu,
ať slávu nese do hrobu;
ať blaze žije hodný muž,
jej chvalte, kdo jen chválit můž!

Mzda zpěvákova.

Vlast. Noviny 1815. str. 143.)

Koupil sem si celý potah
nových strůn,
chtěl sem zpívat slavné skutky
hrdinů:
počnu zpívat počnu hráti,
strůny se mi popukaly
do jedné, ach do jedné!
Kytara se rozstoupila
na kusy,
já zpíváním ochroptavěl
na šepot;

hádejte jakou mzdu dali
za to hraní za to pění? —
zrovna nic, ach zrovna nic!
Škoda strůn a škoda hlasu
na věky,
zazpívámli krásné dívce
hned je mzda;
byť by mně nemohla dát více,
tedy mně předc na nejmíň dá
hubičku, ach hubičku!

Přejde mi chuť.

(Prvotiny 1815, str. 263.)

Když Liduška u mně sedí
a laskavě na mne hledí,
tu srdce skáče jako rtuť;
však jestli též okem hodí
na šviháky jenž tu chodí,
přejde mi všecka chuť.

Když vidívám mladé reky,
jak na koních tropí vzteky
tu srdce skáče jako rtuť;
když však starý musí jiti
dům od domu chléb prositi
přejde mi všecka chuť.

Na Skleňčku.

(Prvotiny 1815, str. 295.)

Skleňčko! s tebou dělím
 všecky radosti,
s tebou jsem víc smělym
 při schůzce i milosti.

S tebou mně čas spěší
 libě jako sen,
kďes ty, vše mne těší
 v městě i když přijdem ven.

Také mohu říci,
 že když sem jen sám
ani polovici
 radosti že nemívám.

To já vím, to víme
 také oba dva;
my si rozumíme
 též i pomyšlení svá.

Někdo myslí číši,
 že mám život svůj,
mejlí se, já píši
 Skleňčka Jan jest přítel můj.

Zastaveníčko.

(Prvotiny 1815, str. 319, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Pohleď dívko v noční době
přicházím sem se zpěvy,
tyto sladké písně tobě
milost mou snad vyjeví:
přetrhni svůj libý sen —
vstaň a pohleď s okna ven.

Plaché divčiny.

(Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

Proč se upejpáte?
plaché divčiny,
proč se ukrejváte?
jako neviny;
vímť já vaše spády,
že jste s hochy rády,
proč se upejpáte?
plaché divčiny!

Znám já všecky vaše
podvody a lsti,
jimiž srdce naše
jemná střela mstí;
známť vás milé holky,
znám i vaše spolky,

znám já všecky vaše
podvody a lsti.

Vždyť vy chodíváte
jako líčeny,
námi pohrdáte
jsouc v tom cvičeny;
když však žádný nejde,
tu vás hrdost přejde,
tu pak chodíváte
hořem sklíčeny.

Jen se upejpejte
plaché dívčiny!
jen se ukrejvejte
jako neviny;
vímť já vaše spády,
že jste s hochy rády,
jen se upejpejte
plaché dívčiny!

Vyprovázení.

(Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

Když sem svou Lidušku
vyprovázel domů,
sed sem si s ní na drn,
co je potom komu?

Však sme my zlého nic
  spolu nedělali,
my sme jen upřímě
  spolu rozmlouvali.

Já jí stisk ručinku
  zajikav se v řeči:
»Kdybys ty Liduško
  byla trochu věčší.«

Sklopila očičky
  od jejich pak lící,
jak byly zarděly,
  mohby rozžit svíci.

Já zas k ní »děvčinko
  co pak tě to mrzí?«
v tom na mne kanuly
  její horké slzy.

»Neplač ach zlatinká!
  co pak se ti stalo?
vždyť pak ti srdce mé
  vždycky plápolalo.«

V tom sem ji milostně
  k srdci svému vinul,
celý jsa opojen
  v rozkoši sem plynul.

Tichounký měsíček
  vystupoval bledě,
když sem ji políbil,
  smál se na nás hledě.

»Zejtra se sejdeme«
  svatě sme si řekli,
v tom se cos zašustlo,
  ach jak sme se lekli!

Pak jsem ji teprva
  doprovodil domů;
ještě ji políbil,
  co je potom komu?

Zastaveníčko II.

(Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

Luna jasně svítí,
  milenko poď ven,
hvězdičky se třpytí,
  opusť plachý sen.

Poslechni jak tobě
  kytara má zní,
v tiché noční době,
  když vše vůkol spí.

Poď já čekám tebe
  jediný sám zde,
bez mráčku je nebe,
  jsili pak tam kde?

Poď a hoch tvůj tobě
  v náruč poletí,
přivine tě k sobě
  v sladkém objetí.

Luna jasně svítí,
  opusť plachý sen,
hvězdičky se třpytí,
  poď poď dívče ven!

Nevinnost.

(Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

Dcero veleslavné ctnosti
  nebes vnadou krášlena!
nevzdaluj se od mladosti,
  chraň, ať není svedena.

Dare rajský, sestro kvítí,
  jak mám velebnost tvou ctít?
tvou kdo jiskru v sobě cítí,
  šťastněji mu nelze být.

Toho blaženost je věčná,
jenž ti pálí oběti;
spokojenost srdce vděčná
jak ty zmizíš, uletí.

Jestli nestuda svou zlostí
proti tobě zahejří,
vykvetou tu růže ctnosti,
tváře se hned zapejří.

Kdo hned z mládi tobě slouží,
kdo ti sype v stáří květ;
po marnosti nezatouží,
nebem jest mu celý svět.

S Bohem.

(Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.)

S Bohem buď a pamatůj!
hleď mne v mysli zachovati,
když mně milost nesmíš dáti,
osud tomu nechce můj,
s Bohem buď a pamatůj!

S Bohem buď a pamatůj!
věčně Drahá srdci mému,
myslím na tě k hoři svému,
až smrt schvátí život můj,
s Bohem buď a pamatůj!

S Bohem buď a pamatůj!
až se dosti vykvílíme,
a zde všecko přetrpíme,
pak se splní oučel tvůj,
s Bohem buď a pamatůj!

Čekání.

(Dvan. pís. II, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Jak se ten měsíček
za lesíčkem bělá,
kdybych jen věděla
co můj Milý dělá?

Vždyť pak mně přislíbil
měsíček než výjde,
abych jej čekala,
že sem ke mně přijde.

Já pak již kravičky
dávno podojila,
nabravši květinek
loubí ozdobila.

Jak sem jen přistoupí,
vůně libá vzejde,
já pak jej políbím —
ale že pak nejde!

Teď snad jde — třesou se
klokočové hustí,
Božíčku! ach to jen
vítr listím šustí.

Co jej dnes zdržuje?
snad zpěv naší chasy?
vždyť pak tu jindy již
bývá těmi časy.

Ještě strop okolo
kudy se sem vejde,
opletu břečtanem —
ale že pak nejde!

Snad se mu některé
jehně zatoulalo,
a tak jej v roklinách
dlouho omeškalo.

Tichounký měsíčku
rci mu v záři bledé,
jaký zde Lilida
nářek pro něj vede.

Pro Bůh ach! jestli on
mezi vlky padne,
tedy zde Lilidin
život hořem svadne.

Pastýřka.

(Dvan. pís. II, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Desetkrát luna
shodila rohy,
sama co kvílím
volajíc Bohy;
její blesk zdá se
čim dél tim bělší,
mně pak ten čas zde
desetkrat delší.

Buduli tak kdy
do smrti ráda,
jako když sem s Milým
pásala stáda;
pískal on, já se
zpívajíc smála,
jehňátka při tom
radostně hrála.

Zde co se sem ten
potoček kroutí,
na jehož hrázi
zažloutá proutí,
zde co se stín té
besídky černá,
slíbila sem mu
vždycky být věrná.

»Vždycky být věrný«
  zvolal on temně,
»dokud mne chladná
  neskryje země!«
Teď sem se teprv
  blahou být mněla!
ale ach blahost!
  jináč hned zněla.

Ukrutná práva
  s hrdými městy,
uchvátila jej
  přes šest dní cesty;
přes šest dní cesty
  za hrozné hory,
za prudkou řeku
  v isterské dvory.

Dosavád slyším
  jeho řeč jemnou,
kterouž mne těšil
  louče se semnou:
»Nekvěl ach Drahá,
  po krátkém čase
žalosti naší,
sejdem se zase.«

Ale ach teď již
  uprch čas dlouhý!

předce však se mi
  neleví touhy.
Koho tam pošlu
  v rákosní země,
aby mu zkázal:
  ach přiď zas ke mně!

Ach přiď zas ke mně,
  Miláčku drahý!
s tebou též přijde
  onen čas blahý;
nedli ať čas se
  onen zas vrátí,
sice mně žalost
  život můj schvátí.

Hněv.

(Ďvan. pís. II, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Jednou sme v neděli
  já a má Liduška
na sadě seděli.

Sami dva na sadě;
  já jí dal květiny,
co sem měl v zahradě.

Tu se ptám co jí je
  vroucně ji políbiv,
věnec proč nevije?

Větříček tíše vál
ona pak plakala,
ale já sem se smál.

Tu ona potichu
pravila skroušeně:
»Není mně do smíchu.«

Co ti je Liduško,
že dnes tak smutna jsi?
rozmilá děvuško!

Vždyť sem ti přislíbil —
»Mlč, já tě viděla
jak si ji políbil.«

Dívka neznámá.

(Dvan. pís. II, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Jen sem tebe jednou zhled,
dívko spanilá,
vroucís milostí mé hned
srdce ranila.

Ach, jak sem si těžce vzdech
vida v pohledu
nevinnost a radost všech
vábných výhledů.

Usmívání milosti
nepřemožené,
vzbudilo mé čilosti
neutěšené.

Zamodralé oko tvé
plné živosti,
kam se vrhlo, všudy své
vrylo milosti.

Ach, jak si je stydlivě
k zemi sklopila,
když má noha bázlivě
chod tvůj stopila.

Ještě vidím, jak se smál
jasný měsíček,
a jak tvými vlásky hrál
libý větříček.

Tebou krásná, ve spaní
sem se obíral,
při mživém hned svitání
na tě zpomínal.

Kdybys ty mne jako já
tebe miluji,
milovala, dívko ctná,
jak já miluji!

Pakbychom se vodili
majíce zde ráj,
spolubychom chodili
v utěšený háj.

Ale ty mě divčinko
neznáš ještě sic,
a snad tě ach růžinko
nespatřím již víc.

Toužení.

(Dvan. pís. II, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Zdali pak tě spatřím více,
dívko spanilá?
jenžs mé včera za měsíce
srdce ranila.

Kde jsi, co tě nyní kryje,
kdepak přebýváš?
který strom ti chládek lije,
čím se obíráš?

Který větříček tě chladí,
komu nyní tvé
usmívání život sladí?
zření milostné!

Patřils jak sme se zde zhlídli,
bledý měsíčku,
pověz aspoň ty, kde bydlí,
kde mám dívčičku?

Což mám tebe darmo věčně
sličná hledati?
zdali mi dá Milek vděčně
toho dočkati?

Milku obětovalbych ti
holoubátka dvě,
kdybys, po čem srdce dychtí,
zaopatřil mně!

Sen.

(Dvan. pís. II, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Poslechněte sestřinky,
poslechněte málo!
co se mně to onehdy
radostného zdálo.

Usnula sem na sadě
pod zelenou třešní,
kde mne ve snách chladili
větříčkové spěšní.

Přišed ke mně můj Milý
polehounku zticha
poslouchat, zdaž Milenka
jeho spí, jak dýchá.

Rozhalil mně za ňadry
zlehka roušku sněžnou,
a tu s tváří zardělou
dal mně růži něžnou.

Sám pak k sobě hovořil:
»zdaž to býti může?
jistě její tvářinky
zahanbují růže.«

Nemoha se udržet
vroucností již více,
klek a líbal poprvé
usta má i líce.

Protrhnu se ze spaní —
co se více dálo,
roztomilé sestřinky
to se mně jen zdálo.

Takli tomu, či jinák?

(Prvotiny 1816, 441.)

Kdo chce míti příjemné
s trpkým začit musí;
živobytí pokojné
po práci se skusí.

Co kdys bylo hluboko,
na vrchu to svadne;
kde chce tůze vysoko,
nejspíš dolů spadne.

Plavba.

(Prvot. 1816, str. 471; Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís,[5])

O dnové, ó radostná chvíle,
kdy houpala lodička mile,
mou divčinku tichou a mne.
O poplyň na vodičku jemnou,
zakolibej divčinku semnou
od břehu až konec země.

My plouli po hlubině jisti,
přes písek i oblátek čistý,
kde rybičky žbloukaly ven;
zde tvořila bubliny vesla,
a vodička studená nesla
nás okolo stříbrných pěn.

My plouli skrz zelené lesy,
kde slavíci držely plesy,
  my plouli skrz rozkošný háj,
kde chládek se s javorů leje,
i větříček volšemi chvěje,
  kde spanilý přebývá máj.

My plouli skrz palouky krásné,
kde kvítečko stkvělo se jasné,
  zde pásl se bučící skot:
tu ovčičky tiché jak pěny,
tam beránci bílí bez změny,
  i rohatých kozlíků rod.

My plouli skrz rakosí tmavé,
a radosti cítili pravé,
  kde skřivanů veselý zvuk
tam v oblaku nebeském hučel,
houf brouků nám nad hlavou bručel,
  byl v povětří radostný hluk.

My plouli po hladinách velkých,
po hlubině, po vodách mělkých,
  kde hrdliček houf sobě hrál;
kde potuček bublavý tekl,
kde pramen jak stříbro se vlekl,
  i líbezný větříček vál.

My hráli a hnali lodičku,
rozháněli veslem vodičku,
i tvořili veselý smích;
my počali radostně zpívat,
já hubinku divčinky líbat,
i čeličko bílé jak sníh.

Moc milosti.

(Prvotiny 1816, str. 536.)

Nic nemůže lásku nutit
nechť se třeba zboří zem,
může hrom v povětří kutit,
a záhubou hrozit všem;
ani den a ani noc
nepřemůže lásky moc!

Může táhnout smrt svou kuši,
může dělat truchlivost,
může odvest z těla duši,
neodvede však milost;
neděsí ji žádný strach,
může z kostí činit prach!

Může peklo z hlubin hekat
na ten krásný zemský květ,
může se i moře vstekat,
a zatopit celý svět;

všecko může láska snést
neb jak skála pevná jest.

Nic se jí rovnat nemůže,
co pod šírým nebem jest,
ani zlato, ani růže
ani mocnost ani čest;
vše za peníz dostane —
jenom pravé lásky ne!

HANKOVY PÍSNĚ.

ODDÍL DRUHÝ.

Od r. 1817 do r. 1831.

Na P. Jana Nepom. Norberta Hromatko,

cís. kral. professora řeči a Literatury česko-Slovenské etc. a vydávatele Vídeňských českých Novin etc.

(Prvotiny 1817, 1. led.)

Přijměte mou žádost v spěchu:
nebe jen Vám zdraví přej!
Ostatně pak milost Čechů
tisíc napředplatců dej;
v Uhřích takovýchto hostí
pět set pro zatím jest dosti.

Vděčnost obyvatelů

král. kraj. a věn. města

Králové Hradce

učeným Čechům.

(V Hradci Králové 1817; Prvotiny 1817, str. 80, Rozmanitosti 1818, J. str. 86, Dobroslav 1820, III, 129; Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Z toho pahorečku od východní strany,
kde Dobroslav rozbil s čeledí svou stany,
tam kde z věkosněžných krkonošských skalí
bystré Labe v dravou Orlici se valí,

odtuď přijmete vy Hrdinové stkvoucí
naši věrnou vděčnost, naši vděčnost vroucí.
Vy ste zachovali drahý poklad Vlasti,
zachovali poklad v krutokruté strasti,
když již obstoupena, jazyk němý nesla,
a když k mateřskému naděje všem klesla:
jako s přívalem hrom krupobití hrne,
roztříštěné žito ledem, ohněm trne;
tak se dálo s námi: — oněměti mělo
vše co libým zvukem Slovenčiny znělo.
Uplynulo žití vnuků Slavomila,
jimž otcovská vláda, vládou celou byla,
nezpomenou na to Semonice lučné,
že zrodily Samo pro ty bitvy hlučné,
v kterých Karla ztepav, Slávy vysvobodil,
a na pomstu v krvi vrahovské se brodil.
Odletěla od nás i blažená léta,
co zde sousedila s námi Ližběta;
ač památka její chrám a hradba dvojí
ještě posud hrdě na odivu stojí.
Utichl hlas nímž Tkadlec na neštěstí volal,
Neplach Hořeňovský, co nám děje snoval;
od počátku naše okolí se stkvělo,
ono Plody, Muzy, ono Meče mělo:
my sme pod praporci Chvalovými stáli
a jak vítr plevy, tak sme Němce sváli.
hlásaly to tehdáž i Vysocké planě,
kde sme porazili Zigmundovy zbraně.

U nás v zboru vedl zprávu Rokycána,
ta v občanských věcech Jiřímu jest dána;
na památku ctíme v znaku jeho jméno,
které korunou jest králů oslaveno.
Balbín s Vydrou u nás první spatřil světlo,
u nás mnoho jiných slavných mužů květlo.
My sme posud zárod z kmene Dobroslava,
jenž byl v tomto kraji všechněch Čechů hlava,
aj i Dobrovský náš vykvětl z toho davu,
Dobrovský ta hlava všech Učených Slavů!

Loučení.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Sotva konvalinka
  zableskla se v háji,
jižs mne ostavila
  v rozvinutém máji.

Ostavila v kvítí,
  nímž se Vesna stkvěje,
ale vše to kvítí
  je mi bez naděje.

Něžná fialinka
  sokyně tvých očí,
ostavíc mne spěchá,
  kam tvá noha kročí.

Tato růže, nad níž
vládnou tvoje líce,
tato krásná růže
netěší mne více!

Smutně zajdu ztrápen
hledat v houšti chladu,
smutně budu čekat
blaha listopadu.

O radosti jděte,
provoďte ji všude,
mně jen její jméno
utěchou zde bude!

Žalost.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Listí opadalo,
Krkonoš se bělá,
ach co moje Drahá
u Šumavy dělá!

Ostavila mne zde
v rozvinutém máji
v blahověří, že s ní
zapoletím k ráji.

Dujte bujní větři
  přes hory a skalé,
zavívejte k ní to
  listí opadalé.

Viz na každém listku,
  co jich před ni padne,
viz ta smutná slova:
  Něžné srdce vadne!

Měj se dobře.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Po šírém poli
  žíto vlaje se,
teplými větry
  zakvětaje se.

Měj se tam dobře
  Milenko draha,
nedojdu více
  takého blaha.

Vůkolí tebe
  zbaveno, hasne;
neukojí mne
  tvé oko jasné.

Vznesla se radost
z hájů těch svatých;
nespatřím více
kadeří zlatých.

Kadeře třemi
proudy se vějí,
po liliové
po šíji její.

Nedojdu více
takého blaha,
měj se tam dobře
Milenko draha!

Tužba.

(Pís.[2] a d.)

Aj ty Labe tiché
kam tak rychle spěješ?
ach slavíčku něžný
komu libě pěješ?

Komu libě pěješ
v chladostinné chrasti,
komu vyjevuješ
srdcejatné strasti.

Měl sem krásné děvče
  plné něžné vnady,
vychvátily mi je
  rodohrdé zrady.

Rozléhaly se mé
  sladké písně v háji
jak se rozléhají
  slavíčkovy v máji.

Plynula mi léta
  bez té zrady liché,
jako lučinami
  plyne Labe tiché.

Aj ty Labe tiché
  kam tak rychle spěješ,
ach slavíčku něžný
  komu libě pěješ?

Pomsta.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Ach lesy, lesy černé,
  vás beru za svůj štít,
mne líbí děvče věrné,
ach lesy, lesy černé,
  a nesmí na mne zřít.

O přejte mi své houšti
af nezřím více svět,
af zajdu v strašné poušti,
o přejte mi své houšti,
af zajde outlý květ.

Ach, proč dvě srdce věrné,
proč mají různo nýt?
proč mají zrady černé,
proč různit srdce věrné?
proč něžná srdce mřít?

Ha! zdrfte hromné blesky
nerovné lásky svod,
a ohennými třesky,
rozdrfte hromné blesky
nerovný světa rod!

Nářek.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Ach hory, hrozné hory,
ach slyšte žalost mou!
vám jedno mezi tvory,
vám převysoké hory,
vám svěřím stížnost svou!

Vy znáte srdce moje,
vy znáte něžnost mou,
vy znáte kruté boje,
jež vedlo srdce moje
pro lásku velikou.

Vy znáte hocha mého,
ach, hocha krásného,
vy znáte sliby jeho,
vy znáte nevěrného —
vy znáte zrádného!

Ach, kdo mně pomoc může,
mne svět již netěší,
já svadnu jako růže,
ach, kdo mně pomoc může,
ach, kdo mne potěší!

Holubinka.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Vyletěla holubinka
do pole šírého,
naříkala, bědovala
pro holoubka svého.

Pro holoubka rozmilého
pro své potěšení,
ach holoubka rozmilého
na světě již není!

Nenaříkej, nesužuj se
holubinko milá,
že se s tebou rozloučila
jeho milost čilá

Nenaříkej, nesužuj se
holubinko něžná,
nevrátí se v bílé tílko
živoucí krev běžná.

Nenaříkej, nesužuj se
holubinko zlatá,
nepovstane prudkou střelou
hlávka rozeťatá.

Nenaříkej, nesužuj se
holubinko věrná,
že tě o něj připravila
panská střela černá.

Nenaříkej, nesužuj se
holubinko draha;
neobměkčíš bědováním
kameného vraha.

Nenaříkej, nesužuj se
holubinko sirá,
neslyší tvé naříkání
jen pustina šírá.

Vyletěla holubinka
do pole šírého,
naříkala, bědovala
pro holoubka svého.

Pro holoubka rozmilého
pro své potěšení,
ach holoubka rozmilého
na světě již není!

Na sebe.

(Duchem staroczeskym.)

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Porodila mne
moje matička,
porodila mne
v krásné Vesny den,
v krásný jarní den
v zeleném sadě,
v zeleném sadě
mezi růžemi,
mezi růžemi
plnokvětnými.
Zahovořila
moje matička:
»Kdybych věděla
moje robátko,

že z tebe bude
věrný, zdárný Čech;
ovinula bych
tebe růžemi,
tebe růžemi
libovonnými.«
(Zahřmělo nebe.)
»Kdybych věděla
malé robátko,
že z tebe bude
lichý, zrádný Čech;
opletlabych tě
krutou rohoží,
s krutou rohoží
v trní hodila.«

Košíček.

(Pís.², Pís.³, Pís.⁴, Pís.⁵)

Hle ten košíček
  plný je kvítí,
z toho si budeš
  věneček víti.

Já ti jej nesu
  z zahrady naší,
kdo mi je v světě
  nad tebe dražší?

Pohleň jen na ty
  spanilé růže,
řekni co nad ně
  krašší být může?

Nad konvalinky
  co se víc stkvěje,
nad fialky co
  vůně víc věje?

Potočník jakby
  s oblohou sočil,
mák jakby v červci
  desetkrát smočil.

Nad tyto růže
  z zahrady naší,
tvářinky tvoje
  mnohem jsou krašší.

A kdyby mák byl
  desetkrát hladší,
přec jen tvá usta
  mnohem jsou sladší.

Čemu těm kvítkům
  pochvaly delší,
čeličko tvé když
  mnohem je bělší.

A přirovnámli
těm kvítkům tebe,
oči tvé jsou již
na světě nebe.

Hle ten košíček
sám k tobě mluví:
hochu též svému
věneček uvi.

Zdenka.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Když z daleka z modrých hor 101
slunce vycházelo,
hnala Zdenka k silnici
kudy vojsko jelo.

Běžela tam do řadů
ptat se po svém milém,
jestli s nimi bojoval
na koníčku bílém.

Nebyli to Čechové,
byli sami Rusi —
jeden pravil: »*Dievuška!
on zrublien na kusy.*«

Ach co počnu, nastojte!
ach kam se poději!

já nešťastná ztratila
všecku svou naději!

»*Ostav' teper' dragavo*
v sraženij s trupami,
vot tebie lošaď jevo,
pojechaj ty s nami.«

(Zanech nyní drahého
v bitvě s mrtvinami,
hle tobě koník jeho,
pojeď nyní s námi.)

Svedby ste mne panáčku,
bych vám víru dala;
já sem jeho koníčka
velmi dobře znala.

Jako sníh byl bělounký —
»*Tali lošaď černa?*«
ne já svému milému
zůstanu vždy věrna.

Smutek.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Jak když konvalinku
radost dívky ladné
v stínu sosny chladné
do kadeří vplete;

tak se moje Marí
v nedokvětlá léta
brala z toho světa,
růžinky jí vadly.

Tehdy si se slunce
v mraky skrýti mělo,
když její zde tělo
liliové haslo!

Ty o řeko bystrá
zvlažuj kvítky běžně,
jež zde Marí něžně
na břehu tvém sela.
Oudolí překrásné
řekou rozděleno;
opětuj zde jméno
věčně: »Moje Marí!«

Napomenutí.

(dle Srbského.)

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Když sem ještě jako poupě
při mamince běhávala,
často, velmi často mi to
ubožátku říkávala:

Nepi červeného vína,
nenos zeleného věnce,
nepohlížej jasným okem
po ulici na mládence.

Dokud sem s ní chodívala,
poslušna sem byla řeči,
často sem však myslívala,
když sem byla trochu věčší:

Jak bez vína líce vzkvetou?
jaké radosti bez věnce?
a jakáby láska byla,
jaká láska bez mládence?

Růže.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Květe růže květe,
ale čí však bude,
dlouho sem jí hleděl,
ubožátko chudé.

Dokud ještě poupě
zavinuto bylo,
žádnému to v mysl
áni nevstupilo.

Pilně sem ho hleděl
jako perly drahé,
byloť mi to zdáním
budoucnosti blahé.

Ale sotva z prvních
lístků vystupilo,
hned tu na odivu
mladých pánů bylo.

Tajná láska.

(dle Ruského.)

(Pís.[2], Pís.[3])

Ej luno tichá,
hvězdy jasné,
proč ta záře
smutně hasne?

Můželi záře
jasna býti,
když chce hrom svět
mračny krýti.

Slyšte to skály,
skály kruté,
láska tryzní
ňadra zduté.

Najduli v světě
blažší slasti?
nad tajemné
lásky strasti.

Dlouho sem, dlouho
strast svou kryla,
dlouho v srdci
šťastna byla.

V naději tajnost
dlouho nesla,
bez naděje
síla klesla.

Zňala se láska
v plápol žavý,
plápol můj se
nezastaví!

Ej bylali sem
sama vinna,
že tvé srdce
jala jiná.

Ej jak sem měla
vyjeviti,
co má duše
pro tě cítí?

Blahoslavilo
srdce tebe,
žes mu tvořil
z světa nebe.

Můželi děvče
jevit více
nad zář oka —
rdění líce? —

Najdeli v světě
prudší strasti?
nad tajemné
lásky slasti.

Bylo to časem
nočním pozdě,
nikde hlásku
v pustém hvozdě.

Nesvětily se
hvězdy jasné,
luna za mrak
kvapně hasne.

Po Labi strašně
vlna plová,
slabě slyšet
její slova:

»Ty vlno jará
val se k němu,
zvěstuj ty mou
lásku jemu.

Řekni mu jak sem
dlouho lkala,
dlouho strastné
srdce rvala!«

Zakypěly tu
vody černé,
skryvše v hloubi
děvče věrné.

Mládenec u potoka.

(dle Šillera.)

(Pís.², Pís.³)

U potoka hoch si seděl
kvítí u věnec si vil,
viděl jak je uchváceny
ženou vlny ve svou spíl.

Tak míjejí dnové moji
jak ten potok spěje v let;
a tak bledne moje mladost,
jak těch věnců rychlý květ.

Neptejte se proč mám smutek,
  v květném věku okovy!
vše se raduje a doufá,
  když se jaro obnoví.

Ale těch tisíce zvuků
  vyjevené přírody,
vzbuzuje v hlubokých prsech
  mně jen teskné příhody.

Čemu, čemu mně ta radost,
  k níž mne krásná Vesna zve?
jediná jest, kterou hledám;
  jesti zde — a věčně kde —!

Toužebně rozstírám ruce
  po předrahém stínu tvém;
ach, nemohu ho dosíci
  v srdce neukojeném.

Sstup dolů o roztomilá
  a ostav hrdý hrad svůj!
kvítí, jež podletí plodí,
  vysypu ti v klínek tvůj.

Slyš háj zvučí odepísní,
  a pramének čistě hrá!
místa dost malá chaloupka
  dvoum šťastným milencům dá.

Alpský lovec.

(dle Šillera.)

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Nechcešli jehňátko hnáti?
tichounké jehňátko jest,
trávy květ ti bude žráti,
u potoka skoky vest.
Matko, matko nech mne jíti
na vrchy těch hor honiti!

Nechceš vábit bílé stádo?
zvukem rohu veselým?
libě zvonek zní, vše rádo
slouchá zpěvům hájovým.
Matko, matko nech mne jíti
po horách se prohoniti!

Tak nechceš jehňátka pásti?
hle jak přívětivě jdou!
tam nekvěte, tam jen chrastí,
pusté, divé, hory jsou.
Ha nech kvésti, ha nech kvítí,
matko, matko nech mne jíti!

A hoch běží honem hnáti,
žene, trhá to ním v ráz,
slepou odvahou pryč chvátí
na strašných hor tmavý sráz:
před ním jako větrostřela
letí třepetná gazela.

Na skalnaté holé sválý
drápe, mkne svůj bystrý krok,
přese štěrbu puklé skály
vznese ji odvážný skok;
ale za ní odvážlivý
spěje luk, smrt její chtivý.

A teď na těch drsných zubcích
visí, výš nestíhne zrak,
kde se skály v bezdných stupcích
propadají v strašný mrak.
Pod sebou propasti draha,
za sebou hned svého vraha.

Hořem němé prosby zračí
k tvrdému tvorci svých muk,
prosí, darmo, on již tlačí
po krvi žíznící luk.
Náhle z skalní rozsedliny
vystoupí duch Horoviny.

Svá zbožná ramena vzchvátí,
chrání zvíře ubohé:
Musíš smrt a hoře sláti,
volá, až vzhůru kemně?
Všecko je na světě rádo,
proč prosleduješ mé stádo?

Břetislav.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

V Brodském klášteře
rozvíjí se květ,
a snad neviděl
rovné krásy svět.

Z rodu císařů
Jitka nevinná,
Oty Bílého
dcera jediná.

Sotva po Čechách
zavzněla ta řeč,
sedlal kníže kůň,
chopil těžký meč.

»Vzhůru panoší!
chci vás s sebou šest,
dnes nám dalekou
cestou jeti jest.

Nebo té krásné
dívky dobudu,
nebo života
svého pozbudu!«

V sedla se vrhou
panoší jaří,
a za knížetem —
krev se v nich vaří.

A když k klášteru
druhý den k světu
přiharcovali
ve prudkém letu.

Káže jim kníže
přede zdí ždáti,
až se sám s Jitkou
z kláštera vrátí.

Staví kůň v síňci,
za oltář spěje,
Jitka se naň zde
milostně směje.

Uchopí děvu
z svatého zboru,
vrže ji na kůň
a chvátá z dvoru.

Bradáči v strachu
té ztráty zlata,
zatáhli mocným
řetězem vrata.

A sotva s mečem
ke vratům skočí,
ráz! a řetěz se
na dvé rozskočí!

Božena.

(z Opery téhož jména.)

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Věj větřínku zlatý,
prosoušej mé šaty,
věj větřínku zlatý
od východu věj!

Snad tam od východní strany
přijede koníček vraný;
věj větřínku zlatý
od východu věj!

Na koníčku mládeneček
přijede pro můj věneček;
věj větřínku zlatý
od východu věj!

Řekne: dívko modrooká
nesedávej u potoka,
dívčino modrooká
nesedávej tam!

Přijde na tě velká voda
byloby tě velmi škoda,
dívčino modrooká
nesedávej tam!

Věj větřínku zlatý,
prosoušej mé šaty,
věj větřínku zlatý
od východu věj!

Smil.

(z Opery Boženy.)

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Krásná jest to dívka,
lepší být nemůže:
zrostu vysokého,
líce jako růže.

Jako kdyby zrostla
do poledne v máji,
za mírného slunce
v roztomilém háji.

Kdo ji zhledne, vidí
utěšení blahé,
oči jsou jí jako
dva kameny drahé.

Její sladká usta
jak maliny zralé,
jak zámorské perly
její zoubky malé.

Její ňadra jak dvě
holubinky něžné,
celé její tílko
stkvoucí bělosněžné.

Sen.

(Pís.², Pís.³, Pís.⁴, Pís.⁵)

Ukojen dřímotou
viděl sem tebe
usměvajeci jak
jasné nebe.

Běžel sem tobě vstříc
s zardělou tváří,
tobě své milosti
čisté záři.

Stiskna ti ručinku
pravil sem tobě,
že sem již toužil kdy —
po té době.

Jevil sem ti jak mne
zlý Milek mučí;
v tom si mi klesla hned
do náručí.

Já tebe políbil
vzkřísit tě chtěje,
v tom sem se probudil
bez naděje.

Žalost.

(Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Zatmělo se krásné
sluněčko, zatmělo,
jakby nebe všecko
ledem posut chtělo.

Nevzejdeš ty více
uplakaným očím,
mne jen žalost stíhá
všudy, kam jen kročím.

Ztrápené mé duši
bolest neuleví,
bolest, o níž žádný
v hlučném světě neví.

Neví o ní otec,
  ani dobrá máti
bratru ani sestrám
  nedám o ní znáti.

Smutně po miláčku
  věrné srdce bije,
bije dokud ho zem
  chladná nezakryje.

Musy České.

(Almanach aneb Novoročenka 1824, 61.)

Čechové rozkošné místo
  Uměnám svým vyvolili,
A mne v této svaté tvrzi
  schráncem jejich usadili.

Krásně stojí, světu skryto,
  vzdáleno poběžné lůzy;
vítejte v to svaté ticho,
  vítejte, ó české Musy!

Hrdě zírá na přívrši,
  pod ním v ouval v stinném zmatu,
slavná starověkých vodic
  Brusnice mu líbá patu.

Ó, ten ouval slyšel mnoho,
Záviše i Dalibora;
rci slavíčku, učils ty je,
aneb oni tebe s hora?

Učilsli je těmto zpěvům,
přijmi i mne do učení;
pilně v Hvězdohorském hradu
budu slouchať tvému pění.

Budu slouchať, budu pěti,
struny zlaté probírati,
až se budou hory, doly,
po vší vlasti rozléhati!

Modré oči.

(Alm. neb Novoročenka 1824, 125, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Ach! vy oči, oči,
modrojasné oči!
na vás jak jen pomním,
svět se semnou točí.

Kdeže moje bodrost,
utěšení milé?
ach! co jsem vás spatřil,
zmizla od té chvíle.

Zmizela, ach, rychle,
  jako střela s luku,
vryvši v moje srdce
  neukojnou muku.

A kam se jen vrhnu,
  kam má noha kročí,
ach, všudy jen vidím
  modrojasné oči.

Ach, vy oči, oči,
  oči modrojasné!
trapte, dokud moje
  žití neuhasne.

Rokyta.

(Almanach neb Novoročenka 1824, 126, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Rokyto, rokyto,
  rokytenko hustá!
Proč okolo tebe
  ta travička pustá?

Proč travinka pustá?
  kvítko pošlapané?
Ach! co se to semnou
  ubožátkem stane!

Ach! matko, matičko,
ach! předrahá máti!
Nechtějtež své dítě
za starého dáti.

Ach můj otče milý,
otče nejmilejší!
Ustrňte se nad svou
dcerou nejsmutnější.

Pros za mne ó sestro,
má sestřinko drahá,
ať mne nedávají
za našeho vraha.

Proste za mne, proste,
vy druženky věrny!
ať se nesesuje
na mne ten mrak černý.

Ach, co se to semnou
ubožátkem stane?
Ach, mé srdce nikdy
plakať neustane.

Fialinka.

(Alm. neb Novoročenka 1824, 128, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Něžná fialinko,
proč se v houští skrýváš?
Vždyť ty nejlibější
vůni z kvítí míváš.

Nejlibější voní
dýcháš po všem lese,
sotva se k nám Vesna
z rajských lučin snese.

Krása s božskou ctností
ať i v houště zajde,
po líbezné vůni
předc ji každý najde.

Každý krásu najde,
když ji vedou ctnosti;
plnotě v tom kvítku
něžně líbeznosti.

Proto Srbům slove
»Libočice měrná;«
líbosti a míře
že je věčně věrná.

Nejjasnějším

Františkovi a Karolině

při vstoupení ve vlastenské Museum
dne 22. června 1824.

Slunce vystoupá, trhají se mračna
dlouho nad námi hrozivá, zkvetá nám
zdar nový, všechněm želený srdečně
slávorozencům.

O dne žádoucí, tebe již čekáno
zdávna do Vlasti, blaho nám nesoucí,
vzhůru, vítejtež Čechové radostně
jitra nového!

Jitra jasného, blahodějně jímž zde
všecko okřívá, vše — že zakvetává,
a v přerozkošné zdařilosti kráse
plod nese hojný.

Aj v Čechách bratří! Čechy být je čestno:
nám kynou slavná Umění, vzmáhá se
řeč naše zvučná, i pamět Čechosti
nám vane ze všad.

Músy vlastenské! radovánky vám dnes
způsobil *Mocnař* vstupuje s *Chotí* svou
v chrámy posvátné, jemu věnce viňte,
věnce radosti!

K sňatku

osvíc. Rud. knížete

KINSKÉHO.

Dne 12. Máje 1825.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Sem růže poneste a vonné kvítí
a víte věnce, věnce milosti,
sem sem Hymenova pochodeň svítí,
a luzných Milčat roje radosti:
velebně slunce ode vzchodu vstává,
blaho a štěstí s veselím podává.

Sem v hlučném kůru prorazte ty řady
a jasnoskvoucí otevřete chrám,
zaněťte obět na oltáři Lady,
ať zdárnost v dýmu vyvalí se nám;
slavný to sňatek konati se bude,
blaho a štěstí rozejde se všude.

Dnes dávnorodý vrub Tetova kmene,
jehožto cnosti sláva nad jiné
v bojích i v radě dobyla si jmene,
kteréhož pamět vlasti nezhyne,
se Dcerou Vítěze od Arbesova
v manželský stav svá upevňuje slova.

Ji Milostenky samy vychovaly
a nebe krásou hojně nadalo,
jí cnost i vtip i jemnost darovaly,
a do Čech se to Dítě dostalo;
jen Vlastenku si žádá Kníže k sňatku
slavnému rodu svému na památku.

Dvoum vážným rodům koruny se vinou
a s nebes požehnání sstupuje,
kde Rudolf se svou něžnou Vilhelminou
své lásky mocné sliby stvrzuje.
Jasně Hymenova pochodeň svítí,
sem růže poneste a vonné kvítí!

Zlomky z epické básně Vlasta. od K. E. Eberta

přel. od V. Hanky.

(ČČM. 1828, III, 39.)

1. Vchod.

Vy hory, pyšné hory, ty černá lesů noci,
vy zlatoplné řeky, zelená luhů moci,
vy jemněsklonné chlumy oděny v květnou drast,
vás zovu já radostně, vás svou překrásnou vlast!

Ty země, místo svaté, ty hrobe mnohé síly,
vy rumy starých hradů, rozvalům za podíly,
vy zbytky vznešenosti, jež v srdce lije slast,
vás zovu výš v nadšení, vás svou velikou vlast!

Zde líbám kámen v zemi, po němž můj předek chodil,
a v rozvalinách kvílím, v něž hlas můj slova hodil,
a v nichž se noční dobou při drsném povětří
korunovaných stínů po stlelých síněch stří.

O by má harfa zněla jak v mocném hromů zvuku,
o by můj hlas tak hučel jak v těžkých bouří hluku,
o by se rozléhala oslava starých dnů,
starého smysla vážeň, hrdinných počinů.

Tam za tou šedou rouškou, hle tam promihují
jako šeré podoby, tu blíž, tu uskakují,
chvějí se semotam před můj nejapný zrak,
kynouce rozplývají se opět v pouhý mrak.

Jakáž mě touha pudí, v naději, v roznícení
po tomto šedotemnu, po tomto zobrazení?
Jak bijí ve mně žíly, jak prudce běží krev,
věčitou roušku chopím a odkryju ji v jev!

Však běda! ha co vidím? o kde sem prudkém chvatu
tu roušku uchopil v otřásajícím zmatu?
To není obraz slasti, ha to je hrůzy strast
ježto vraždou a zpoustou naplnila mou vlast.

Zde valí šíré řeky ve svých ložích krev v páře,
krvavým rouchem kryta vystoupá slunce záře,
krev jest jediná barva, co se tu zračí v jev
zdaž je v stvoření tomto živlem jen samá krev?

Tam zřím kvetoucí ženy tvrdou ocelí kryty
kráčející řekami, jich nohy krví zmyty,
jak k machu dlouhých mečů jich ruce pudí vztek
a jak planoucí hlavně metají v příbytek.

A o tom já mám zpívat? nejvyšší nepřírodu,
přestrašnou odrodilost, kterouž kdy svět měl v rodu?
Zdaž se tou užasností vychloubá moje vlast?
Ha, ó kam mne zavedla má překvapená strast!

Však ano, chci to zpívat — nebo jenom nebe honí
samo strašlivou bouři, před níž se země kloní,
jen skála když se valí kvačí a zdrcuje,
a moře jen když bouří, zžírá a shlcuje.

Jen Velikost se může odrodit v nepřírodu,
jen Malost zůstává ve věčnostejném chodu,
strach plodí velká síla, žas v bujarosti své,
svirček jen může svirčet, a jen lev strašně řve.

Proto chci přece značit ten obraz ve krvi ploucí,
jejž ruka odhalila, slepou žádostí žhoucí,
a i v obraze tomto, ač jest jen samá strast,
budiž uctěna v písni, mých otců drahá vlast!

2. Kouzlo milosti.

(Kniha II. N. 8.)

Zlatinké letní jitro osvěcovalo vlasti
zhřívaje toky, řeky, v zem pále, v písek, v chrasti,
že každé kvítko prahna se v trávu skloňuje,
a všecka zvěř pro parno v houšti se stahuje.

I orel prchna slunci, se v hustém hvozdě kryje,
a ptactvo třepetaje po chladných proudech nyje,
i rolník za svým pluhem pomalu kráčí v stáj,
vše co jen žive, dyše, se kloní v klidu háj.

Též Vlasta unavena tak dlouhém po lovení,
na něž si přispíšila než vzešlo rozednění,
seděla rozpruzena ve smrči, volníc dech,
a ukrývala ruce v ochlazující mech.

Po boku jí zde Šárka, a před ní čilá chasa
obratných lovčích dívek spočívá prostovlasa
se smečkou štíhlých výžlat vylizujících krev
jelenům rozloženým u prostřed těchto děv.

Dlouho tu Vlasta hledí po kořisti své střely,
hle Šárko, vzvolá chutě, jaké jsme štěstí měly,
dnes byla dobrá honba, však škoda že to zvěř,
a že to nekrvácí raději vrahů zběř.

Ha by mi ležel k nohám tak ten Přemysl marný
s nataženými oudy zbrocen od krve parny,
ulovímli ho jednou, pak odpočívej luk,
pak pro Vlastu víc není a její břetný kluk.

Sotva to vyřkne, a hle zachrastí něco v houští,
tu jelen vzácné krásy se vážnohrdě pouští,
však náhle stane žasna, parohy slože zpět,
a ve třech mocných skokoch (!) zmizí tu očím v let.

A hbitě vzhůru Vlasta žene se zvěři v stopu,
brzy ji najde státi na šírém poli, v schopu
napíná tuho luk svůj, a pevně míří již,
i pádí jelen opět v blízký les ještě túž.

Pojata v divém chvatu se za ním Vlasta schopí,
a vzhůru v les a dolů, i mrští dlouhé kopí,
však chybí těžká zbraně, i zdvojnásobně běh
paluje jelen v letu tu dolem horem v spěch.

Tu husté chrasti srážíc, tu v mokrovlažném mechu,
tu pod temnými stíny tu v parném slunce dechu,
zde přes skalnaté stezky, zde přes rokle a tok
se žene za svou zvěří v prudkoletoucí skok.

A náhle spatří v zdálí širokou vodu v lesku,
v níž bodré vlny skáčí jak tisíce hvězd v blesku,
to je Vltava modrá — na břehu stojí zvěř,
a obrací se plaše boje se říčných čeř.

Však sotva zhledne Vlastu, do prudké vody skočí,
a Vlasta v tom tu na břeh v loveckém vzteku kročí,
a vrhne sebou v řeku, a vzhůru nad vln hluk
jednou jen rukou plovouc, drží svůj tuhý luk.

Přeplove na břeh druhý, nedajíc si oddechu,
sáknouc od chladné vody, žene se v novém spěchu
z oudolí mocně zhůru, a vidí tu, a tam
skrz křoví a skrz větve zhoněné zvěře mam.

A tu najednou stratí stopu zvířete zcela,
zde stojí pokraj lesa, a z poledního skvěla
se vypne, sotva na šíp, vévodův hrad Libín
s uhlazenými zubci ve zlatém vzduchu v stín.

Zpět v lesní temno Vlasta s nechutnou myslí měří:
»Tak ste mne Rarochové pomámili tou zvěří,
že sídlo vraha svého tak blízko sebe zřím,
sama, beze vší moci před jeho hradbou dlím.«

Tak volá, a tu náhle blízko lesního kraje
zahledne muže, kterýž tvář odvrácenou maje
hluboce jsa pohřížen kráčí, a jeho chod
i šat i přeskvělý meč jí dává znáti rod.

Ha dobře! myslí Vlasta, vyvázloli mi zvíře,
budu mít jinou honbu, a lepší v každé míře,
to myslíc, kráčí zticha, však, rychle k muži blíž,
a postaví se s nahým svým mečem jemu v kříž.

»Smrt tobě!« zvolá ztemna »Smrt tobě! ještě blíže,
obratí se pln strachu — i žasne Vlasta — Kníže,
on stojí trna, mlče, rozpačně bloudí zrak,
však Vlasta jak bez ducha se chvěje hrůzně vzpak.

Teď vše své síly sbera se tu Přemysl zchopí,
a rozpálen jsa hněvy meč od kyčle své chopí —
»Ha, dostis natropila! na smrt si přišla sem,
ha zlopověstná! k boji, tvou krev pít bude zem.«

Odvrátíc hlavu Vlasta, na Přemysla se hrne,
však náhle oko její se setká s jeho, strne
a sklesne rámě mocné, užest ji svírá vnov,
a urputným svým zrakem hledí před sebe v rov.

V obdivu volá Kníže, však popuzen jarostí:
»Proč ty vrahyně lítá, ty studnice vší zlosti,
ty, cos mi nejdražšího přítele zabila
proč tedy váhajíc stojíš, bys mne s ním spojila?«

»Ha, bojuj, a kdy zmůžeš, pak mne za vlasy vleci
ve krvi na své hrady, tam zborům svým mne meci,
těm studuprázným ženám na odiv a psům v krč,
a naproti Libínu mne na kůl hanby vstrč.«

»Pak korunu mou schvátni, zmocni se thrůnu cného,
zavraždi moje sluhy, udaviž syna mého
malého Nezamysla, jenž po mně volá v zdech,
a zemři někdy v hnusu proklata ode všech.«

Výší se Vlastě ňadra, její dech vroucí stoně,
prahnoucí rty se třesou, mdlé oko slzy roně,
obrátila se k chodu, a kyne rukou vzpak,
a jde, a ještě jednou zvrací slzavý zrak.

Pak pevně ruce tisknouc na rozpruzené líce,
volá: »Ó, tak mne zhlížíš, ty zlatá slunce svíce!«
Volá a jde, a mizí v temnou noc lesů tam;
žasna hluboce projat stojí Přemysl sám.

Kvítko na hrob

HELENĚ TĚLEPNĚVNĚ

Z PETROHRADU,

1828

dne 18. srpna v Praze zesnulé.

(ČČM. 1828, IV, 8, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Ach vy větry, větry bujnyje,
vy bujny větry osennije,
poťanite vy s etu storonu,
s etu storonu so severnuju,
otnesite vy k Nevě věstočku,
čto neradostnuju věsť pečalnuju:

Něžná lilie se skvěje
přesazena v dalné kraje,
nevinnost s ní děcky hraje,
rozkoš vůně všudy leje.

Strašně bujný víter věje,
strašně černé mraky honí;
něžná lilie se chvěje,
něžná lilie se kloní;
již se chvěje, již se kloní,
nastojte, ach už je po ní!

Temně s věže hrana zvoní,
lid žalostně písně pěje,
smutný otec bez naděje
pro dceř horké slzy roní:

»Roztomilé dítě moje
ve vzdálené ležíš vlasti,
ale neměj proto strasti,
přišlas mezi krevné svoje.«

Tak jako se anjel skvěje
v nebeském lepoty blaze,
ukázala se nám v Praze:
teď se s hůry na nás směje
jako anjel v hvězdné draze:
jí jest, a nám bude, blaze!

Jasně osvíc. kněžně T. M. T. 1829.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Žloutne list a opadává kvítí,
jeseň chvátá na nás v klopotu,
z čeho budem skvostné věnce víti
pro přejasné Kněžny dobrotu?

Dnes se záře jména tvého svítí,
sešliž nebe radost, zdravotu
na přejasné Kněžny štědrotu:
my jí nesem srdce místo kvítí.

Slza na hrob

J. Excell. Jasn.

Hraběti **Františkovi** z Šternberka-Manderšeidu.

(ČČM. 1830, II, 235, Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Jakáže to mračna vicher shání?
Vše to táhne na Vlast v jednotu,
obestírá Prahu v temnotu,
kde se právě Sláva rozezvání.*)
Ach, to ztráta nade všecky dražší:
zhasla hvězda na obloze naší!

Hvězda nejstaršího v Čechách kmene,
kmen ten dával v poli, ve zboru
vůdce, a uměním podporu;
jakož mu Vlast v srcích chrámy klene.
Ach, to ztráta nade všecky dražší:
zhasla hvězda na obloze naší!

S ním tam arci Sláva vzhůru letí,
Jaroslav Jej k sobě přivine,
Dobrovskému padne do objetí,
ale Vlast, ta v slzách rozplyne.
Zhasla hvězda na obloze naší,
ach, to ztráta nade všecky dražší!

---

* Dne 8. dubna 1830, v zelený čtvrtek, právě když se Gloria vyzvánělo, skonal.

Jasn. osv. K. T. M. T.

1830.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Jaký to lom, jaký chvat a snaha,
kladiv, dlát a brusův hmoždění?
kam se táhne ta anjelská draha?
jakéž hodlá zdíti stavení?
Skvostný chrám se zdvíhá na obloze,
Sláva v čele se mu vzhůru pne
čtverospřežná na vítězném voze,
a znamená tahem brillantovým
památku slavnosti toho dne,
kterýž zdraví proudem vezdy novým
do všech oudů přeradostně lije;
hvězdami se třpytí: *Theresie.*

Moje blaho.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Písně moje, písně,
neopouštějte mne
a v návalu tísně
sletujte se ke mně.

Sletujte se ke mně
jako včílek roje,
zavznívejte jemně,
Písně blaho moje!

Život.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Národy nehasnou:
dokud jazyk žije
mají bytnost jasnou;
ale jako zmije
cizota se vije
kde proň city hasnou:
duch i sláva hnije.

Várinka.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

V husté mraky zatemněno,
zatemněno slunce jasné:
proč Várinko, proč tvá krása,
proč tak kvapně nyní hasne?

Vždyť si ještě s druženkami
z dětinství se nevyhrála,
vždyť si ještě mladistvenká
šestnáct sněhů nešlapala?

»Netěší mne s druženkami
spolurostlými již hrání,
všudy se mi velmi stejská,
všudy stíhá hrůzné zdání.

Nevrátí se byvší jasnost
do usouženého těla,
nevrátí se růžovina,
jíž se moje krása skvěla.

Já sem arči ještě, mladá,
šestnáct sněhů nešlapala;
ale srdce, strastné srdce
zrádnému sem darovala.«

Slavíček.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Něžně pěje slavíček
v zeleněnkém houští:
»Každé děvče blázínek,
když se svého spouští.«

Nespouštěj se děvčátko
kdybys samo bylo,
mohloby se přihodit
žebys zabloudilo.

Zabloudilo daleko
do šírého pole,
kde Poledník laškuje
v čarodějném kole.

Zabloudilo daleko
do hustého lesa,
nevěř děvče myslivcům,
zavedou tě v plesa.

Vodník jako myslivec
zeleně si chodí,
oboum kape ze šosu,
když se v rose brodí.

Nespouštěj se děvčátko
v levo ani v pravo,
přímo stezkou růžovou,
to ti bude zdrávo.

»Každé děvče blázínek,
když se svého spouští.«
Pěje něžně slavíček
v zeleněnkém houští.

Žádost.

(Pís.³, Pís.⁴, Pís.⁵)

Myslím na tě kdy v západní záři
háj i zvůr se v nachu rdí,
myslím, s nevýslovnou slastí v tváři,
kdy se s nebe luna skví.

Když mi sen na perutech svých kyne
a nebeský přelud se
v boské kráse po boku mi vine,
rovná tvář anjelské tvé.

Myslit na tě budu v zápasení
žití svého, myslit tuž,
jméno tvé když usta v sinavení
pronest nebudou moc již.

Hrob nebude žádný mramor tlačit,
ale blažen budu v dvé,
budešli jej vonným kvítím značit,
dáli slzu oko tvé.

Pak co strážný duch se zjevím tobě,
po boku ti stoje vždy;
slzy stírat budu v smutné době,
za blaho tvé žádat vždy.

Sestry z ráje.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Znám dvě rodné sestry z ráje,
kde ty stánek rozbijí,
tu blaho i radost máje
rozkvetá a nemíjí.

Rozkvetá v zdařilé kráse,
obih pracovitost zve,
shůry požehnání jde:
radost vůkol rozléhá se.

Tu blaho i radost máje,
tu vše cnosti, tu vše čest,
a jméno těm sestrám z ráje:
té p ř í z e ň, té v d ě č n o s t jest.

Přízeň.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Přízni mocná, tys cos nebeského,
když se hodnému v dar dostaneš;
často ale tropíš mnoho zlého,
často neoučinnou ostaneš.

Podejhem tě drží vrátké štěstí,
kveteš zřídka v sadě zásluhy,
pouhá náhoda tě slepě klestí,
pochlebníky majíc za sluhy.

Často, často tropíš mnoho zlého,
když tě nešlechetník uchvátí,
tu se mravnost chybí cíle svého,
blahost svornou z kořen vyvrátí.

Jako símě vsáto mezi trní,
  často neoučinnou ostaneš;
ourodného žel! i práce, zrní,
  když se takovému dostaneš.

A bohům se zemšťan vrovnat může,
  kdož tě, mocná, cnému udělí,
pokvetou kde prvé hloží, růže,
  kde prv smutek, vznikne veselí.

Pravda vzejde jako slunce skvoucí,
  pověru i temnost porazí;
a blahého rodu prosba vroucí
  hvězdnatou oblohu prorazí.

V letopisích cnosti jeho jméno
  nesmrtelné slávy nabude,
od potomků pozdních bude ctěno,
  když i nás památky nebude.

Milkovy střely.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Dívky vždyť snad Milka znáte
  co má plný toulec střel,
o něm, jestli pozor dáte,
  něco sem vám říci chtěl.

Nevěřte mu, je sic dítě,
  spustíli však on svůj luk,
poznáte tu jeho sítě,
  že je potutelný kluk.

Střezte se ho rozhněvati,
  nechte podvodův a lstí
on sic umí prodlévati,
  pak ale se krutě mstí.

Proto prosím, pozor dáte,
  buďte mírny, chraňte čest,
ať se někdy neshoupáte,
  víte jaký Milek jest.

Všemilost.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Všecko co je na zemi,
  v povětří co žije,
svět ten s tvory se všemi
  milosti med pije.

Srnky skáčí po lese,
  kozy po pastvišti,
jelen div se netřese,
  srnec jen se blyští.

Holoubek kdy vrká sám,
škádlí holubičku,
chroust, jenž v máji přijde k nám,
číhá na samičku.

I to kvítí radost má
z amorova šípu;
břečtan točiti se zná
o mechatou lípu.

Milost žurčí potůček
přes křemen když jechá,
přes pelestý palouček
za potůčkem spěchá.

Ke jmeninám F. P.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Na počátku v nastoupeném jaru
vše se skrývá ještě v pupenec,
jaká kvítka spletem u věnec?
ježby hodna byla tvého daru.

Přijmi fialinku pojedinou,
první kvítko v naší krajině,
přijmiž ji tak v její nevině,
jako srdce naše tobě kynou.

Jako kvítko toto v ukrytosti
vyzrazuje libé vůně dech,
tak se na vzdor oukladnostem všech
v jasnu odměňují krásné cnosti.

Milence.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Lásku budu nyní zpívat,
láskať moje blaženost;
ano lásku budu vzívat,
všeho světa blaženost.
Láska ušlechťuje duch,
láska zní, kde jenom sluch.

Jen tobě srdce mé oddáno,
jen tebou blaho lásky mám;
jen tobě žití moje vzdáno,
neb věrnost na oku ti znám.

O zněte radosti,
o plyňte blahosti!
Popřej Drahá v skrytě,
hle čas ubíhá hbitě,
blaženosti té užívati:
milován být, a milovati.

Když mne ondy zrak tvůj hledal,
což tu zápal v tváři znáti nedal?
neutíkalili sme co v přízni?
radostně jako k domovu z trýzní:
vroucně rozpáleni k sobě
jako v přízni v této době.
Čemu ukrýváš
ty lásku svou — ó lásku svou!

Jen tobě srdce mé oddáno,
jen tebou blaho lásky mám;
jen tobě žití moje vzdáno,
neb věrnost na oku ti znám;
jen ty krotíš mé prudké strasti,
jen ty plodíš slasti,
srdci plodíš slasti.

Jako jasné ranní slunce
usmíváš se vnadnou svorností,
tebe v stálé věrnosti
budu ctít do věčnosti.

Milost a víno.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Bez vína a milosti
co je živobytí?
to jen dodá čilosti
veselu vždy býti.

Páni když se radují,
  jakouž radost mají?
dobré víno, milují,
  s slečenkami hrají.

Vítěz když se raduje,
  neptá se po věnci,
spíše Drahou miluje
  při tokajském v sklenci.

Často celý mrzut jsem,
  však ale když žížním;
dejte Milou, víno sen,
  a jsem bohům bližním.

Popelka.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

V hospodárství snažny býti
  sestry moje nechtějí,
sama musím vše činiti,
  za to se mi vysmějí.

Ochotně každému sloužit
  je vždy potěšení mé,
a chci trpět, nechci toužit,
  když mne kdo Popelkou zve.

Sestrám to nic neprospěje,
bych se dřela na věky,
dobré slovo bez naděje
čekám darmo za vděky.

A přec mne to nic nemrzí,
všecko strpím vesele,
nebe to nahradí brzy
své Popelce veselé.

Lilida v modlení.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

Lilida se modlí, nebes kůrů
harfy boský mír v mdlé srdce dchnou,
a jak abelova obět vzhůru,
tak se její vzdechy pnou.

Hle jak klečí bostvím osloněna,
Rafael tak líčí nevinnost,
bleskem proměnění přioděna,
jímž se skví jen svatých cnost.

Ona cítí míle v libém vání
všepřítomnost Boha velkého,
vidí háje palmové už v zdání,
věnec kvítí hvězdného.

Pobožností, důvěrností zlatou
jejíí ňadra kynou jako květ,
vidět se tak modlit tuto svatou,
jestiť zření v onen svět.

Panic i děvčina.

(Pís.[3], Pís.[4], Pís.[5])

I. Z Odyňca.

V zeleném hájiku
děvče rve jahody;
na vraném koníku
panic blahorodý.

I vlídně se skloní,
i s koně seskočí:
děvče se zaploní,
dolů sklopí oči.

»Děvčino kochaná!
dnes na to boroví
s tovaryši zrána
přijel sem na lovy.

I nemohu z klestu,
kde leží městečko?
ukaž prosím cestu
pěkná pasteřečko.

Či brzo již šťastně
ta stezka vyvede?«
»Ještě Pán dost časně
do domu přijede.

Na poli hned dřevo,
vůkol dřeva březky,
ztad cesta nalevo
tam okolo vesky.

V horu přes zárostek
v pravo po-nad řečkou,
tam mlejnek i mostek
i vidět městečko.«

Panic poděkoval,
čile ručku stískl;
v usta poceloval,
na koníka pískl;

Sed, ostruhou spíná,
nevidět mladého,
zavzdechla děvčina,
já nevím dle čeho.

II. Z Mickiewicza.

V zeleném hájíku
děvče rve jahody;
na vraném koníku
panic blahorodý.

I volá zdaleka:
»ukaž jinou cestu:
za veskou je řeka,
já nemohu k městu;

ni mostu žádného,
ni brodu vytropit:
chtělažbys mladého
jinocha utopit?«

»Jeď pane dražinou
napravo kurhanu.«
»»Bůh zaplať děvčino.««
»Děkuju já Pánu.«

V les vedla dražina,
nevidět mladého:
zavzdechla děvčina,
o, já vím dle čeho.

III. Z Mickiewicza.

V zeleném hájíku
děvče rve jahody;
na vraném koníku
panic blahorodý.

I zavolá znovu:
»ach děvčino hezká!
zajel sem do rovu,
jakáž tvoje stezka?

Nejezdil v ty šlaky,
ni zdávna v ty plesa,
leda vesňák jaký
pro dřevo do lesa.«

Paluje deň celý,
koně nenapásal,
jezdec zadyšelý,
koník se zahasal.

Ssedne i sponika
prahnutí uhasí,
odklesne koníka
i pustí na spasy.

I vlídně se skloní
i s koně seskočí,
děvče se zaploní,
dolů spustí oči.

Ten mlčí, ta vzdychá.
Po nedlouhé chvíli,
ten hlasno, ta sticha
cos spolu mluvili.

Leč že větřík dmychal
v tu stranu borůví,
to sem nedoslýchal
panice rozmluvy.

Leč z očí i z míny
jistě sem vyčítal,
že více děvčiny
o cestu nepytal.

A. J. hraběti z Kolovrat-Krakovskému.

1831.

(Pís.[4], Pís.[5])

Otevřete chrám na pražském hradě,
zavzniž hlučná hudba ve dvoru;
rozléhej se radost po osadě,
ai kněž velký kráčí ke zboru:
po osadě celé české vlasti
rozléhej se radost, ples a slasti.

Radost oblec Praho osiřelá,
plesem pozdvihni se srdce tvé,
v slasti rozplyň tvoje duše vřelá,
ai tvůj Arcipastýř k tobě jde;
Dosazen na stolec převysoký
zlatou berlou podporuje kroky.

Jako Vojtěch v svaté horlivosti
mírnou myslí sjednal oupory,
tak On nás povede věrou k cnosti,
svítě sám příkladem pokory;
bude řídit Církev s blahém míře,
jako Arnošt vlídně vědy šíře.

Pošlý z nejstaršího v Čechách kmene,
bude Čechům mocnou ochranou;
zhojí rány jejich rozjitřené
vhodnou národních škol obranou;
neb z jakého proudu dítě pije,
v takém jedná, v takém vždycky žije.

Jasnost jesti dcera Pravdy věčné,
kde té není, v temnu bloudí duch,
všudy muční skalí nebezpečné,
ale Pravda věčná jest sám Bůh:
Pravda jasná bludy srdce střásá,
Pravda jest Bůh, Pravda naše spása.

Ta spočívej na Tvé vážné hlavě
a buď věčně naší utěchou,
my prosíme Boha, by Tě zdravě
ráčil zachovati mocí svou
dlouho, ku prospěchu naší vlasti,
dlouho, všechněm ovčičkám Tvým k slasti.

Rozléhej se radost po osadě
ai Kněz velký kráčí ke zboru,
otevřete chrám na pražském hradě,
zavzniž hlučná hudba ve dvoru:
rozléhej se radost, ples a slasti
po osadě celé české vlasti.

*

HANKOVY PÍSNĚ.

ODDÍL TŘETÍ.

Od r. 1832 až do r. 1855.

Královská.

(Hlasy vlastenců ke dni 1. března 1832, na památku čtyřidcetiletého slavného panování J. M. císaře a krále Františka I. V Praze 1832, str. 14; Pís.[4], Pís.[5])

Všickni.

Ai vzhůru věrná srdce, vzhůru!
Radost se nad oblohu vznes,
a zavzni v plnohlasném kůru
tam nad hvězdami hlučný ples.

Čechie.

O sestry drahé, spěšte semnou,
vy perly české koruny!
Zapějem Králi píseň jemnou,
uměle sáhnouc ve struny.
Ať náš cit vděčný vejde vjevo:
Ty utěšená Moravo
podej mi ruky napravo,
a tichá Sléza stoupí vlevo.

Morava a Sléza.

Zde jsme, a čtvrtou sestru vedem,
ozdobu podkarpackých hor,
kteráž svým zpěvozvučným medem
doplní náš panenský zbor.

Slovenka.

Ač mne teď různá vazba vine,
k sestrám se ráda připojím
a žádost vaši ukojím,
neb krev i řeč v nás jedna plyne.

Všecky čtyry.

O! by znal naše prosby vřelé,
jež denně šlem před nebes trůn —
znal duch i krev, co nám vře v těle,
prostosrdečnost našich strun:
jak zná udactvo pro vlast v boji,
i náš by hájil zvyk i mrav,
a řeč nabylaby svých práv,
jíž víra i umění stojí.

A hle! za Jeho mírné vlády
blesk lásky zrak nám obrazil,
a dvěstěletné Uměn pády
v jich hustém temnu prorazil.
O dejž mu bože zdraví stálé!
Ať, co započal, dosnaží
a milliony oblaží,
co tak milují svého Krále.

Všickni.

O zavzni v plnohlasném kůru
tam nad hvězdami hlučný ples!
Ai vzhůru věrná srdce, vzhůru!
Radost se nad oblohu vznes!

Ku příchodu
jejich cís. král. Majestatností
Františka a Karoliny
do měst pražských
od
věrných Čechů.

(V Praze 1833.)

Jakými *Vás* slovy pozdraviti
u Vltavy, prostřed rajských Čech,
a jak blahou vroucnost vyjeviti,
kteráž jasně plane z očí všech:
Přijmětež ji, jak nám v ňadrech hoří,
jazyk slabosti své nečije,
hle květ jeho přízeň *Vaše tvoří,*
přízní vaší v šíř se rozvije;
a *Vám* slavných věnců navije,
slavných věnců z nejkraššího kvítí,
jakýchž nejvěrnější srdce cítí.

Potůček.

(Květy 1835, str. 27; Pís.[4], Pís.[5])

Ai potůčku rozvodněný
kam tvá voda spěší?
Ach nechte mne rybky lovit
dokud mne to těší.

Ach nechte mne rybky lovit,
dokud voda roste;
sejdou sněhy, oschnou hory,
zavře srdce prosté.

Sejdou sněhy, oschnou hory,
voda louky smyje;
vzejdou jasna, vzkvetou háje,
prosté srdce znyje.

Vzejdou jasna, vzkvetou háje,
voda poopadne,
přijdou parna, sprahnou drny,
znylé srdce svadne.

Přijdou parna, sprahnou drny,
voda v běhu stane;
vzejdou páry, dojde víno,
svadlé srdce splane.

Vzejdou páry, dojde víno,
mrazík vodu stáhne;
vzdují bouře, spadá listí,
splálé srdce spráhne.

Vzdují bouře, spadá listí,
led, sníh s vodou splyne;
a vše střeští, a vše skostne,
spráhlé srdce zhyne.

Ach nechte mne rybky lovit,
dokud mne to těší,
ai potůčku rozvodněný
kam tvá voda spěší.

Jeníček.

(Květy 1835, stř. 39.)

Čech užívá zhusta zdrobnělosti i v mluvě i ve zpěvu; Malorus ale ještě hustěji, jak z následující písničky, která z času polského panování nad Ukrainou se býti zdá, viděti.

Odešel Jeníček
do stajenečky
koníčenka sedlati;
koníčenka sedlá
s tichounka si mluví,
slzami se umývá.
Přišla zde k němu
matinka jeho:
čeho Jeníčku pláčeš?
O jak mně matko,
moje matinko
mladému neplakati?
Sám já to nevím
i neuhodnu,

i neřeknou lidé:
jaký mi osud bude.
Sivá zezulenko!
Nelítej raněnko
na jarou pšeničku;
neb tam na tebe
sivý sokol zasedne:
zhlídne tě očinkama,
pojme tě křídlénkama,
zanese v temné lesíčky
mezi černé větvíčky;
tam budeš kukati,
nikomu neslýchati.
Krásná Marinenko!
Nevycházej raněnko
na nové podsíněnko;
neb tam na tebe
sám král zasedne,
zhlédne tě očinkama,
vezme tě ručinkama
na cizí straněnku,
k cizí matince:
tam budeš plakati,
nikomu žalovati!

Hlasy vlastenců

při radostném uvítání

JJ. Cís. Král. Majestátů

FERDINANDA I. A MARIE ANNY

v Praze

dne 4. října 1835.

Při vstoupení J. Cís. král. M^tu^. v národní Museum české.

Vstoupení.

Zavítej v naše ustraněné stěny,
přejasný vládce národů, vstup k nám:
a uzříš, v jaké Musy české změny
svůj přestrojily vnově tichý chrám.
Jen láska Tvá mu jarozrůstu dodá,
a srdce všechněch Čechů Tobě oddá.

Geognosie a česká oryktognosie.

Hle první sklad, jak skví se všebarevně,
to vše jen z naší vlasti dobyto:
vše skály, rudy, kovy vidět zjevně,
co v hloubi dolův a hor ukryto.
Kdo spatřiv to, nezplesá v srdceslasti?
Kdo spatřiv to, nehoří láskou k vlasti?

Zbírka numismatická.

A co z kovů těch k usnadnění koupě
hned s Boleslava až do našich dob
se narráželo v peněžnické stoupě,
i skvostné kusy, i neznačný drob:
To vše se městí, urovnáno řadem,
o něco vejš, nad tímto prvním skladem.

Systematická zbírka rud.

Pominem desky basilského zboru,
na věčnou pamět v skálu tesané,
a vystoupíme v ochoz na prostoru
v soustavně vůbec rudy sebrané.
Zde též, ač v spolku světoskvělém sedá,
mnohá se česká přezářiti nedá.

Botanika.

A dále nám i svazky i pletenci
v bohatém stroji kyne Květena,
všech půd i pásem ozdobena věnci,
v tak valném množství sotva sečtena.
K níž s jedné strany ovoce se vine,
a s druhé vlhkoplodé hubstvo line.

Rotunda bibliotheky.

I patřme v niz, v tu jasnou okrouhlinu,
zde odpočívá v hustých listech duch
přírodoznanců i vlastenských synů,
co zdělil světu knihotisku ruch,
zde mnohá vzácná kolébka se kreje,
zde mnoho přenádherných děl se skvěje.

Předsíň historiků, archiv a linguistika, rukopisy.

Tu vlevo předsíň dějopravců stává,
na spisovně a řečech opřená,
a vpravo hmota popsaných blan dává
důkaz, jak byla dávnost vytřena
i v živých barvách ozdob, těl a kvítí;
tu nám i Kralodvorský poklad svítí.

Zoologie, meteory, zkameněliny.

Postupme dál — ta dlouhá síň zde chová,
co někdy žilo v prvním stvoření,
a co teď žije, chodí, létá, plová,
a co mrak hází ve svém zbouření;
a co převraty větrů, vod a hromů
do kůry zemské skamenili stromů.

Ethnografie.

Poslední sklad tam přes dědinec dále,
ten chová zbytky lidské bytnosti
v osudích z hlíny: chudiny i krále,
jich bohy i nástroje živnosti;
a vše co známku národnosti jeví,
a v druhých skladech místa sobě neví.

Závěrka.

Jen láska Tvá nám jarozrůstu dodá,
přejasný Vládce národů, vstup k nám!
Ta srdce všechněch Čechů Tobě oddá,
tichý v něm přistrojili sme Ti chrám:
v něm uzříš vroucnost naši bez proměny,
zavítej v naše ustraněné stěny.

Bůh krále chraň!

(Hlasy věrných Čechů k Jejich cís. král. Milostem Ferdinandovi I. a Marii Anně v měsíci říjnu 1835, č. VIII; Pís.[4], Pís.[5])

Bůh krále chraň!
A vše, co bude počínáno,
a v zprávu *Jeho* vlastem dáno,
k blahu se staň!
A v *Jeho* radě, v *Jeho* právu,
ať jasná pravda hlásá slávu,
ta mocná zbraň:
Bůh *Krále* chraň!

Bůh *Krále* chraň!
Ať věrnost koná, co *Král* káže,
a láska národy *Mu* váže,
ta mocná zbraň:
ta vrahy hoň z pomezí dále,
a vítězstvím ohvězďuj *Krále;*
a v míru vstaň:
Bůh *Krále* chraň!

Trápení lásky.

(Věnec ze zpěvů vlastenských I. 1835, str. 10.)

Smutno, teskno na mne jde,
ač se spurně vůle brání,
pro mne jen žel roste zde,
nikde bydla, nikde stání.

Zajdu v poušť a mračný les,
tam kde strach, kde hrůza vládne,
zhasla hvězda mých nebes,
pro mne již radosti žádné.

Ó drahá milenko zhledni,
a vše mi rozkvete v růže,
tvé oko jen mi pomůže,
a v duši mé se rozední.

Korunovační.

(Jeho Cís. Milosti Ferdinandovi králi českému. K slavnostem příjezdu, vítání, slibu věrnosti a korunování na království české. V Praze 1836; Pís.[4], Pís.[5])

Příjezd.

Zavzni radost, rozletni se blaho
po všech dálné vlasti končinách,
vykrášli se věží-plná Praho
po návrších i po rovinách:
Ai hle, Král se v slávě k tobě béře,
otevřete brány, luky, dvéře.

Zbor.

Bůh Krále chraň!
A vše, co bude počínáno,
a v zprávu jeho vlastem dáno,
k blahu se staň!

Vítání.

Ha, už skvostný průvod táhne dále,
v přeradostném hluku se všech stran,
všecko všudy vítá svého Krále,
z ulic, z oken, z placů, z věží, z bran
rozléhá se radost, blaho, sláva:
Král náš nese v heslu »chránit práva«.

Zbor.

Bůh Krále chraň!
A v jeho radě, v jeho právu,
ať jasná pravda hlásá slávu,
ta mocná zbraň!

Slib věrnosti.

Ai hle, plna síň a stolec skvoucí,
a z Čech, ze Sleska i z Moravy
očekávají zde srdce vroucí
vykonati obřad laskavý.
Slavné ticho, Král zde, národ žádá
blaho Králi, slib věrnosti skládá.

Zbor.

Bůh Krále chraň!
Ať věrnost koná, co Král káže,
a láska národy mu váže,
ta mocná zbraň.

Koruna.

A zde v tomto starosvatém chrámě
přijmi slavonosnou korunu,
tou tě sil Hospodinovo rámě
na strach vrahům dlouho na trůnu.
Tou tě rozněť v lásku k národnosti,
v lásku, tu zbraň odvahy a cnosti.

Zbor.

Bůh Krále chraň!
Ta vrahy hoň z pomezí dále,
a vítězstvím ohvězďuj Krále.
A v míru vstaň. —
Bůh Krále chraň!

Písmo i tisk.

(Gutenbergs-Album. 1840; Pís.[5])

Jiskra s nebes padla na zem temnou,
když své čteny Kadmus vynašel,
jimiž, kde co vzniklo myslí jemnou,
upevněno v kámen, kov i běl.
Sponenáhla, víra, zákon, vědy,
rozcházely se v onen věk šedý;
začež Kadmusovi nepřestává,
se všech končin zvučet hlučná sláva.

Charba.

(Pís.[4], Pís.[5])

Charbo, ladná charbo!
Moje potěšení,
nad tebe květ žádný
v šírém poli není.

Ty jsi prostý kvítek
blahé upřímnosti,
Tebe nepřemohou
jiných kvítků cnosti.

Ať se koukol s mákem
vzpíná nad osení,
ať chrastavec s mlečem
ve slunci se mění.

Ať si svlačec s zvonky
po obilí leze,
ať žebříček s douškou
obaluje meze.

Ani svalník se lnem
nepřemohou tebe,
jen oči mé děvy,
to nejčistší nebe.

Nad tebe květ žádný
v šírém poli není,
charbo, ladná charbo,
moje potěšení.

Morava.

Historická k l. 1468.

(Pís.[4], Pís.[5])

Moravo, Moravo,
Moravičko milá!
Co z tebe pochází
chasa ušlechtilá.

Chasa ušlechtilá,
žádostiva boje,
a jaké to konstvo
rodí půda tvoje!

Moravo, Moravo,
Moravičko drahá!
Proč se přidržuješ
uhlavního vraha.

Uhlavního vraha,
Pánbůh na to patří,
že jsme my Čechové
tvoji vlastní bratří.

Moravo, Moravo
tvá Orlice pestrá
byla našeho Lva
vždy upřímná sestra.

Vždy upřímná sestra
budiž ještě dále,
máme hrdinného
i dobrého krále.

Moravo, Moravo,
vždyckys při nás byla,
Ty si s námi první
kalich Páně pila.

Kalich Páně pila,
slávu vojny nesla;
pročby teď Krkavci
v dravé spáry klesla?

Moravo, Moravo
neodkládej dále;
máme hrdinného
i dobrého krále.

Křepelečka.

(z polsk. A. z Rościszewa.)

(Pís.[4], Pís.[5])

Křepelečka volá z žita:
poď ke mně, poď ke mně!
Komuž hlas ten nezavítá,
neb nezpívá nepříjemně:
poď ke mně, poď ke mně!

Z duše zpívá křepelečka:
  poď ke mně, poď ke mně'
Plachá zdráhá se dívečka;
  nechce zpívat tak vzájemně·
  poď ke mně, poď ke mně!

Vzavši na sebe perečka:
  poď ke mně, poď ke mně!
Pěj Milá jak křepelečka,
  pomni, coby bylo ze mne —:
  poď ke mně, poď ke mně!

Zelená tráva.

(Pís.[4], Pís.[5])

Z tajemných písní tvých hoře tvoje
  mé srdce dávno poznalo,
a cítilo už bolesti dvoje,
  než nám loučení nastalo.

Bolesti moje s bolestmi tvými
  ač mysl slastná lahodí,
přece mne strastmi nevýslovnými
  ukrutné muky navodí.

Ukrutné muky snosny být mohou,
  kde se důvěra zaskvěje,
pro mne však v živých zde pod oblohou,
  není už žádné naděje.

»Buď ty zde šťastna, buď ty zde zdráva,«
slova ta k tobě zaletí:
nademnou zroste zelená tráva,
o mne nebude paměti.

Chladný sníh.

(Pís.[4], Pís.[5])

Před tebou sem vždy své slzy kryla,
s tebou jen radost mívala,
u tebe vždycky vesela byla,
u tebe vždycky zpívala.

Já o bolestech mlčeti musím,
ačby to srdci lehčilo,
sama raději trápení zkusím,
jen aby tvé jich nečilo.

Ale už vidím, že všecko moje
usilí nikam nevede:
darmo jsou všecky mé vnitřní boje;
hoře jen v hoře převede.

Ty chceš bych byla šťastna i zdráva,
a sám si ročíš v písni že,
nad tebou zroste zelená tráva,
a jábych měla zůstat zde?

Pro tebe v živých už pod oblohou
nemá být žádné naděje?
Co má být pro mne, co pro ubohou?
»Chladný sníh hrob můj zavěje.«

Počítání.

(Pís.[4], Pís.[5])

Zde, zde Liduško na měké trávě
dáš mi svá usta líbati,
zde budem spolu v milé zábavě
hubičky si počítati.

Já tě políbím teď tisíckráte,
hned na to dám jich sto tisíc:
kdo, kdo nad tebe mé dítě zlaté
mohby jich hoden býti víc?

O jak splynula ta doba sladce,
Milkovy střely slítaly,
ty však neříkej doma ni matce,
co sme jich napočítali.

Růže II.

(Pís.[4], Pís.[5].)

V spanilosti svítí
přeradostná růže
nadevšecko kvítí
s trnistého lůže.

A tak v bezpečnosti
z bodcův za ostrahou,
skví se světu v cnosti,
dýšíc vůni blahou.

A čím víc ji světí
blahočin a hrůza,
tím více ji špetí
hmyz a podlá lůza.

A předce jen svítí
s trnistého lůže,
nadevšecko kvítí
přeradostná růže.

Rozpač.

(z polsk. A. z Rościszewa.)

(Pís.[4], Pís.[5].)

Smutno teskno na mne jde,
ač se vůle zpurně brání,
pro mne roste jen žel zde,
nikde bydla, nikde stání.
O drahá milenko vzhledni,
a vše mi rozkvete v růže,
jen tvé očko mi pomůže,
a v duši mé se rozední.

Zajdu v poušť, kamž hrůza, strach,
shání mračná živlův ruka;
sobě zhoubce, sobě vrah,
sobě budu trapná muka.
O drahá milenko vzhledni,
a vše mi rozkvete v růže,
jen tvé očko mi pomůže,
a v duši mé se rozední.

Tak hluboko sem už kles,
že mnou jenom rozpač vládne,
zhasla hvězda mých nebes,
pro mne víc utěchy žádné!
O drahá milenko vzhledni,
a vše mi rozkvete v růže;
jen tvé očko mi pomůže
a v duši mé se rozední.

Udobřeníčko.

(Srovnej Hněv str. 70.)

(Pís.[4], Pís.[5].)

Opět sme v neděli
já a má Liduška
na sadě seděli.

Sami dva na sadě,
já jí dal květiny
trhané v zahradě.

Větříček prudce vál,
ona se hněvala,
ale já sem se bál.

Sluněčko pálilo,
mračna se zdvíhala;
nebe se kalilo.

V tom z jasna udeří —:
Ona se vytrhla,
že mně už nevěří.

»Jen ještě slovíčko,
ty si se mejlila,
poslechni maličko.«

»Tam u záhrůbníčka,
můžeš se přesvědčit,
to byla sestřička.«

Moje boje.

(Pís.[4], Pís.[5])

O jakés tehdáž oči měla!
Když první vzhled můj pad v tvou tvář:
ty jako rozohněná střela,
ta jako jasná jitra zář.
O ty se vryly v srdce moje,
ty vedou se mnou kruté boje.

A to setkání přetajemné —
jak se jen v mysli zaskvěje,
jest vždycky nové, vždycky jemné,
tak jako blahá naděje.
I ta se vryla v srdce moje,
a vede se mnou strašné boje.

Ach, a kde jsi? a kde se kryješ?
Ty skvělosněžná Lilie!
Pro koho slasti věnec viješ?
A komu skráně okryje?
To, to se vrylo v srdce moje,
to vede se mnou smutné boje.

O jako rozohněná střela,
a jako jasná jitra zář,
tys tehdáž krásné oči měla,
když první vzhled můj pad v tvou tvář.
A ty se vryly v srdce moje,
ty vedou se mnou kruté boje.

Marnost světa.

(Pís.[4], Pís.[5])

Nechte mne zpívati
dokud kvetou léta,
však až já stár budu,
nechám já rád světa.

Však až já stár budu,
zajdu v pusté kraje,
a budu zpytovat
jak' vše v světě zraje.

A budu zpytovat
i s hvězdami nebe,
abych moh poznati
ve tvorstvu sám sebe.

Abych moh poznati
i zimu i parno,
a potom zvolati:
zde je všecko marno!

A potom zvolati,
až mi dojdou léta:
Hospodi pomiluj!
znes mne z toho světa.

Slza na hrobě Josefa Jungmanna.

(Květy 1847, č. 138.)

Květte Musy! milenec váš kloní
starostlivou hlavu v věčný sen;
každé oko horké slzy roní,
nastal přežalostný pro vlast den.

Kdo bude tak pro ni pracovati!
Sbírat poklad bezčíslných slov,
kdo návody, vzory podávati?
má-li to s ním vjíti v tmavý rov?

Odešli jsou vrstevníci jeho,
dávno těla jejich v zemi tlí,
práhliť vidět plod úsilí svého;
mnohý z nich nedočkal ani klí.

Jungmannovi nebe jinak přeje,
viděltˇ plody úsilnosti své:
zevšad úrodnější vláha věje,
símě pučí, raší, metá, tkve.

A nám pamět jeho nezahyne;
byltě vřelý Slovan, věrný Čech,
hle, anděl mu palmou slávy kyne:
Sláva, sláva! volá množství všech.

Nejjasnějším mladým arciknížatům.

V září 1847.

(Pís.[5])

Vítej blaho budoucnosti naší!
Trojlístek to rodu slavného
našich Vládcův, nad klenoty dražší,
poslán do Čech s trůnu jasného.

Genius.

»Po Čechách buď zvěstná vaše cesta,
co se zmládi vštěpí paměti,
to vždy pevno — to se zasvětí:
Zvězte kraje, dědiny i města,
a poznejte český lid, zvyk, byt,
jeho věrnost, oddanost a cit:
a pobuďte v staroslavné Praze,
tam gde české národnosti střed,
tam gde sídlo promyslu a věd
pod záštitou moudré vlády kvete.
A kudy vy v takém cíli jdete —
blaze vlastem i národům blaze!«

Úcta

vysoce urozenému Panu
Panu
Lvovi Hraběti z Thun-Hohensteina,
cís. král. presidentu zemského Gubernium v království českém.
V máji 1848.

Raduj se a plesej vlasti drahá!
těhotlivá tma se vzdálila,
už se jasní světlem pravdy Praha,
naše naděje se splnila.

Lva nám poslal náš dobrý král v čelo,
svatých práv i řádu ctitele,
Lva, jejž naše veškerenstvo chtělo,
dávných křivd a zvyků mstitele.

Nehodí se starý kvas v tu chvíli,
kde se slunce pravdy provolá;
mladé, jarobujné třeba síly,
tak se nadužitím odolá.

Díky vřelé, díky vzdejme Králi,
slávu jeho hlásej vděčný zpěv;
slávu hlučnou jemu zblízka, zdáli,
slávu dobude si i náš Lev.

Svornost.

V Ovenči přednášena 25. máje 1848.

(Pís.[5])

Věno Čech jsou nepřístupné hory,
a v nich mnohotvárný lesklý kov,
a na horách nebetyčné bory,
hojné zvěře, ptactva byt i krov.
Vlasť ta chová arci jazyk dvojí,
nedělí se ale polohou,
a gdy svornost oba kmeny spojí,
žádný nepřítel nás nerozdvojí,
ani brány pekla nezmohou:
jedna nám vlasť a my všichni svoji.
Ecce quam bonum, bonum et jucundum
habitare fratres, fratres in unum!

Půda vlasti hojna na úrody,
zlatých klasův i ovoce ráj,
chutným rybstvem hemžejí se vody,
skotu, bravu, konstva plna stáj.
Vlasť ta chová arci jazyk dvojí atd.

Města i vsi rodí lidstvo statné,
práce, promyslu i věd to zdroj,
něžné ženstvo k domácnosti zdatné,
mužstvo konat díla, nosit zbroj.
Vlasť ta chová arci jazyk dvojí atd.

Píseň národní gardy.

(1848.)

Hoj do zbraně! — Mír je drahý,
dražší *Vlast a Svoboda!*
Nás ať vede na zlé vrahy
vyvolený vojvoda!*

Povyšte, ať nás potěší,
starý prápor královský;
se lvem naši staří Češi
bojovali rekovsky.

---

* Vojvoda tady tolik co vůdce, plukovník, setník a každý důstojník národní gardy, který od gardy volen bude.

Povyšte ho výš a výše
nad královský starý hrad,
by synové České říše
viděli ho odevšad.

Výš a výše, ať pokyne
povýšeným praporům
tam kde slavný Dunaj plyne,
císařský kde stojí dům.

K praporu své rámě jaré
slibujíce zvedněte,
že vše právo, nové, staré,
dát lstí zrušit nechcete.

Hoj do zbraně! — Mír je drahý,
dražší *Vlast a Svoboda!*
Nás ať vede na zlé vrahy
vyvolený vojvoda!

Slovanský sjezd. 1848.

(Pís.[5])

Vyšla hvězda i našemu rodu!
Vzhůru bratří! vzhůru volá vlasť!
Vzhůru pro vlasť, vzhůru pro svobodu!
pro vlasť, pro svobodu čin je slasť.

První čin náš: jíti na poradu,
abychom se spolně poznali,
poďme k slavnu Libušinu hradu,
poďme Čechové nás pozvali.

A hle! hrne se jich od východu:
s krutých Karpat Slovák, Rusín, Lech,
Srb od Sprevy, Srb s dunajských brodův,
s Mury, Drávy, s Kulpy, Dríny, Sávy,
přes Moravu do zbratřených Čech.
Zdárné děti se všech končin Slávy.

Hle už táhne ze sídla Muz průvod
prosit Boha o prospěch i zdar,
v týnský chrám, pro spasitelný úvod,
gde solunských bratrův skví se pár.

Odtud vážně kráčí v zbožném tahu
sjezd zahájit na žofinskou síň,
a prohlásit světu blahou snahu;
zdárnost s nebes na tu snahu plyň!

V sídle Muz se pilné rady vedou:
návrhy v třech zborech hotují,
a pak odbor všech v hromadu svedou,
o stanovnost jejích rokují.

Jaká radost oživuje Prahu:
pravoslavnou službou vane vzduch,
posvátná řeč oblažuje sluch,
a vše množství plyne v svatém blahu.

Pracuje se pokud stačí síly,
uchvaly čte v zboru předseda:
sjezd se k ukončení šťastně chýlí;
na Žofíně plesá beseda.

Ale závist nesmírného vraha
kuje pikle v temnu potaji,
běda! ohněm, krví rdí se Praha,
ozbrojenci jmění chvátají!

Neprospěje ti to zlobný vrahu,
zvučí, bude zvučet český spěv:
Ty si arci pošramotil Prahu —
a Slovanstvo vešlo v tuk i krev.

K žáčku.

(Pís.[5])

K Bohu milé dítě mysl zdvihni,
s ním začínej, Bůh tě světla zdroj:
Pravda v světle bydlí, lži se vyhni;
k dosažení světla snažnost zdvoj.
Světlo rodí rozum, vědy množí,
a z člověka činí obraz boží.

Čech i Čechy.

(Pís.[5])

S Karpat přitáh přes tři řeky s pluky,
sám na plecech nesa bohy své,
osvobodil Srby z cizí ruky
i osady nové vštěpil zde.
A vládyky v sněmu s kmety, lechy,
provolali zem tu jmenem Čechy.

Břetislav I.

(Pís.[5])

Uhry zahnal za trenčanské hory,
přetna řetěz, unes Jitku svou,
u Domažlic zbil německé zbory,
v Polště sebral kořist vítěznou:
avšak zákon »nejstarší má vlásti« —
přines Čechám mnohé trpké strasti.

Přemysl Otokar II.

(Pís.[5])

Přemyslovcův sláva nejjasnější,
králův českých vítěz nejskvělejší;
z Baltu k Adriatu mocně vládl:
zakladatel krásných měst a míry,
křísitel promyslu, věd a víry
na Lavenském poli zradou padl.

Jiří Poděbradský.

(Pís.[5])

Statný to syn vlasti, správce, král.
Onť v burácném rozhorleném věku,
odolav přemocných vrahův vsteku,
všechněm stranám vyhověti znal;
i aby mu nepřičteno viny,
od žezla oddálil vlastní syny.

M. Jan Hus.

(Pís.[5])

Pokud káral světských vady,
odevšad mu zněly chvály:
král, lid, kněžstvo při něm stáli.
Ale jak se dotknul kněží,
jakby hodil mezi hady:
pohnali ho ku papeži,
snovajíc naň mrzké zrady,
až ho z vlasti oddálili
a v Kostnici upálili.

Jeroným Pražský.

(Pís.[5])

Učenější Husa, v mravu prudší,
o české se hlasy zasadil:
taková věsť o něm světu zvučí;
a aby Slovanstvo z mraku skvetlo,
v Polště, v Litvě rozžehoval světlo.

Pro přátelství život nasadil:
odešel za mistrem do Kostnice,
a Čechy ho nespatřily více.

Prokop Holý.

(Pís.[5])

Strach a hrůzu nosil v kraje dalné,
a vždy vítěz vracoval se spět;
učenosti důkazy dal valné
hádaje se v Bazileji s otci.
A u Lipan viděl šírý svět,
že jen Čechovi lze Čecha zmoci.

»Pravda vítězí«.

(Pís.[5])

Tato mocná slova plápolala
na praporcích Žižky v záři zlaté,
a gde vojska jeho k bitvě vstala,
vítězila v horlivosti svaté.

Klotilda. Emma. Matilda.

$18^{27}/_{9}49$. $18^{16}/_{12}48$. $18^{9}/_{10}49$.

(Pís.[5])

Odloživše své pozemské svleky,
uletěly k nebešťanům vzhůru
slavit Boha s cherubiny v chůru:
Svatý, Svatý — v neskonalé věky.

Zármutek.

(Pís.[5])

Mne v plnokvětném lůně
jaro vždy potěší,
však co má děva stůně,
nic mne už netěší.

Když se vše vůkol směje,
mně smutku přibývá;
gdy ptactvo libě pěje,
mne slza polívá.

Já nemám nigde stání,
mne všecko mrzí zde;
jen v tichém naříkání
mne ohlas těšit jde.

Mne v plnokvětném lůně
jaro vždy potěší,
však co má děva stůně,
nic mne už netěší.

Skřivánek.

(Pís.[5])

Mezi nebem i zemí,
píseň rozléhá se,
proudem nepřetrženým
zvučně rozlévá se.

Nevidět pěvce polí,
kde pěje tak hlučně,
nad svou druženkou milou,
skřivánеček zvučně.

Vítr píseňku nese,
a komu, to neví;
to však dobře srozumí,
od koho se jeví.

Lej se píseňko moje,
lej naději sladkou:
ach kto spomene na mne —
i vzdechne ukradkou.

Červený sarafan.

(Pís.[5])

»Nešij ty mně maminko
šaty červené;
nedělejte si darmo
škody skrze mne.«

»Časněť moje rulíky
na dvé rozpletat,
poruč mi rusé vlásky
pentlí opletat.«

Nechť oni nepřikryty
  rouškem hedbávným
obveselují oči
  mládencům vnadným.«

»Toli život děvčete
  ke změně spěchat?
Trápiti se za mužem:
  ochat a vzdychat.«

Mně je zlatá svoboda
  milejší všeho,
a já nechci s svobodou
  v světě ničeho.«

»»Dítě moje, děťátko,
  dceruško milá!
Hlavičko ty vítězná,
  rozumus zbyla.««

»»Nevždy budeš ptačátkem
  zvučně spívati,
lehkokřídlým motýlkem
  v kvítí létati.««

»»Na lícech ti zavadne
  makové kvítí,
omrzejíť zábavky
  zasteskne se ti.««

»»A my i při starosti
se veselíme,
mladost vspomínajíce
v děti hledíme.««

»I já jako mlaďounká
byla taková,
i mně tatéž v děvčatech
tvrdily slova.««

Dlouho buď zdráv.

(Pís.[5])

Dlouho buď zdráv,
a dál a dále
ve všem buď práv,
své vlasti k chvále:
to naše slasť
a blaho stále;
a pro tu vlasť,
dlouho buď zdráv!

Mnohá léta.

(Pís.[5])

Tobě láska věnce splétá,
tobě se vše raduje,
tobě blaho všudy skvétá,
tebe všecko miluje:
tobě plyňte mnohá léta,
mnohá, dobrá, šťastná léta!

Pohřeb skřivánka.

(Pís.[5])

K hrobu nesem miláčka,
ach už se vystonal —!
Malinkého spěváčka,
už bolestně skonal.

Skonal ach ubožičký
v křídelečko raněn,
ach už natáh nožičky,
nemoh být uchráněn!

Darmo sme mu snášely
zevšad masti, léky,
očičky mu zhášely,
a zamk je na věky.

Plačte nad ním ptačátka,
plačte v smutnou dobu;
chlapčata i děvčátka
už ho nesou k hrobu.

V hrobeček ho složili,
zaspívali: Amen,
a na hrobek vsadili
ověnčený kámen.

Moje Perla.

(Pís.[5])

Řekni moje Perlo
gdes se narodila?
A čím tě maminka
v kolébku povila?

»Narodila sem se
gdy květ s lípy kyne,
tam gde lučinami
tiché Labe plyne.

Tam se k mé mamince
snesly Milostenky,
a samy mně daly
jak sníh bílé plénky.

Ovinuly v růže,
v lilje nevinnosti,
daly v očka nebe,
v srdce české cnosti.«

O dost — moje Perlo —
to v mé rány léky,
tebe se nespustí
srdce mé na věky.

Trojka.

(Pís.[5])

Hle mkne se trojka, zdařilá je
v Kazaň silnici sloupovou,
i lesklý zvonek, dar Valdáje
hudí si stemna pod duhou.

Vozka lichý, on vstal s půlnoci,
jemu se zhrozilo v hluši,
i on zapěl pro jasné oči,
pro oči děvčiny v duši.

»Vy oči, oči modrojasné —
vy ste skrušily mládence!
Proč vy zlí lidé nás nešťastné,
proč ste rozrůznili srdce.«

»Nyní jsem žalký sirotina!«
I hned máchnul po všech po třech,
i trojkou těšil se dětina —
i spíval co mu stačil dech.

K návratu Ferdinanda I. i Marie-Anny do Prahy

dne 30. října 1852.

Kantata Fel. Francesconi. Překlad V. Hanky.

Tys krásná *Praho!*
jakos bývala,
tys ještě *králů*
se sídlem stala!

Kdy tu *Ferdinand*
bděl v nábožnosti,
v onen věk plesal
lid náš v radosti.

A když se smíšel
v národa roje
obětuje zde
modlitby svoje.

Tu vstupovala
v nebesa vzhůru
prastará píseň
Václava v kůru.

A *Leonora*
kdy v smutné době
hojně dávala
pomoc chudobě.

Tys krásná *Praho,*
jakos bývala,
tys ještě *králů*
se sídlem stala!

Pohleď s hrdostí
v tvé jasné hory —
vrací se radost
starých dnů v dvory,

neb *Ferdinand,* tu
kolena skláně
na velký příklad
v svatyni páně,

s *Marií-Annou*
pobožnost koná,
a outočištěm
chudobě *Ona!*

Vznešené to Dvé
k štěstí se chýlí,
jen když nešťastným
štědrotu zdílí.

Tys krásná *Praho!*
jakos bývala —
tys ještě králů
se sídlem stala.

České dělostřelectvo.

(Český zpěvníček. V Praze 1855, str. 31.)

Čechy, Čechy! klenot drahý
v císařově koruně!
České udatnosti snahy
jsou uznány na trůně.

A hrdinských Čechů sláva
buď náš příklad, buď náš zpěv:
Hajme vlast a hajme práva,
pro vlast a pro krále krev!
To náš příklad, to náš zpěv:
Pro vlast a pro krále krev!

Dávno dělostřelstvo naše
v národech má dobrou věst:
Bratři! to buď starost vaše,
hájit jeho slávu, čest.
Umělost a vlídné mravy,
smělá mysl, správná zbroj,
to vojáka všude slaví,
ať je pokoj, ať je boj.
Smělá mysl, správná zbroj,
ať je pokoj, ať je boj!

Takové jim heslo znělo,
kdo nám to vše vysloví?
»Čech a dělo — jedno tělo«
bylo české přísloví.
Kde praporce české vlály,
kde z děl českých zahřměl prach,
tam se nepřátelé báli,
vrahy honil s pole strach.
Kde z děl českých zahřměl prach,
vrahy honil s pole strach.

Čechy, Čechy! klenot drahý
v císařově koruně!
České udatnosti snahy
jsou uznány na trůně.
A hrdinských Čechů sláva
buď náš příklad, buď náš zpěv:
Hajme vlast a hajme práva,
pro vlast a pro krále krev!
To náš příklad, to náš zpěv:
pro vlast a pro krále krev!

Lašťovička.

(Český zpěvníček. V Praze 1855, str. 65.)

Lašťovička lítá, lítá,
povídá že svitá:
bychom vstali, chválu vzdali
slavíc božskou moc
za přečkalou noc.

Doma, v poli vždy šveholí,
pěje slyš i slyš:
»Já jsem vstala, posnídala,
a ty ještě spíš.«

Lašťovička lítá, lítá
a vesnu k nám vítá:
Krásná záře v ranní páře
vede mladý den,
pudíc plachý sen.

Doma, v poli jen šveholí,
pěje slyš i slyš:
»Já jsem vstala, posnídala,
a ty ještě spíš.«

Lašťovička lítá, lítá,
hnízdečko si splítá:
hledá, shání pro své stání,
co kde může snést,
v práci pilna jest.
Doma, v poli vždy šveholí,
pěje slyš i slyš:
»Já jsem vstala, posnídala,
a ty ještě spíš!«

Večer.

(Český zpěvníček. V Praze 1855, str. 86.)

Červenaj' se kopce,
stádo běží z obce,
ptáci zpivat přestávaj';
slunečko zachází,
večer nám přichází,
večerní mhy nastavaj'.
Na zvoraném poli
odpřahujou voly;
vítr teploučký věje.
Žádný nepracuje,
neb se mha zvracuje,
tma již všecko přikreje.

Pes u domu vrčí,
a korotev crčí
na osení tam v rose;
sůva smutně hučí,
bukač také bučí
na rybníce v rákose.
Chřastal křičí tuze
na palouce v struze;
kalous teprv teď vstává.
Měsíc jasně svítí,
zavřelo se kvítí,
vůni již nevydává.

Kolébavka.

(Český zpěvníček. V Praze 1855, str. 88.)

Hajá, hajá,
poupátko drahé!
A já, a já
budu ti zpívati,
abys mohlo spáti
v té době blahé;
poupátko drahé,
hajá, hajá.

Hajá, hajá,
poupátko milé!
A já, a já

budu tě chrániti
a mocně brániti
každičké chvíle;
poupátko milé,
hajá, hajá.

Hajá, hajá,
poupátko krásné!
A já, a já
budu se starati
jako dobrá máti,
bys bylo šťastné;
poupátko krásné,
hajá, hajá!

POZNÁMKY.

Lidka, str. 3. — Text básně v konceptu z r. 1809:

Lenka.

Lenko kdy pak řeč žádosti
bude splněna.
Kdy budu smět říct s radosti(!)
Lenko ty jseš má!

Žádný den a žádná chvíle
není zmařena,
abych si nemyslil mile
Lenko budeš má.

Jak tě spatřim(!) láska hóři(!)
v srdci nevinna
a ve mě(!) tu žádost tvoři(!)
kyž jseš Lenko má.

Jak jen usnu drobet mile
tak se mně hned zda(!):
bych byl třebas vzdýl na míle:
že jseš Lenko má.

Tvůj pohled a tvou podobu
mám před očima
kde jen jsem a každou dobu
všude Lenko má.

Překážky snad musi miti(!)
každé stvoření,
však co osud bude chtiti(!)
žádný nezmění,

Proto Lenko doufám silně
že jseš upřimná
a že také neomilně(!)
vždy zustaneš má.

Zpěv k svátku Jana Nejedlého, str. 4. — Skladatel není podepsán, ale v exempláři musejním Hanka označil na konci razítkem své jméno. Hankovi připsán také v Douchově Knihopisném slovníku str. 55. Zřejmý doklad, že jej Hanka skládal, nalézám v papírech Hankových, kde je zapsán úryvek konceptu na dlouhém proužku papíru; na druhé straně papíru čte se poznámka: »Es werden alle Herrn Collegen höflichst ersucht, sich zum Andenken mit eigener Hand zu unterfertigen und es weiter zu expedieren.« Následuje dlouhá řada podpisů, na prvním místě: *Joh. Sklenčzka* (známý přítel Hankův), potom *Wzl. Hanka* atd.

Při hodech str. 9. — V konceptu básně Hanka si poznamenal tento rozměr:

— ◡ — ◡ — ◡ —
— ◡ — ◡ —
— ◡ — ◡ — ◡ —
— ◡ — ◡ —

Syrynx a Pan str. 10. — V. 25 *hrubé kůže* opraveno podle rukopisu; v Prvot. chyba tisku: *růže.*

Kozákovo loučení str. 12. — Píseň není původní, nýbrž volný překlad německé básně *Tiedgovy* z r. 1808 »Der Kosak und sein Mädchen (Olis und Minka)«. Tiedge složil tuto píseň k melodii, kterou slyšel zpívati od služebnictva ruského panstva v Baden-Badenu, neznaje smyslu ruského textu. [Ruská melodie vyšla ve sbírce ruských nár. písní od Prače 1806, I. č. 8.] Za válek osvobozovacích byla píseň Tiedgova velice oblíbena a téměř znárodněla (viz Hoffmann v. Fallersleben, Unsere volkstümlichen Lieder, Leipzig 1900, č. 1001). Hanka ji po-

znal (vytištěna byla po prvé v Beckerově »Taschenb. zum gesell. Vergnügen«, Lipsko 1809) a upraviv ji česky, přivlastnil si ji. Německá píseň zní:

»Schöne Minka, ich musz scheiden,
ach du fühlest nicht das Leiden,
fern auf freudenlosen Heiden,
fern von dir zu sein!
Finster wird der Tag mir scheinen,
einsam werd' ich gehn und weinen;
auf den Bergen, in den Hainen
ruf' ich, Minka, dir!

Nie werd' ich von dir mich wenden!
Mit den Lippen, mit den Händen
werd' ich Grüsze zu dir senden
von entfernten Höh'n!
Mancher Mond wird noch vergehen,
ehe wir uns wiedersehen, —
ach verinnen wird mein Flehen:
Bleib' mir treu und schön!«

»Du, mein Olis, mich verlassen?
Meine Wange wird erblassen,
alle Freuden werd' ich hassen,
die sich freundlich nah'n.
Ach, den Nächten und den Tagen
werd' ich meinen Kummer klagen,
alle Lüfte werd' ich fragen,
ob sie Olis sahn.

Tief verstummen meine Lieder,
meine Augen schlag' ich nieder;
aber — seh' ich dich einst wieder,
dann wird's anders sein!

Ob auch all' die frischen Farben
deiner Jugendblüthe starben:
Ja, mit Wunden und mit Narben
bist du, Süszer, mein!«

(F. M. Böhme, Volkstümliche Lieder der Deutschen, Leipzig 1895, č. 721.)

Sen str. 14. — Melodie k písni od V. J. Tomáška. Původní znění básně, koncipované 30. května 1812, bylo poněkud jiné:

»Já jednou bloudě v háječku
svou sem tam našel divečku
si kvítí zbírající
jsa puzen vroucí milostí
hned běžím z lehka v tichosti
a hledím vzdychající.

Tu jak mne zhledla, ó nebe!
hned byla jako bez sebe
a v náručí mně klesla,
já políbil ji milostně
i vzbudivši se radostně
dí: kvítí sem ti nesla.

Ach! kdož by nebyl v roznětí
svou maje dívku v objetí
tak sličnou jako Vesna.
Tu ve mně bouřil vášní boj
já vřel jen, její lehký stroj —
a v tom se zbudím ze sna.«

V tomto znění zdá se píseň Hankova ohlasem německé písně »Traumbild« od neznámého skladatele (asi na konci XVIII. st.):

Ich ging im nächtlich stillen Haine:
des Nachts bei hellem Mondenscheine

sah ich von fern ein Mädchen stehn.
Es war so schön wie eine Rebe,
es war bei Gott, so wahr ich lebe
die Schönste die ich je gesehn.

Als sie mich sah, da wollt sie fliehen:
doch trostlos war ja ihr Bemühen.
Ich faszte sie am Kleid und sprach:
»Mein Mädchen, willst du mich verlassen?
Willst du mich lieben oder hassen?«
Ihr Antwort war ein leises »Ja!«

Wir setzten uns ins Grüne nieder,
ich küszte sie und sie mich wieder,
bis dasz der Mond am Himmel schwand.
Sie aber schwand ja unter Küssen:
wollt ihr es denn noch weiter wissen?
Ich wachte auf, es war — ein Traum.

(Böhme, Volkstüml. Lieder der Deutschen č. 162.)

Zpomenutí na podzim léta 1813, str. 17. — V. 16. Zmínku o Hlasateli a sebrání Puchmajerově Hanka teprve později do rukopisu vepsal.

Hospodářství, str. 21. — Melodie k písni od V. J. Tomáška.

Píseň ke cti J. M. Františka I., str. 27. — V písni oslavuje se vítězství nad Napoleonem a mír pařížský r. 1814. — V. 7 a d. Cís. František byl nucen dáti ruku své dcery Marie Ludoviky r. 1809 nenáviděnému Napoleonu a po míru pařižském odvedl svou dceru do Vídně.

Růže, str. 30. — V rukopisném záznamu básně připojeno datum: v Praze dne 26. Růžna neb června 1812.

M y s l i b o r a M a r í, str. 31. — Báseň tuto Hanka poslal prof. Ladislavu Janderovi, poznamenav v přípise toto: »Léta 1818 udělali z onoho kamene mezníků, který na poli Bakovec mezi Benátky a Hořeňovsí slečně Marii na památku postaven byl, která dle pověsti nechtíc zůstati po ženichu svém doma, když jí ho Žižkovci odvedli k Hořicům proti Čeňkovi z Veselé, na bujném koni za vojskem hnala, a dohonivši ho, nešťastně spadnouc, vaz srazila. Každoročně děti z Hořeňoves a Benátek na začátku července sem se scházívaly, charpovými věnci kámen ozdobujíce a truchlivý ten příběh sobě vypravujíce; to se až do zrušení té památky opakovalo. — Já jsem se vždy, jsa ještě dítě, na ty dny těšíval. Léta 1813 složil jsem následující báseň či píseň.« (Viz A. J. Vrťátko v ČČM. 1871, str. 304.)

T o u ž e n í p o B ě l e, str. 44. — Původní znění básně podle rukopisu:

Na tebe jen pomnim a již plamen
čisté milosti v mém srdci vře,
když ty dívko přijdeš do mých ramen
tenkrát všecka černá péče mře.
[var. v žilách hrčí rozkoše ctné plamen,
též i všecka černá péče mře.]

Po tobě si vzdychám neustále
když jest tráva rosou smočena,
vzdychám, když se dívám k příkré skále,
vzdychám, když vychází Nočena.
[var. když i vzchází Nočena.]

Myslím na tě když již všecko tiše
občerstvícího sna požívá,
myslím, když Jitřenka s nebes říše
světlo po zemi zas rozsívá.

Přeji mocnářům všem marné slávy,
necht se skrbec z peněz raduje,
dost mám chaloupky a jedné krávy,
jen když mne má Běla miluje.

Při chaloupce nedaleko v háji
spletbych z myrtí stinnou besídku,
vodívalbych tě tam vždycky v máji
z svého sprosťoučkého příbytku.

Tiše bychom spolu pracovali,
radost bylaby jen naší mzdou,
věrně bychom se vždy milovali,
jakby duše jedna byla v dvou.

Jak mám jevit, co má duše cítí?
v srdci vrytou mám tvou podobu.
S tebou sličná trávit živobytí,
s tebou zároveň jít — do hrobu.

Tobě k vůli vzalbych na se péče,
jenžby naši milost spojily,
pro tebebych se i chopil meče
kdyby nepřátelé hrozili.

Tobě k vůli chtělbych bydlet v kraji,
odřeknuv se města hrdého.
Tam kde nevinnost a prostnost zrají,
bezpráví kde není tvrdého.

Dívka plachá, str. 45. — Melodie k písni od V. J. Tomáška.

Zastaveníčko, str. 46. — Melodie od V. J. Tomáška.

Kdo jest hodný muž? str. 56. — Skladba Hankova připomíná místy něm. píseň »Der deutsche

Mann« od E. M. Arndta, uveřejněnou v »Katechismus für den deutschen Kriegs- und Wehrmann« (1813, str. 125) a začínající se takto:

»Wer ist ein Mann? Wer beten kann
und Gott dem Herrn vertraut;
wenn alles bricht: er zaget nicht,
dem Frommen nimmer graut« atd.

V Prvotinách na r. 1814, č. 18., str. 137—8 jest bez podpisu podobná báseň nadepsaná »Šlechetný Čech«. Je to snad též skladba Hankova?

Na Skleňčku, str. 59. — Jan Sklenčka, spolužák a přítel Hankův, později usedlý v Králové Dvoře.

Zastaveníčko, str. 60. — Melodie od V. J. Tomáška.

Vyprovázení, str. 61. — Melodie k písni od V. J. Tomáška. — Zdrojem, z něhož Hanka téměř do slova vážil několik slok, byla kramářská píseň »*Nová píseň mládencům a pannám pro obveselení mysle na světlo vydaná*« (v Pardubicích 1798):

»*Když jsem svou Nanynku*
doprovázel domů,
sedli jsme si na drn,
co jest po tom komu?
Tradlidlajtum, tradlidlajtum,
tradlidlajtum, tradlidajtum.

Však jsme my spolu nic
zlého nedělali,
jenom jsme upřímně
spolu zahrávali:
tradlidlajtum.

Co jest po studánce.
když v ní vody není,
jako po panence,
když upřímná není:
tradlidlajtum.

Spomeň si Nanynko
na ta naše slova,
kterás mně před časy
vždycky slibovala:
tradlidlajtum.

Okolo měsíčka
kola se dělají,
že nyní mládenci
tisíce hledají:
tradlidlajtum.

Tisíce hledali,
v pannách vybírají:
a předc si z nich panny
bláznův nadělají:
tradlidlajtum.

Když jsem svou Nanynku
doprovázel domů,
dal jsem jí hubičku:
co jest po tom komu?
tradlidlajtum.

Ztisk jsem jí ručičku,
zajikla se v řeči;
kdybys má Nanynko,
byla drobet větší:
tradlidlajtum.

Sklopila očička
  pod svoje poklice,
rozpálená byla,
  že moh rozžít svíce:
tradlidlajtum.

Zejtra se sejdeme,
  schvalně jsme si řekli;
v tom se něco šustlo,
  ach jak jsem (!) se lekli!
tradlidlajtum.

Měsíček na lesy
  vystupoval bledě;
v tom jsem ji políbil,
  smál jsem se nad nebe:
tradlidlajtum.

Jestli vás Nanynko
  k sobě nedostanu,
vylezu na skálu —
  a zas slezu dolů:
tradlidlajtum.

A já jsem panenka
  z dobrého chování,
a já se mám dostat,
  kde chleba nemají?
tradlidlajtum.

Kde chleba nemají,
  koláčův nepečou,
a já tam nebudu,
  já odtud uteču:
tradlidlajtum.

Kdo tu píseň skládal,
to byl Franc Jesenský;
neb on rád miloval
ve dne také v noci:
tradlidlajtum, tradlidlajtum,
tradlidlajtum.«

Viz Jos. Truhlář v Athenaeu roč. VIII, str. 49.

Zastaveníčko II. str. 63. — Melodii k písni složil F. M. Kníže.

Nevinnost str. 64. — Melodii složil H. Voříšek.

Čekání str. 66. — Melodie od V. J. Tomáška.

Hněv str. 70. — Melodie od Tomáška.

Dívka neznámá str. 71. — Melodii složil F. M. Kníže.

Toužení str. 73. — Melodii složil F. M. Kníže.

Sen str. 74. — V. 16. *růži něžnou.* V Dvan. pís. II. Hanka poznamenal: »Něžný, á, é jest v Staroslovanském, Ruském a Srbském jazyku tolik, co outličký k. p. něžná růže, *zarte Rose,* něžná milost, *zärtliche Liebe*; něžnost *Zärtlichkeit.*« Jos. Jireček (ČČM. 1879, str. 358) mylně tvrdí, že se ruské slovo *něžný* po prvé vyskytuje r. 1817 V Hankově překladu ruské »písně Petrburgské«. (Srbská Muza str. 31.)

Plavba str. 76. — Melodie od Tomáška. Báseň uveřejněna byla po prvé v Hromádkových Prvotinách 1816, str. 471—2 s touto poznámkou: »Šťastná náhoda dopřála mi lístku, na němž milostné přeložení známé německé písně »Das waren so selige Tage« vytištěno jest. Škoda by bylo, kdyby ta píseň, líbezně básněná a líbezně v hudbu uvedená, v zapomenutí aneb snad k zahynutí přišla. Přede mnou ležící lístek takovým osudem vyhrožuje, neb jest již tak vetchý a ušišmaný, že se slova některá jenom uhádnouti dají. Nezazlí mi tedy neznámý překladatel, když jeho spanilou píseň skrze tyto listy

u větší známost (Čechům zpěvu milovným ne nevděk) uvedu, a ji snad tímto spůsobem nezaslouženému zahynutí vytrhnu; nebť, pokudž mi známo, v žádné ještě zbírce našich básnířů nestojí. — Collecta virescunt. —

V B—ě Ký.

Ký v B—ě je patrně *Dom. Kynský,* tehdy profesor v *Brně* a přítel Hankův. Hanka sám přihlásil se za autora »Plavby« tím, že ji pojal do svých Písní z r. 1819, poznamenav k ní, že je složena »dle Polského«. Otiskl ji také v Pís.[3], Pís.[4] a Pís.[5], vynechal však poznámku »dle Polského«. Nepodařilo se mi dosud zjistiti polskou předlohu její; v papírech Hankových jest sice zapsán polský text, ale to je podle mého mínění otrocký překlad z češtiny.

Zdá se tedy, že Hanka předlohu polskou pouze předstíral a že »Plavbu« opravdu vzdělal podle oblíbené písně německé »Das waren mir selige Tage«, kterou r. 1786 složil *Ch. A. Overbeck* s názvem »Die Schifffahrt« a která znárodněla (srov. Hoffmann v. Fallersleben, Unsere volkstümlichen Lieder. Leipzig 1900[4], Nr. 176). Zní takto:

Die Schifffahrt.

Das waren mir selige Tage!
Bewimpeltes Schiffchen, o trage
noch einmal mein Liebchen und mich!
O wieg uns noch einmal behende
von hinnen bis an der Welt Ende,
zur Wiege begehren wir dich!

Wir fuhren und fuhren auf Wellen:
da sprangen im Wasser die hellen,
die silbernen Fische herauf;
wir fuhren und fuhren durch Auen:
da lieszen die Blümchen sich schauen,
da liefen die Lämmer zu Hauf.

Wir spielten im treibenden Nachen,
wir gaben uns manches zu lachen
und hatten des Spieles nicht Rast;
wir lieszen die Hörner erklingen,
wir alle begannen zu singen,
und ich hielt mein Mädchen umfaszt.

Das waren mir selige Tage!
mein blondes Mädchen, o sage:
»Sie waren so selig auch mir.«
Dann such' ich das Schiffchen mir wieder,
dann setz' ich mich neben dir nieder
und schiffe durchs Leben mit dir!

(F. M. Böhme, Volkstümliche Lieder der Deutschen str. 197, č. 253).

Domnívám se, že české vzdělání, tajemně Kynskému zaslané, skutečně pochází od Hanky, ačkoliv není také vyloučena možnost, že si je Hanka toliko přivlastnil. Podle textu Hankova v Písních zbásnil píseň znovu F. Šír v Čechoslavu 1821, str. 106.

Vděčnost obyvatelů král. kraj. a věn. města Králové Hradce str. 83. — Skladba vytištěna anonymně v Hradci Králové r. 1817 na 1 listě. Rovněž bez podpisu vydána v Prvotinách 1817, str. 80, v Hýblových Rozmanitostech 1818, J. str. 86—88 a v Zieglerově Dobroslavu 1820, III, 129 jakožto »čtvrté vydání«. Hanka přihlásil se za skladatele, pojav ji do Pís.[3], Pís.[4] a Pís.[5]. Několik veršů je zapsáno také tužkou v jeho papírech. — V Zieglerově Dobroslavu připojeny jsou k ní tyto vysvětlovací poznámky:

1. *Dobroslav,* silný rytíř z kmene *Slavomila* a *Dobromila,* osadil tento vrch, a dal mu jméno po sobě *Dobroslava.* — Bienenbergs Geschichte d. St. Königgrätz 1780, str. 55. 56.

2. Semonice, ves nedaleko Jaroměře, kde se Samo narodil. — Bienenb. str. 55.

3. Karla velikého, císaře, který si podmanil Sasy a některé Slovany.

4. Alžběta (Rychsa), krále Přemysla dcera, a vdova po Vácslavovi II., vystavěla léta 1302. (1312, 1322) chrám svatého Ducha a hradbu. Bydlila v Hradci třidcet let, a umřela zde 18. října 1336. na den svatého Lukáše. — Bienenberg str. 86. 87. 108. — Švendů zlatý obraz str. 45. 48. 65.

5. Tkadleček, dvořenín královny Alžběty, sepsal přes 30 archů naříkání nad smrtí své Adličky.

6. Neplach, opat Opatovický a spisovatel hystorye, narodil se v Hořeňovsi léta 1312.

7. Jan Chval z Kalichu, jinák Zižka z Trocnova, s nímž Hradečané všudy vítězoslavně bojovali.

8. Léta 1436, když se již celé Čechy Zikmundovi podvolili, odporovali ještě Hradečané, a když na ně poslal Diviše Bořka Dohalského, pána zámku Kunětického, Vilíma Kostku z Postupic, a Pardusa z Horky, vyrazili na ně Hradečtí, a porazili je u vsi Vysoké a Plačic, za vůdce svého majíce Zdislava. — Bienenb. str. 311.

9. Rokycána, nejvýmluvnější řečník, byl v Králové Hradci arciděkanem a později administrátorem arcibiskupství Pražského. — Bien. str. 317. 328.

10. Jiří Poděbradský, v Hradci krajský hejtman, byl r. 1457. odevšech stavů za krále Českého volen. — Bienenberg str. 322. 327.

11. Jozef Dobrovský, bývalý rektor cís. král. generálního semináře v Hradišti u Olomouce, oud král. české společnosti umění, učené společnosti Varšavské, Charkovské unyversity v Rusích, Slovácké společnosti v Uhřích, a královské akadémie umění v Berlíně, narozen v Jarmutu u Rábu v Uhřích, dne 17. srpna 1753. Jeho děd bydlil a umřel v Solnici (u Rychnova), kdežto i otec jeho ostával, a pak se do Uher dostal; jichž jméno vlastně bývalo *Doubravský*, jež přeslechnutím křtitel do matryky Jarmutské vtáhl Dobrovský.

Loučení str. 85. — Melodii složil F. M. Kníže.

Žalost str. 86. — Melodie od Tomáška, Knížete, a V. Novotného.

Měj se dobře str. 87. — Melodie od Tomáška.

T u ž b a str. 88. — Melodii složil Kníže.

P o m s t a str. 89. — Melodie od Tomáška.

N á ř e k str. 90. — Melodie od Tomáška.

N a s e b e str. 93. — Hankova báseň dala podnět k parodii, která od nejmenovaného skladatele dne 19. března 1819 z Prahy zaslána byla J. L. Zieglerovi a zněla takto:

Kdy by tě byla, když tě zplodila,
matka tvá, Hanko, v bahno hodila
a tu v rozbřadlém blátě bídně shnil,
ó! jak by teď los vlasti smutný byl!!! —
Čí by hlas v ní tak *něžnoněžně* zněl,
kdo by písně, jak ty, pěl,
při nichž lasice skáčí radostí,
myším srdce se tají milostí;
při nichž žáby a želvy plesají,
raci v náručí sobě klesají. —
Ty jsi v Slavii nový Orfeus,
z tebe zpívá Čech, Polák, Srb a Rus!!!
Parnas náš by byl jistě uvadl,
kdy bys ty tam byl v bahně rozbřadl. —
Kdož by kdy moh' pravidlo nám dát:
po C Z a S že můž I též stát!!!
Kohož by byl kde k opisování
pohnul Dobrovský Starých Skládání!
Kdo tak Rühsea zčeštit by uměl,
by žádný rozum mu nerozuměl? —
Kdo by náhodou na věž vylezl
a zpěv Lumírův v prachu nalezl,
jejž když Dobrovský číst tě naučil,
tys slov nových sloh z něho vymučil. —
Zdaž měl Pavian větší zásluhu,
když kdes zrzavou našel ostruhu,

a kůň mu řek, jak má ji připínat,
on pak s ní co rek znal se vypínat?! —
Blaze nám, že tě matka růžemi
raděj opletla než rohožemi.
Proto že *přeněžně* jako Amor vzkvet',
protož nad tebe nemůž nikdo pět. —
Blaze, že i hrom z jasna uhodil
a hned zvěstoval, KDO se narodil!!!
O náš osud nás *něžně* miloval,
že nám takový poklad daroval!! —
Tyť jsi moudrosti božská nádoba,
slavný sluha Muz, vlasti ozdoba!!!
Jen se stále tak k cíli ubírej,
sám své písně chval, o svých ctnostech pěj;
brzy dojdeš ho, brzyť se všech střech
vrabci prohlásí, že jsi *zdárný Čech!* — — —
Pravda, ač se v nebesích rodí,
předce často nenávist plodí;
pročež jev ji jenom moudrému,
jenž jí umí užit k dobrému.

Původcem pamfletu byl asi Norbert Vaněk. »Schopnost k veršům takovým jemu nescházela; sámtě podobné satyry i extemporoval. Hanky se útok ten velmi citelně dotekl i zjevně nad ním hořekoval, načež mu, tuším od téhož anonyma, odpověděno peprnou bájkou o bazalce a včelce, která Zieglerovi 10. máje 1819 z Prahy byla zaslána a v Č. Č. M. 1878 str. 233 celým obsahem jest otištěna« (Jos. Jireček, Č. Č. M. 1879 str. 356).

Zdenka str. 96. — Melodii složil Kníže.

Napomenutí str. 98. — Předlohou Hankovou byla srbská píseň u Vuka II. str. 33, č. 42:

»Кад' сам была код῀майке῀дьевойка,
лѣпо ме е сѣтовала майка,

да не пїем црвенога вїна,
да не носим зеленога вѣнца,
да не любим тудьи а юнака.
Кад' се ядна я промыслих сама:
нейма лица без црвена вїнца,
ни радости без зелена вѣнца,
ни милости без тудьа юнака.«

Růže str. 99. — Hudba od F. M. Kníže.

Mládenec u potoka str. 103. — Překlad Schillerovy básně »Der Jüngling am Bache«, která opatřena byvši melodiemi od Ehlerse, Seidla, Reichardta a j., hojně se zpívala (viz Hoffmann von Fallersleben, Unsere volkstümlichen Lieder N. 64). — V. 14. »vyjevené přírody« = »der erwachenden Natur«. — V. 20. »jesti zde — a věčně kde —!« = »Sie ist nah' und ewig weit«.

Alpský lovec str. 105. — Překlad Schillerovy básně »Alpenjäger«, k níž složil melodii J. F. Reichardt (viz Hoffmann von Fallersleben, Unsere Volkstümlichen Lieder N. 1303). — V. 13—14. »Tak nechceš jehňátka pásti? hle jak přívětivě jdou!« Chybný překlad místo něm. »Willst du nicht der Blümlein warten, die im Beete freundlich stehn?«

Božena str. 109. — Operu »Božena« Hanka chystal do tisku r. 1821 (viz Korrespondence a zápisky F. L. Čelakovského I, str. 115).

Musy České str. 113. — R. 1822 Společnost vlastenských přátel umění propůjčila Museu část svého domu, bývalého paláce Šternberského č. 57 na Hradčanech, a V. Hanka jmenován byl bibliotekářem musejním (r. 1823 definitivně). — V. 12. *Brusnice,* potok, vznikající ve studánce kláštera břevnovského a tekoucí Jelením příkopem. — V. 19. *Hvězdohorský hrad* = Šternberský palác .

Modré oči str. 114. — Melodie od V. J. Tomáška.

F i a l i n k a str. 117. — Melodie od V. J. Tomáška.

K s ň a t k u o s v. R u d. k n í ž e t e K i n s k é h o str. 119. — Báseň vyšla po prvé ve zvláštním výtisku s názvem: »K veleslavnému sňatku Jasně Osvíceného *Rudolfa knížete Kinského* ze Vchynic a Tetova s vysoce urozenou *Vilhelminou* hraběnkou z Colloredo-Mansfeld.« V Praze dne 12. máje 1825. Písmem Sommerovským.

J. O. k n ě ž n ě T. M. T. str. 128. — Bezpochyby kněžna Terezie Matilda z Thurnu a Taxis, na kterou skládali básně též Rettigová a J. Linda.

S l z a n a h r o b h r. F r a n t i š k o v i z Š t e r n b e r k a-M a n d e r š e i d u str. 129. — František Josef hr. ze Šternberka a z Manderscheidu (nar. 4. září 1763 v Praze), předseda Společnosti vlast. přátel umění, spoluzakladatel Musea král. čes., jsa v přátelském styku s Dobnerem, Pelclem, Dobrovským, Palackým a j., zjednal si ohromné zásluhy o rozvoj vědeckých a uměleckých snah v Čechách.

S l a v í č e k str. 132. — Melodie od V. J. Tomáška.

P a n i c i d ě v č i n a str. 143. — I. v. 7. »děvče se zaploní«, otrocký překlad polsk. »dziewczę się zapłoni« (zapálí se, začervená). — I. v. 21—22. »Na poli hned dřevo, vůkol dřeva březky« = »Na polu wnet drzewo (strom), koło drzewa (stromu) brzozki«. — I. v. 33. »ostruhou spíná« = »ostrogą spina« (ostruhou svírá). — II. v. 10 »ni brodu vytropit« = »ni brodu wytropić« (ani brodu vystopovat, najít). — III. v. 13. »paluje deň celý« = »poluję (honím, lovím) dzień cały«. — III. v. 16. »koník se zahasal« = »konik się zahasał« (uřítil, schvátil). — III. v. 17 »Ssedne i sponika« = »zsiędę i z ponika« (ze studánky). — III. v. 19. »odklesne koníka« = »odkielzam (s uzdy pouštím) konika«.

A. J. h r a b ě t i z K o l o v r a t-K r a k o v s k é m u str. 147. — Báseň vyšla po prvé ve zvláštním výtisku s názvem: »Píseň k dosednutí na arcibiskupskou stolici

pražskou jeho knížecí milosti nejdůstojnějšího pána, pana *Aloysia Josefa Krakovského,* hraběte z Kolovrat atd. dne 17. dubna 1831. Obětována od Josefy Fetterlové, vdovy knihtiskařky.«

Trápení lásky str. 160. — Hudba od Jana Vitaska.

Charba str. 164. — Báseň tato vyšla po prvé v almanachu »Kytka, dar uměny zpěvu na rok 1837« str. 57 v tomto znění:

Charpa.

Charpo, něžná charpo,
moje potěšení,
nad tebe květ žádný
v šírém poli není.

Tys prosťoučký kvítek
pouhé upřímnosti,
tebe nepřemohou
jiných kvítků ctnosti.

Ani růže pyšná
nepřemůže tebe;
jen oči mé děvy,
jen nejčistší nebe.

Věrná, čistá láska
jest mé celé jmění,
charpa — její obraz —
moje potěšení.

Křepelečka str. 166. — Hudba od Jos. Lešetického.

Píseň národní gardy str. 178. — Není podepsána. V exempláři univ. knihovny je od Fr. Douchy označen Václ. Hanka jako skladatel.

K návratu Ferdinanda I. i Marie-Anny str. 191. — Plný titul kantaty zní: »K návratu Jich Veličenstev Cís. a Cís. Ferdinanda I. i Marie-Anny ze zákupského letohradu v oblíbené Jich sídlo císařské v královské Praze dne 30. října 1852.«

Večer str. 196. — Píseň je otištěna beze jména Hankova, vyskýtá se však v papírech jeho a je datována v lednu 1809; náleží tedy mezi nejstarší jeho básně. V prvotním konceptu zní takto:

Večír.

Červenaj se kopce (var. Slunce zlatí kopce)
stádo běží z obce
ptáci zpívat přestávaj (var. ptactvo zpívat přestává)
slunéčko zachází,
večer k nám přichází,
večerní mlhy již vstávaj.
Na zoraném poli
vypřahají voly,
tichoučký vítr věje,
žádný nepracuje,
neb se navracuje
tma, jenž všecko přikreje.

Sůva hrozně syčí,
bukač také křičí
na rybníce v rákose.
U domu pes vrčí
a korotev cvrčí (var. korotev pak cvrčí)
na osení tam v rose (var. za zahradou na rose).
Křastal křičí tůze
na palouce v struze,
kalous teprv teď vstává;
měsíc jasně svítí,
zavřelo se kvítí,
vůni už nevydává (var. vůni hojně vydává).

Děvčata se scházej,
řetězemi házej
z růžiček spletenými,
zpívaj krásné písně.
Mládenci oulisně
chtějí bejt mezi nimi.
Není víc radosti
též i nevinnosti,
ne v městě, ale venku
každý jest veselý
jako koza v zelí
skáče, honí pannenku (!).

Kdy byla píseň tato po prvé otištěna, není mi známo, ale r. 1829 byla censurou dovolena s názvem: Nový zpěv. Večer. V Praze u Jeřábka (»Červenaj' se kopce«); srov. J. V. J. Michl, Ouplný literaturní létopis str. 117, č. 65.

RŮZNOČTENÍ.

ODDÍL PRVNÍ.

Lidka. — V. 1. Lidko kdy blahost žádosti (Pís.[4], Pís.[5]. — V. 3. říc (Pís.[2] a d.). — V. 4. Lidko, ty jsi má (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 6. není zmarněna (Pís.[5]). — V. 7. a 13. míle (Pís.[3], Pís.[4]). — V. 9. láska hoří (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 14. tak se mi hned zdá (Pís.[5]). — V. 17. Pohled tvůj (Pís.[3] a d.). — V. 19. kde jen sem (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 20. všudy Lidko má. (Pís.[2] a d.) — V. 25. Pročež (Pís.[2] a d.). — V. 26. upřímná (Pís.[2] a d.).

Při hodech. — V Pís.[2] a d. »*Na hodech*«. — V. 2. pijme (Pís.[5]). — V. 3. plesajíce (Pís.[3] a d.). — V. 4. žijme (Pís.[5]). — V. 5. Píme! (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.). V. 10. plyne; (Dvan. pís.[2] a d.). — V. 11.—12. radostně ať tento den v rozkoši nám mine! (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 13. Nalejme (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.); připijme (Pís.[5]). — V. 14. Milé (Pís.[3] a d.). — V. 16. bděte kratochvíle! (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.). — V. 17. spívejme (Pís.[3], Pís.[5]). — V. 18. majíc v rukou číše (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.). — V 19. líbejme (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.); pijme (Pís.[5]). — V. 20. děvy (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 21. Užívejme v mladosti (Pís.[2] a d.). — V. 22. časy, (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.). — V. 27. plesajíce (Pís.[2] a d.). — V. píme! (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.); pijme! (Pís.[5]).

Kozákovo loučení. »*Krásná Minka*« (Pís.[2]), »*Kozák*«; Pís.[3] a d.). — V. 2. ach mé srdce (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.). — V. 13. měsícův (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.). — V. 20. upřímá (Dvan. pís. I, Pís.[2]). — V. 30. záři (Dvan. pís. I, Pís.[2] a d.).

Sen. »*Sen I.*« (Pís.[3] a d.). — V. 1. Často pozamyšlen (Pís.[3] a d.). — V. 4. dívečku (Pís.[3] a d.). — V. 12. míle (Pís.[3] a d.). — V. 24. sen! (Pís.[3] a d.).

Milost a víno. — Podepsán pouze *Věnceslav.*

Blaženost rolníkova. — Podepsán *Věnceslav.*

Zpomenutí na podzim léta 1813. — Podepsán *Věnceslav.* — Prvotní název: »*Popsání času podzimního, který sem venku strávil léta 1813*«.

Rozmýšlení k svatbě. — Podepsán *Věnceslav.*

Hospodářství. — »*Chaloupka*« (Pís.^{2} a d.). — V. 3. stromoví a křoví vůkol ní (Dvan. pís. I, Pís^{2} a d.). — V. 8. dívčinko (Pís.^{2} a d.). — V. 9. V chlévku (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 10. a u sroubku z drnu lavička (Pís.^{3} a d.). — V. 11. stáj a ovčín v jednom pořadí (Dvan. pís. I, Pís.^{2} a d.). — V. 12. orní (Pís.^{2} a d.). — V. 16. samu (Dvan. pís. I, Pís.^{2} a d.). — V. 19. kachnám, husám i vší drůbeži (Dvan. pís. I, Pís.^{2} a d.). — V. 27. v podzim rozličného ovoce (Dvan. pís. I, Pís.^{2} a d.). — V. 29. ptactvo bude v houští cvrčet (Dvan. pís. I, Pís.^{2} a d.). — V. 35. z něhož, když k nám známý doskočí (Dvan. pís. I, Pís.^{2} a d.). — V. 36. žbánek (Pís.^{2} a d.). — V. 37. a v komůrce bude lůže (Pís.^{2} a d.). — V. 38. směstnat (Pís.^{2} a d.). — V. 43. pak se zeptá: budešli jej chtít? (Dvan. pís. I, Pís.^{2} a d.).

Růže. — Podepsán *Věnceslav.*

Neštěstí. — Podepsán *Věnceslav.*

Toužení po Běle. — »*Toužení*« (Pís.^{3}, Pís.^{5}), »*Toužení II.*« (Pís.^{4}). — V. 2. cné (Pís.^{3} a d.). — V. 4. tu i (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 6. kdyže tráva (Pís.^{4}). — V. 7. když se dívám příkré skále (Dvan. pís. I, Pís.^{3} a d.). — V. 9. již (Pís.^{3}); kdy už (Pís.^{4}); když už (Pís.^{5}); tíše (Dvan. pís. I, Pís.^{3} a d.). — V. 22. ježby (Pís.^{3} a d.); naší (Pís.^{5}). — V. 23. pro tebe bych se chopil i meče (Pís.^{5}). — V. 25. tíšebychom (Dvan. pís. I, Pís.^{3}, Pís.^{4}); tišebychom (Pís.^{5}). — V. 27. věrněbychom (Dvan. pís. I, Pís.^{3} a d.). — V. 31. prosté (Dvan. I, Pís.^{3} a d.). — V. 32. mě (Pís.^{5}). — V. 35. sličná (Pís.^{5}).

Dívka plachá. — V. 2. očkem vábit (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 5. očinky (Dvan. pís. II). — V. 7. a proč za mnou hledíš pak (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 8. kdy už (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 13. růžinky (Dvan. pís. II, Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 14. vykvětají (Dvan. pís. II). — V. 15. dívčinko (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 19. dívečko (Pís.^{4}, Pís.^{5}).

Zastaveníčko. — Podepsán *Věnceslav.* — »*Zastaveníčko II.*« (Pís.^{3} a d.). — V. 1. Kdy již (Pís.^{3}), kdy už (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 3. zaspívá (Pís.^{5}). — V. 5., 10., 12. dívčinko (Pís.^{2} a d.).

S e l a n k a. — »*Pastýř*« (Dvan. pís. II, Pís.³ a d.). — V. 5. mně (Pís.⁵). — V. 8. rozvíjí kvítí (Dvan. pís. II, Pís.³ a d.) — V. 9. Darmo zde háje (Dvan. pís. II, Pís.³ a d.). — V. 15. stříberný (Pís.³, Pís.⁴). — V. 26. jsuc (Dvan. pís. II, Pís.³), jsouc (Pís.⁴, Pís.⁵). — V. 27. stejná (Dvan. pís. II, Pís.³ a d.). — V. 28. svatá (Dvan. pís. II, Pís.³ a d.). — V. 37. mha (Dvan. pís. II, Pís.³), mhla (Pís.⁴, Pís.⁵). — V. 39. pás (Pís.³ a d.). — V. 41. jetel (Pís.³ a d.). — V. 45. tak i mé srdce (Dvan. pís. II, Pís.³ a d.).

C h v á l a v í n a. — Podepsán *Věnceslav.*

V z d e c h n u t í. — Podepsán *Věnceslav.*

L o u č e n í. — Podepsán *Věnceslav.*

K d o j e s t h o d n ý m u ž? — Podepsán *nk*—.

M z d a z p ě v á k o v a. — Podepsán *Věnceslav.*

P ř e j d e m i c h u ť. — Podepsán —*nk*—.

P l a c h é d i v č i n y. — V. 2., 8., 26., 32. dívčiny (Pís.² a d.). — V. 4., 28. nevinny (Pís.² a d.). — V. 13. mílé (Pís.⁵). — V. 21. a když žádný nejde (Pís.² a d.).

V y p r o v á z e n í. — V. 10. zajíkav (Pís.² a d.). — V. 12. větší (Pís.² a d.). — V. 13. očinky Pís.² a d.). — V. 14. a od jejích lící (Pís.² a d.). — V. 16. rozžít (Pís.², Pís.⁴, Pís.⁵), rozžíq (Pís.³). — V. 17. Já zas k ní: »Dívčinko« (Pís. a d.). — V. 19. na mně (Pís.⁵). — V. 21. Neplač ach, zlatinká! (Pís.²), Neplač ach, Zlatinká! (Pís.³, Pís.⁴), Neplač, ach Zlatinká! (Pís.⁵). — V. 32. smál se, na nás hledě (Pís.² a d.). — V. 36. ach, jak sme se lekli (Pís.² a d.). — V. 37. Pak sem (Pís.³ a d.).

Z a s t a v e n í č k o II. — *Zastaveníčko* (Pís.²), *Zastaveníčko I.* (Pís.³, Pís.⁴, Pís.⁵). — V. 2. poď Milenko ven (Pís.² a d.). — V. 6. má kytara zní (Pís.² a d.). — V. 8. když vše vůkol sní (Pís.⁵). — V. 10. sám jediný zde (Pís.² a d.). — V. 17. Luna jasně svítí, atd. (Pís.²).

N e v i n n o s t. — V. 1., 15., cnosti (Pís.³ a d.). — V. 2. krášlená (Pís.⁵). — V. 13. jesli (Pís.³ a d.). — V. 14. zahýří (Pís.⁵). — V. 16. zapýří (Pís.⁵). — V. 17. z mládí (Pís.⁵). — V. 20. nebem je mu celý svět (Pís.³ a d.).

S B o h e m. — V. 1., 6., 15., pamatuj (Pís.² a d.). — V. 5., 10. vynechán v Pís.² a d. — V. 7. věčně drahá srdci mému (Pís.² a d.). — V. 14. oučel tvůj (Pís.² a d.).

Č e k á n í. — V. 4. co můj milý dělá? (Pís.⁴, Pís.⁵).

— V. 23. již (Pís.[3]), už (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 39. o to zde Lilidin (Pís.[4], Pís.[5]).

Pastýřka. — V. 4. bohy (Pís.[3] a d.). — V. 5. blesk, její zdá se (Pís.[3] a d.). — V. 6. čím ... tím (Pís.[3] a d.). — V. 7. a mně ten čas zde (Pís.[3] a d.). — V. 18. potůček (Pís.[3] a d.). — V. 24. věrna (Pís.[3] a d.). — V. 25. Vždycky být věren (Pís.[3] a d.). — V. 49. již (Pís.[3], Pís.[4]), už (Pís.[5]). — V. 51. přece (Pís.[3]), a mně se přece (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 55. skázal (Pís.[5]).

Hněv. — V. 6. jež sem měl v zahradě (Pís.[5]). — V. 9. vínek (Pís.[3], Pís.[4]), věnce (Pís.[5]).

Dívka neznámá. — *Neznámá* (Pís.[5]). — V. 28. spomínal (Pís.[5]). — V. 30., 32. miluju (Pís.[3] a d.). — V. 31. cná (Pís.[3] a d.). — V. 37. dívčinko (Pís.[3] a d.), mne (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 40. již (Pís.[3]), už (Pís.[4], Pís.[5]).

Toužení. — *Toužení I.* (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 3. cos mé včera za měsíce (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 5. kreje (Pís.[5]). — V. 7. leje (Pís.[5]). — V. 8. čím (Pís.[3] a d.). — V. 16. dívčičku (Pís.[3] a d.). — V. 21. Milku, obětovalbych ti (Pís.[4], Pís.[5]).

Sen. — *Sen II.* (Pís.[3] a d.). — V. 8. větřínkové (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 10. sticha (Pís.[5]). — V. 13. Odestřel mi z raménka (Pís.[3]), s raménka (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 22. již (Pís.[3]), už (Pís.[4], Pís.[5]).

Takli tomu, či jinák? — Podepsán *Věnceslav.*

Plavba. — *Plavba* (dle Polského) (Pís.[2]). — V. 2. lodinka (Pís.[2] d.); míle (Pís.[3] d.). — V. 3. 5. dívčinku (Pís.[2] d.). — V. 4. 38. vodinku (Pís.[2] d.). — V. 5. zakolebej (Pís.[3]); zakolébej (Pís.[4], Pís.[5]); se mnou (Pís.[3] d.). — V. 9. rybinky (Pís.[2] d.); žblunkaly (Pís.[2], Pís.[5]); žbluňkaly (Pís.[3], Pís.[4]). — V. 11. vodinka (Pís.[2] d.). — V. 12. stříberných (Pís.[3] d.). — V. 14. drželi (Pís.[2], Pís.[3], Pís.[4]). — V. 16. javorův (Pís.[3] d.). — V. 17. kde větřínek olšemi věje (Pís.[2]); větřínek olšemi (Pís.[3] d.). — V. 19. lučiny (Pís.[2] d.). — V. 20. skvělo (Pís.[3] d.). — V. 24. kozlíkův (Pís.[5]). — V. 27. zvuk: (Pís.[2]). — V. 29. mrak (Pís.[2] d.); broučkův (Pís.[5]). — V. 33. kde podlisek zbor sobě hrál; (Pís.[2] d.). — V. 34. potůček (Pís.[2] d.). — V. 36. větřínek (Pís.[2] d.). — V. 37. lodinku (Pís.[2] d.). — V. 40. spívat (Pís.[5]). — V. 41. já milence hubinku líbat (Pís.[2] d.). — V. 42. i tělíčko (Pís.[2]); těličko (Pís.[3] d.).

Moc milosti. — Podepsán *Věnceslav.*

Oddíl druhý.

Vděčnost obývatelů král. kraj. a věn. města Králové Hradce učeným Čechům. — Vděčnost Královéhradečan učeným Čechům (Pís.^{3} a d.). — Verš rozdělen v dvouverší:

Z toho pahorečku
od východní strany atd. (Pís.^{3} d.).

Verše 2., 4., 8., 10., 12., 16., 18., 22., 26., 28., 30., 34., 40. ukončeny tečkou (Pís.^{3} d.). — V. 3. krkonoských (Pís.^{3} a d.). — V. 8. *ten* vynecháno (Pís.^{3} a d.). — V. 9. už (Pís.^{4}). — V. 10. materskému (Pís.^{3} a d.). — V. 12. žíto (Pís.^{4}). — V. 14. Slovančiny (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 15. Slovomila (Pís.^{3}). — V. 17. nespomenou (Pís.^{5}). — V. 19. v kterýchž (Pís.^{3}, Pís.^{4}). — V. 23. ač památka její: chrám atd. (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 25. Utich hlas, jímž atd. (Pís.^{3} a d.). — V. 26. Hořiněvský (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 27. skvělo (Pís.^{3} a d.). — V. 30. víter (Pís.^{3}, Pís.^{4}). — V. 31. hlásali (Pís.^{3} a d.), Vysoké planě (Prvot., Pís.^{3} a d.). — V. 32. Sigmundovy zbraně (Pís.^{3} a d.). (nepřátelské) zbraně (Prvot.). — V. 36. korůnou (Prvot.), králův (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 38. kvetlo (Pís.^{3} a d.). — V. 41. vykvet (Pís.^{3} a d.). — V. 42. Slavů (Pís.^{3}, Pís.^{4}), Slávův (Pís.^{5}).

Loučení. — *Loučení I.* (Pís.^{3} a d.). — V. 3. južs (Pís.^{3}), užs (Pís.^{4}), už (Pís.^{5}). — V. 6. jímž (Pís.^{3} a d.), skvěje (Pís.^{3} a d.).

Žalost. — V. 13. lístku (Pís.^{3} a d.). — V. 14. před ní (Pís.^{4}, Pís.^{5}).

Měj se dobře. — *Loučení II.* (Pís.^{3} a d.). — V. 2. žito vlaje se (Pís.^{5}). — V. 4. zakvetaje se (Pís.^{3} a d.). — V. 6. drahá (Pís.^{3} a d.). — V. 9. Okolí (Pís.^{5}). — V. 24. drahá (Pís.^{3} a d.).

Tužba. — V. 1., 21. Aj ty Labe tiché, (Pís.^{5}). — V. 10. plno (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 14. v háji, (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 23. ach slavíčku něžný, (Pís.^{5}).

Pomsta. — V. 1. Ach lesy, lesy černé! (Pís.^{5}). — V. 3. lubí (Pís.^{5}).

Nářek. — V. 5. na konci tečka (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 17. už (Pís.^{4}, Pís.^{5}).

Holubinka. — V. 5., 37. na konci čárka (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 8., 40. již (Pís.^{3}), už (Pís.^{4}, Pís.^{5}). — V. 26. drahá (Pís.^{3} a d.).

Na sebe. — V. 21. vynechány závorky (Pís.[3], Pís.[5]), verš vynechán vůbec (Pís.[4]).

Košíček. — V. 9. Pohleď (Pís.[5]). — V. 14. skvěje (Pís.[3] a d.). — V. 31. když tvé čeličko (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 32. na konci otazník (Pís.[3] a d.). — V. 35. už (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 39. i hochu svému (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 40. uví (Pís.[3], Pís.[4]).

Zdenka. — V. 1. zdaleka (Pís.[4]). — V. 6. ptat (Pís.[3], Pís.[4]). — V. 7. jesli (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 10. sami Rusi byli (Pís.[4]), samí Rusi byli (Pís.[5]). — V. 11.—12. »Miločka! veď jevo ubili« (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 15. stratila (Pís.[5]). — V. 17.—32.

»Połno płakat dušeňka!
Něpomoč slezami,
vot i koň jevo sadis',
i pojeděš s nami.«

»Meždu nami mołodcami
ty zabuděš gore,
kak pojeděš s suženým
k nam na Rus' za more.«

Svedby ste mne panáčku,
bych vám víru dala!
»Ty-by u nas za morem
slez něprolivała.

Byłab' rada vesela
i kak zarja krasná.«
Ne já svému milému
zůstanu vždy věrna.

Nu už bratcy Češka!
už kuda čudna!
Čto živova polubiła
mjortvomu věrna! (Pís.[4], Pís.[5]).

Smutek. — V. 6. v nedokvetlá (Pís.[3] a d.). — V. 7. s toho světa (Pís.[3] a d.). — V. 10. krýti (Pís.[5]). — V. 14. svlažuj (Pís.[4], Pís.[5]).

Napomenutí. — »Dle Srbského« vynecháno (Pís.[3] a d.). — V. 5. »Nepij atd.« (Pís.[3] a d.). — V. 7. nepohlízej (Pís.[3] a d.). — V. 8. ukončen uvozovkami

(Pís.[3] a d.). — V. 12. větší (Pís.[3] a d.). — V. 13. vskvetou (Pís.[5]).

Růže. — *Růže I.* (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 1. kvete (Pís.[3] a d.). — V. 2. čí však růže bude? (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 8. nevstoupilo (Pís.[3] a d.). — V. 14. vystoupilo (Pís.[3] a d.).

Tajná láska. — »Dle Ruského« vynecháno (Pís.[3]). — V. 1., 29., 33. Ai (Pís.[3]). — V. 11. trýzní (Pís.[3]). — V. 26. žžavý (Pís.[3]). — V. 60. temná slova (Pís.[3]).

Mládenec u potoka. — »Ze Schillera« (Pís.[3]). — V. 1. seděv (Pís.[3]). — V. 3. viděl, jak (Pís.[3]). — V. 5. na počátku uvozovky. — V. 16. mně, jen (Pís.[3]). — V. 29. Slyš, háj (Pís.[3]); ode písní (Pís.[3]). — V. 32. na konci uvozovky.

Alpský lovec. — »Ze Schillera« (Pís.[3] a d.). — V. 1. jehňátka (Pís.[3] a d.). — V. 3. květ tu bude (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 5., 6. v uvozovkách (Pís.[3] a d.). — V. 6. hor, honiti« (Pís.[3] a d.). — V. 11., 12. v uvozovkách. — V. 14. hle, jak (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 15. nekvete (Pís.[3] a d.). — V. 16. pusty dívé hory jsou (Pís.[3] a d.). — V. 17., 18. v uvozovkách (Pís.[3] a d.). — V. 20. vráz (Pís.[5]). — V. 24. gazella (Pís.[3] a d.). — V. 25. Na skalnaté, holé (Pís.[5]). — V. 32. vejš (Pís.[3] a d.). — V. 33. bezedných (Pís.[4]). — V. 43. vschvátí (Pís.[5]). — V. 45.—48. v uvozovkách (Pís.[3] a d.). — V. 46. ke mně (Pís.[3], Pís.[4]), ke mne Pís.[5]).

Břetislav. — V. 33. v síni (Pís.[5]). — V. 35. a Jitka se naň (Pís.[4], Pís.[5]).

Božena. — V. 1., 3., 7., 11., 21., 23. větřinku (Pís.[5]). — V. 3., 7., 11., 15., 19., 23. ukončeny čárkou.

Smil. — V. 6. dopoledne (Pís.[5]). — V. 20. skvoucí, (Pís.[3] a d.).

Sen. — *Sen III.* (Pís.[3] a d.). — V. 3. usměvající (Pís.[5]). — V. 11. již (Pís.[3]), už (Pís.[4], Pís.[5]), »kdy« vynecháno (Pís.[5]). — V. 18. vskřísit (Pís.[5]).

Žalost. — V. 9. strápené (Pís.[5]). — V. 14. ukončen čárkou (Pís.[3] a d.).

Modré oči. — V. 18. ukončen čárkou (Pís.[5]).

Rokyta. — V. 4., 5. pusta (Pís.[3] a d.). — V. 7., 25. se mnou (Pís.[3] a d.). — V. 13. Ach, můj (Pís.[3] a d.). — V. 28. plakat (Pís.[3] a d.).

F i a l i n k a. — V. 9. boskou cností (Pís.[3] a d.). — V. 10. v houští (Pís.[3] a d.). — V. 12. přec (Pís.[3] a d.). — V. 14. cnosti (Pís.[3] a d.). — V. 17—20:

Plna líbeznosti
fialinka věrná;
libosti a míře
že je věčně věrna (Pís.[4], Pís.[5]).

K sňatku osvíc. Rud. knížete Kinského. — »*Rud. knížeti Kinskému*« (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 5. ode vschoda stává (Pís.[5]). — V. 7. v hlučném chóru (Pís.[5]). — V. 13. roub Tetova kmene (Pís.[3] d.) — V. 17. Vítěze od Orbesova (Pís.[3]), od Varvažova (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 20. ukončen středníkem (Pís.[4]). — V. 22. poupě m. Dítě (Pís.[5]). — V. 23. k sňátku (Pís.[5]). — V. 25. ukončen čárkou (Pís.[5]). — V. 27. Vileminou (Pís.[5]).

Kvítko na hrob Heleně Tělepněvně z Petrohradu. — V. 1.—6. cyrilicí (Pís.[5]). — V. 3. v etu storonu (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 4. v etu storonu vo sěvernuju (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 15. už (Pís.[5]). — V. 18. žalostné (Pís.[3] a d.). — V. 23. pro to (Pís.[3]).

Jasně osvíc. kněžně T. M. T. — »*Kněžně T. M. T.*« (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 1. list i opadává (Pís.[5]). — V. 3. budem vděčné věnce víti (Pís.[5]). — V. 8. nesem: srdce (Pís.[4]).

Slza na hrob J. Exc. J. hraběti Františkovi z Šternberka-Manderšeidu. — *Františkovi z Sternberg-Manderšeidu* (Pís.[3]). — *Slza na hrob hr. Fr. Šternberkovi* (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 11., 18. strata (Pís.[5]). — V. 14. jej (Pís.[3] a d.). — V. 15. obětí (Pís.[3]). — Dne 8. dubna 1830, v zelený čtvrtek, právě když se Gloria vyzvánělo, František hrabě Šternberg po krátké nemoci v Praze skonal (Pís.[4], Pís.[5]).

Jasn. osv. K. T. M. T. — »*Kněžně T. M. T.*« (Pís.[4], Pís.[5]).

Život. — V. 2., 5. na konci čárka (Pís.[4]).

Vářinka. — V. 8., 18. patnáct m. šestnáct (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 10. už (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 11. stýská (Pís.[5]).

Slavíček. — V. 22. vlevo ani vpravo (Pís.[5]).

Žádost. — V. 12. už (Pís.[4], Pís.[5]).

Sestry z ráje. — V. 4., 5. roskvétá (Pís.[4], Pís.[5]).

Přízeň. — V. 26. nesmrtedlné (Pís.[4], Pís.[5]).

Milkovy střely. — V. 1. Dívky, vždyť (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 3. jesli (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 8. potutedlný (Pís.[4]). — V. 10. lstí; (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 15. ukončen středníkem (Pís.[5]). — V. 16. víte, jaký (Pís.[4], Pís.[5]).

Všemilost. — V. 4. med milosti pije (Pís.[5]). — V. 6. kozky (Pís.[5]). — V. 7.—8. lev svou hřívou zatřese, ostrovid se blyští (Pís.[5]). — V. 9. Holoubek vrkaje sám (Pís.[5]). — V. 15. břečtan vinouti se zná (Pís.[5]). — V. 17. Milost hrčí (Pís.[5]). — V. 18. křemenem se vine (Pís.[5]). — V. 19. přes květnatý palouček (Pís.[5]). — V. 20. za potůčkem plyne (Pís.[5]). — Po verši 20. následuje v Pís.[5]:

Svět ten s tvory se všemi,
v povětří co žije,
všecko co je na zemi,
med milosti pije.

Ke jmeninám F. P. — »*Ku jmeninám F. P.*« (Pís.[4], Pís.[5]).

Milence. — V. 1. spívat (Pís.[5]). — V. 3. vzývat (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 13. vskrytě (Pís.[5]). — V. 14. hle, čas (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 29. vynechán (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 31. srdci rajské slasti (Pís.[4]), srdci rajské vlasti (Pís.[5]). — V. 33. svorností; (Pís.[4], Pís.[5]).

Milost a víno. — V. 14. to však jen když žízním (Pís.[4], Pís.[5]).

Lilida v modlení. — V. 3. Abelova (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 11. už (Pís.[4], Pís.[5]), v zdraví (Pís.[5]).

Panic i děvčina. I. — Z polsk. Odyńca (Pís.[4]); Z Odyńce (Pís.[5]). — V. 17. už (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 19. časně, (Pís.[4]). — V. 20. dost domů přijede (Pís.[4]). — II. Z Mickiewicze (Pís.[5]). — V. 11. chtělabys Pís.[4] — V. 14. kurhánu (Pís.[5]). — V. 20. vím pro něho (Pís.[5]). — III. Z Mickiewicze (Pís.[5]). — V. 16. zahásal (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 19. odkluzne (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 24. sklopí oči (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 27. stícha (Pís.[4]). — V. 36. nespytal (Pís.[5]).

A. J. hraběti z Kolovrat-Krakovskému. — V. 17. církev (Pís.[5]). — V. 20. mocnou obranou (Pís.[5]). — V. 22. ochranou (Pís.[5]).

Oddíl třetí.

Královská. — V. 1. Aj (Pís.[5]). — V. 5. se mnou (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 7. králi (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 11. na pravo (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 12. vstoupí (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 14. podkarpatských (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 17. Mne teď nerůzná vazba vine (Pís.[5]). — V. 21. prozby (Pís.[5]). — V. 26. náš — by (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 29. A hle, (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 34. bez čárky na konci (Pís.[4], Pís.[5]).

Potůček. — *Udice* (Pís.[4], Pís.[5]). — V. 1., 31. Aj (Pís.[5]). — V. 14. poodpadne (Pís.[5]).

Korunovační. — V. 3. věžiplná (Pís.[5]). — V. 9. v správu (Pís.[5]).

Charba. — V. 20. nejčistčí (Pís.[5]).

Morava. — V. 12., 13. úhlavního (Pís.[5]). — V. 18. orlice (Pís.[5]). — V. 19. lva (Pís.[5]). — V. 28., 29., páně (Pís.[5]). — V. 31. krkavci (Pís.[5]). — V. 32. spony (Pís.[5]).

Křepelečka. — V. 1. z žita (Pís.[5]). — V. 4., 6., 9. nespívá, spívá, spívat (Pís.[5]).

Chladný sníh. — V. 4. spívala (Pís.[5]). — V. 7. skusím (Pís.[5]).

Růže II. — V. 8. dýšíc voní (Pís.[5]).

Rozpač. — V. 2. spurně (Pís.[5]).

Udobřeníčko. — V. 19. u záhrobníčka (Pís.[5]).

Moje boje. — V. 14. skvělosněžná liliee (Pís.[5]).

Marnost světa. — V. 1. spívati (Pís.[5]). — V. 7. spytovat (Pís.[5]). — V. 20. Vznes (Pís.[5]).

VYSVĚTLENÍ
nepovědomějších slov.

(Podle vydání z r. 1831.)

Aučel cíl.
blahověří dobré mínění.
bodrost ochotnost, Munterkeit.
bradáč fousatý mnich, fousáč.
chrasť roští.
červec purpura.
dav zástup.
dle čeho proč.
draha 1. cesta, 2. komonstvo.
dražina cesta.
jarý prudce silný.
jeseň podzim.
gazella divá koza.
kochaný milovaný.
klest roští.
kurhan mohyla, hrob.
Lada Venus.
ladný skvělokrásný.
lepota krása.
líbiti milovati.
lichý zlý, falešný.
luna měsíc.
luzný loudivý, něm. los.
nach šarlat.
nával dotírání.
něžný zart, zärtlich.
Nočena luna.
nyji, nýti schmachten.
obiľ hojnost.
odklesnouti z uzdy pustiti.
osennij podzimní.
pečalný žalostný.
pelestý peřestý, strakatý.
pleso bažina.
pleť živá barva kůže.
podliska pliska, konipas, třasořitka.
potianite potáhněte.
přelud fantom.
příroda natura.
roub Sprosse.
rov hrob.
severný půlnoční.
slasť rozkoš.
sláti posílati.
spěti spěchati.
spíl žert, hra.
sponika sníženě.
sráz příkrost.
srdcejatý srdce jímající.
strona strana.
štěrba štěrbina, rozsedlina.
Šumava Böhmerwald.
Vesna jaro.
viesť viestočka, zpráva.
vláti se vlnovati se, vlny dělati.
vnada půvab, Reitz.
vytropiti vyslediti.
zaploniti zardíti.
zbor shromáždění.
zmije domácí had.
zračiti se ukazovati se.
zrublen rozsekán.
zvůr planina.
ždáti čekati.
žurčeti hrčeti.

PROSTONÁRODNÍ

SRBSKÁ MUZA,

DO ČECH PŘEVEDENÁ

OD

V. HANKY.

ČÁSTKA PRVNÍ.

V PRAZE 1817,

V KNĚHTISKÁRNĚ J. F. VETTERL Z WILDENBRUNNU.

Zalíbíli se tato maličká zkouška prostonárodních srbských písní, vynasnažím se vydávati krajanům svým celou zbírku prostonárodních písní všech slovanských pronárodů.

Překladatel.

O knížeti Lazaru,

bitva na Kosově poli.

Car Lazar si zasedne k večeři,
vedlé něho Caryce Milice;
praví k němu Caryce Milice:
»Care Lazaře koruno srbská!
Ty potáhneš zejtra na Kosovo,
s sebou vodíš sluhy i vévody,
ve dvoře nikoho neostavíš,
Care Lazo! žádné mužské hlavy,
by ti mohl psaní odnášeti
na Kosovo, a nazpět vrátiti;
odvádíš mi devět milých bratří,
devět bratří, devět Jugovičů;
ostav aspoň mi jednoho bratra,
jedno bratra sestře pro přísahu.«*
K ní hovoří srbské kníže Lazar:
»Paní moje Caryce Milice!
kteréhos bys nejraděj volila,
bych ti jej ostavil v bílém dvoře?«
»Ostav mi zde Božka Jugoviče.«
Tedy praví srbské kníže Lazar:

* Největší přísaha Srbkyň jest: Tako mi živ bratac!

»Paní moje Caryce Milice!
když se zejtra bílý den rozsvitne,
den rozsvitne a rozhřeje slunce
a vrata se otevrou na hradě,
tu hned vyjdi přede městskou bránu
tudy půjde vojsko v krásných řadách,
všichni jezdci pod bojovným kopím,
před nimi je Božko Jugovičův,
a on nosí křížovný praporec,
vyřiď jemu odemne žehnání,
nechť dá praporec komu jen sám chce
a nechť s tebou ve dvoře ostane.«
Když se ráno jitro rozsvitnulo,
i městské se otevřely brány,
tu hned vyjde Caryce Milice
ona stojí blízko v městské bráně,
a hle tutě vojska v krásných řadách,
před vojskem je Božko Jugovičův
na ryzáku všecken v čistém zlatě,
křížovný jej praporec zakrýval
pobratřence!*) do koně ryzáka;
na praporci jest zlaté jablko,
od jablka pak strmí zlaté kříže,
od křížů zas zlaté třapce visí,
ty klepají Božkovi po plecech.
Přiskočí tu Caryce Milice

---

* Srbové mají volené bratry; pobratření v kostele jistými církevními obřady se stává.

a uchvátí za uzdu ryzáka,
ruce sepne Božku vůkol hrdla,
pak mu počne ticho hovořiti:
»O můj bratře Božko Jugoviči!
Car mi tebe darem obětoval,
abys nešel na boj na Kosovo,
i tobě též žehnání zkazuje,
bys dal praporec komu ti líbo,
i bys ostal semnou na Kruševci,
abych měla bratra pro přísahu.«
Ale praví Božko Jugovičův:
»Jdi zpět sestro do té bílé věže,
i jábych se ti již nenavrátil,
ani z ruky praporcebych nedal,
kdyby mi Car daroval Kruševec;
pakby řekla družina ostatní:
hle strašivce Božka Jugoviče!
on se bojí jíti na Kosovo
pro kříž čestný krve prolévati
a pro víru svatou svou umříti;«
pak zabodne koně přímo k bráně.
A hle Jugu starého Bohdana!
i za ním hned sedm Jugovičů;
všech jich sedm zastavila řadou,
ale ani jeden hledět nechce.
Malou chvilku na to trvalo to,
a hle tu zas Vojna Jugoviče;
i on vodí carské krásné koně,
pokryty jsou zcela ryzím zlatem;

ona pod ním uchvátí hnědouše
i sepne mu ruce vůkol hrdla;
tu se k němu jme hned hovořiti:
»O můj bratře Jugoviči Vojne!
Car mi tebe darem obětoval
i tobě též žehnání zkazuje,
bys dal koně komu se ti líbí,
i bys ostal semnou na Kruševci,
abych měla bratra pro přísahu.«
Tu jí praví Jugovičův Vojen:
»Jdižiž sestro do té bílé věže,
jábych se ti jonák nenavrátil,
ani carových koní nepustil,
kdybych věděl že tam hned zahynu:
Táhnu sestro na Kosovo přímo,
pro kříž čestný krev svou prolévati
i pro víru s bratřími umříti.«
Pak zabodne koně přímo k bráně.
Když to vidí Caryce Milice,
ona padne na kámen studený,
ona padne — tu ji smysly minou;
a hle tutě slavného Lazara!
když tak vidí paní svou Milici
hrnou se mu slzy s oblíčeje,
ohlíží se s pravice na levo
a zavolá sluhu Holubana:
»Holubane ty můj věrný sluho,
skoč hned dolů s koně Labutína,
vezmi paní na své bílé ruce

a odnes ji do vysoké věže;
odemne to dovoleno tobě,
abys nešel na boj na Kosovo,
ale ostaň raděj v bílém dvoře.«
    Když to zaslech sluha Holubanín,
prolil slzy se svých bílých lící,
a tu skočí s koně Labutína,
vezme paní na své bílé ruce,
odnese ji na vysokou věži;
ale srdci odolat nemůže,
aby nešel na boj na Kosovo;
vrátí se tu k Labutínu koni,
vsedne naň, a jede na Kosovo. .
    Když se ráno jitro rozsvitnulo,
přiletěli dva vraní havrani
od Kosova pole širokého
a tu padli tam do bílé věže,
až do věže slavného Lazara,
jeden krakče, druhý předpovídá:
    »Zdali to věž slavného Lazara,
neb snad v věži nikde nikdo není?«
To pak z věže nikdo nezaslechl,
leč slyšela Caryce Milice;
nato vyjde před tu bílou věži,
zeptá tyto dva vrany havrany:*

---

* Srbové ve svých národních písních nemají žádných rýmů a přijdeli kdy rým, hned slovo za slovem se rýmuje; proto zde vrany za vrané.

»Bůh buď s vámi dva vraní havrani!
odkud pak ste sem dnes přiletěli?
nejsteli vy od pole Kosova?
vidělili ste dvě silná vojska?
zdali na se vojska udeřila?
a čí vojsko druhé porazilo?«
Nato káží dva vraní havrani:
»Bůh buď s tebou Caryce Milice!
Letíme dnes od Kosova přímo,
viděli sme ta dvě silná vojska
vojska na se včera *udeřila,*
obadva Carové zahynuli;
od Turků pak něco jich ostalo,
a od Srbů co jest pozůstalo,
vše raněno i zakrvaveno.«
O tom oni když tak hovořili;
a hle tutě sluhy Milutína,
nesa pravici v své levé ruce,
na něm jest ran krutých sedmnácte,
celý jeho kůň mu v krvi břední;
praví k němu tu paní Milice:
»Co tě bolí sluho Milutíne!
zradili snad Cara na Kosovu?«
Hovoří pak sluha Milutínec:
»Skyň mne paní s koně teď vítěze
a umej mne studenou vodičkou
a červeným vínem rány zalej;
těžké jsou mně rány osvojili.«*

* osvojiti — přivlastniti.

Skyne jej Caryce Milice,
a umyje jej studenou vodou,
i zalije jej červeným vínem.
Když se sluha málo zpamatoval
ptá se jeho Caryce Milice:
»Co se dálo sluho na Kosovu,
kde zahynul slavný kníže Lazar?
kde zahynul starý Juga Bohdan,
kde zhynulo devět Jugovičů?
kde zahynul Miloš Vojevoda?
kde zahynul Vuko *Brankovičův?*
kde zahynul Banovič Strachyňa?«
Tedy sluha počne povídati:
»Všickni ostali tam na Kosovu!
kde zahynul slavný kníže Lazar,
tu jest mnoho kopí polámáno,
polámáno Tureckých i Srbských,
ale více Srbských nežli Turských,
bráníc paní svého hospodára,*
hospodára slavného Lazara;
a Juga ti Caryce zahynul
na počátku hned v tom prvním boji;
zhynulo ti osm Jugovičů,
bratr bratra kde zraditi nechtěl
dokud hodně jeden běžet mohl.
Ještě ostal Božko Jugovičův,
křížník se mu po Kosovu věje,

* Hospodár v tureckých zemích je Vládař.

ještě Turky rozhání po řadách,
jako sokol ptáky a holuby;
kde se brodila krev do kolenou,
tu zahyne Banovič Strachyňa.
Miloš pak ti Caryce zahynul
u Sitnice u vody studené,
tam kde mnozí Turci zahynuli;
Miloš zhubil Císaře Murata,
Turků pak jest zhubil dvanáct tisíc;
Bůh rač spasit, koho stvořit ráčil;
zde jest památka srbskému rodu
by se příčil i by vypravoval
dokud lidí, dokud jest Kosova.
Co se ptáš na proklatého Vuka!
ontě zradil Cara na Kosovu
i odvedl dvanácte tisíců
Caryce má lítých kyrysníků.«

O svatém Mikuláši.

(Tato píseň nám ukazuje jak Srbové jsou ještě sprostí ve své víře.)

Bože milý divu velikého!
zřel sem divy prvé nevídané;
v Pavlově tom svatém monastyru,*
postaveny jsou tam zlaté stoly,
vše se Svatí řadou posadili:

* klášteře.

na vrch stola hromovník Ilia,*
v prostřed stola Sava i Marya,
na dně stola Pátka i Neděle;**
slávu zdvíhne světitel*** Nikola
i připije na slávu Krystovu,
ale dřímota na něj tu přišla,
v dřímotě pak i číši† vypustí,
číše padne na ty zlaté stoly,
nerozbijes'†† ni rozlejes' víno.
Kárá jej pak Hromovník Ilia:
»O můj bratře biskupe Nikolo!
i dosud sme pili chladné víno,
ale bratře my sme nedřímali,
ani z rukou číše nepustili;
co se tobě dnes tak dřímati chce?«
Ale praví světitel Nikola:
»Nekárej mne Hromovníče Ili;
já jen sedřím divný sníček usnuv:
plavilo se tři sta kaluděrů†††
plavili se na to siné moře
obět nesouc Svaté Hoře slavné,[1]
žlutý vosk a bělounké kadidlo;

* Eliáš.
** Světice Boží, jež starověrci ctí.
*** biskup.
† koflík.
†† nerozbije se.
††† klášterníků. Sv. Mikuláš jest patron plavců,
[1] Monte Santo v řecké zemi. Staří ji jmenovali *Athos.*

zdvihnouce se větry do oblaků
udeřily po moři hned vlny,
již se topí tři sta kaluděrů,
na hlas křičí tři sta kaluděrů:
Pomoz Bože a svatý Nikolo!
kde jsi koli, ať jsi nyní tady,
a já odšel, bych jim odpomohl,
vyplaví se tři sta kaluděrů,
vyplaví se zdrávo i veselo
odnesouce obět svaté Hoře:
Žlutý vosk a bělounké kadidlo.
V tom pak na mne tu dřímota přijde,
tu pak číši z ruky sem vypustil.«

Přirozená svoboda.

Krásně pěje slavíček
v zeleněnkém lesíčku,
v zeleněnkém lesíčku
na tenounké větvince.
Odtud jdou tři myslivci
chtíc střeliti slavíka,
on se dá do prošení:
Nechtějte mne stříleti;
já vám budu zpívati
na zelené baštici,
na červené růžince.
Chytivše tři myslivci
i odnesli slavíka;

pustivše jej ve dvoře
by jich dívky veselil.
Nechce slavík zpívati,
nechce slavíček jísti.
Odnesše jej myslivci
pustili jej do luha;*)
začne slavík zpívati:
»Těžko druhu bez druha,
těžko druhu bez druha
a slavíku bez luha.«

Ovčák a děvčice.

Usnula děvčinka dřínku na kořínku,
odtud pak jde stádo, s stádem dva ovčáci,
jeden v míru projde, druhý nechce v míru,
hovoří k děvčici: »Vstaniž pak děvčino!
půjdeme tam dolů na to zlaté pole
zralou pšenici žat a se spolu přežat,
jestli mne předežneš, chci ti dát své stádo,
jestli tě předežnu budeš moje milá.«
Vyvstane děvčice, metnou srp na rámě,
odejdou tam dolů na to zlaté pole.
Žali sou pšenici od jitra do mraka;
za děvčicí váže devět milých bratří,
za švihákem váže devět milých druhů.

* luh — háj.

Děvčice nažala tři sta a tři snopy,
švihák také nažal dvě stě a dva snopy.
Hovoří děvčice: »Slyšíšli ovčáku!
abys mi dal stádo, já tě předežala.
Prosí ji tu pastýř, pak k ní prohovoří:
K čemu tobě stáda s tolika ovcemi?
když ty trávy nemáš, stádobys napásla,
ani vody neznáš, bys je napojila,
ani chladu nemáš, kdebys polednila.
Hovoří děvčice slyšíšli pastýři!
já mám pole, kdebych stádo napásala,
moje hustá kštíce* je zelená louka,
a i vody já mám, kdebych napájela
moje bystré oči, dva bystré prameny,
chládkem pak jim budou moje černé brvy.**

Tkanice a dívka.

Sedí dívka na vysoko,
na vysoko na široko,
svilu*** přede, svilu plete,
a s tkanicí si hovoří:
Kdybych znala má tkanice!
že tě mladík bude nosit;
sviloubych tě opletala,

* dlouhé vlasy.
** obočí.
*** hedvábí.

zlatembych tě uvijela,
i perlami ozdobila.
Kdybych znala má tkanice!
že tě starý bude nosit,
lykembych tě opletala
a rohožem propletala,
kopřivami ozdobila.

Fetibegovič a jemu nesouzená.

Slunce zajde, soumračí se chvátá
a ve dvoře kapky vody není.
Svakrovy se ve dvůr sezvávají:
čí je řada za horu na vodu?
Řada došla na Jahodu zelvu,*
nesmělatě Jahoda dívčice
pro Turčína Fetibegoviče;
neb ji jonák ten na matce prosil
ještě malou v jejím sedmém létě,
sedmkráte a po sedm roků.
Matka jí tu chytře poradila,
sejmouc s ní tu roucho děvčinino,
hodí na ní roucho nevěstino,
i na ruce ze zlata prsteny.
Tu odejde za horu na vodu,
ale na vodě Fetibegovič
kopím jonák bystrou vodu kalí.

* zelva, mužova sestra.

Praví k němu Jahoda dívčice:
Nekal vody neznámý jonáče,
voják tě mi nyní z vojny přišel
a ve dvoře vody nenachází,
nesmím jemu kalné vody přinést.
K ní hovoří tu Fetibegovič:
»Bůh buď s tebou outlinká nevěsto!
čí jsi milá? číli jsi sestřička?«
»Já jsem milá Jovy Popoviče,
a sestra jsem Kraleviče Marka.«
Ale praví dál Fetibegovič:
»Já a Jovo jsme po Bohu bratří,
ty jsi moje po Bohu sestřička.«
Natočí jí vody do nádobí,
pak jí dá lehounké provazeče,
ti ji vedou skrz horu zelenou,
kde je sama, a kde nemá druha,
by jí nebylo od hory smutno.
Na to hned jde do bílého dvora,
vypravuje to své staré matce:
Kdypak se oženil matko Jovo?
já sem dnes jeho nevěstu viděl;
krásná ti je; střela do ní udeř!«
Jemu stará odhovoří máti:
Vždyť se ještě Jovo neoženil;
i to byla Jahoda děvčice,
a tak ona tebe oklamala.
Jak to zaslechl Fetibegovič
udeří se rukou po kolenu:

»Ach mé škody! ach mé velké hanby!
klamali mne Turci i Kaûři*
nikdo mne pak oklamat nemůže,
a dnes tu mne oklamá děvčice.«

Mistrovi.

(Tyto dvě písně jsou z kraličských písní, které se toliko zpívají o letnicích, když se na krále a královu hraje. Veliceby vydavatele potěšilo, kdyby mu někdo z Čech, z Moravy nebo ze Slovák podobné starožitné písně zaslal — udrželyli se ještě jaké!)

My sme sem teď přišli,
před mistrovy dvory.
Mistrovy jsou dvory
brzy vystaveny:
kámen po kameni,
sochor po sochoru;
pod nimi si chodí
mlaďounká mistrová
a v náručí nosí
syna Pantalia,
za ručinku vodí
dcerku Anděliji
třetí se jí chytá
za hedvábnou sukni.

* Kaur jmenují Turci všecky nevěřící, vlastně ale Němce.

Viděly to druhé,
pak jí záviděly:
Blaze tobě družko,
mistrova milenko!
V náručí ty nosíš
syna Pantalia,
za ručinku vodíš
dcerku Anděliji,
třetí se ti chytá
za hedvábnou sukni.

Žákovi.

Zde nám ukazují
žáka samouka,
sám se z knihy učí,
jemu kniha káže:
koněmby nejezdil,
šavle neopásal,
vína aby nepil
a milé nelíbal.
To žáček neslyší,
co mu kniha káže;
na koni víc jezdí,
více šavli páše,
velmi víno pije,
velmi milou líbá.

Loučení Milých.

(Z ruského.)

Deníček dochází,
nocka nastupuje
a ke mně mlaďounké
milý můj posílá;
milý můj posílá
i sám též přichází.
Domali milenka
radost má předrahá?
A já přemlaďounká
a já zeleněnká,
na nožku lehounká
z postele vstávala,
na dvůr pospěchala,
družečka potkala,
a pro jeho zdraví
družečka prosila,
i pro své neštěstí
jemu rozkázala.
Tehdáž můj družeček
odešel daleko,
zalomiv rukama
zalil se slzama,
a já přemlaďounká
k družku hovořila:
Sokole můj jasný,
mládenče překrásný,

družečku můj milý,
orle zlatokřidlý!
kam ty teď odjedeš
a mne zde zavrhneš,
zde v cizí krajině,
mne ach přemlaďounkou!
A já odejedu
tam v Nižní hrádeček,
tam v Nižní hrádeček
jen na jeden roček;
piš tam ke mně psaní,
já budu čítati,
k srdci přitiskati,
slzno vzdychávati,
na tebe mlaďounkou
v slzách zpomínati.

Petrburgská píseň.

Za horami za dolami,
za lesami chrastinami
palouček tam byl,
na něm tu rostly kvítečky
vůkol se milé potůčky
blyštěly v struhách.
Ptáci něžné* písně pěli
slyšet bylo tam píštěly
slavíček svistal;

* něžný, outličký,

Příroda se veselila,
a utěcha se rozvila,
vanul větřínek.
Nedaleko byl tam chloumek
a na chloumečku byl domek
ve vší krásotě,
podlé domečka doubeček
pod ním seděl mládeneček
v zámutku v stesku.
Složiv ručinky tak seděl,
na kvítečky krásné hleděl
píseňku zapěl:
»Ach ty ty Milenko moje!
ach ty roztomilá moje,
teskno bez tebe!
Bez tebe mi vše nemílo,
vše nemílo vše pustylo,*
skryl se svět s očí.
Vše křovinky i listečky
i prozračné** ty potůčky
mne neveselí.
Ony žel spíš rozmnožují
a to mi připomínají
jak sme hráli zde:
My sme hráli v motýlečky***

---

* jednostejné.
** prohledací.
*** ruská hra.

a milost pletla věnečky
každý večerek.
Celovalis', milovalis'
ptáci hledíc libovalis'
také jako my.
A teď v nesnosném zlém hodu
s tebou milá na rozchodu
v smrtelném hoři.
Není minuty ni času
aby nezřela se krása
tvoje v těch místech,
kde sme se vždy toulávali,
s tebou píseňky zpívali
sedíc na trávě.
Vzdálí Echo rozléhalos',
a srdéčko radovalos'
v prostřed rozkoši;
a teď srdéčko v tu chvíli
v rozloučení pláče, kvílí,
dobrý mládenče!
Netužiž, neplač dětinko,
nežaluj se sirotinko,
shledám se s tebou;
opět budem motýlečky
a jako prvé družečky
s tebou příteli!«

POZNÁMKY.

O knížeti Lazaru, bitva na Kosově poli, str. 235. — Srov. Vuk Karadžić, Pěsnarica II. str. 98. Překlad Hankův znovu otištěn v Jungmannově Slovesnosti z r. 1820, str. 57, s historickým úvodem z Turecké kroniky M. Konstantinoviče.

V. 40—41. Křížovný jej praporec zakrýval pobratřence! do koně ryzáka; správněji v Jungm. Slovesnosti: Křížový jej praporec zakrýval, pobratřenče! do koně ryzáka; srb. Krstaš ga je barjak poklopio, pobratime! do konja alata.

V. 118. Když se ráno jitro rozsvitnulo — správně: Když nazejtří jitro zasvitnulo; srb. Kad' je sutra jutro osvanulo.

V. 138. Letíme dnes od Kosova přímo — místo: My jsme dnešního jitra (letěli) od Kosova rovného; srb. my smo jutros od Kosova ravna.

V. 151. Co tě bolí sluho Milutíne! — chybně místo: Co jest, ubohý sluho Milutine!; srb. Što je, bolan slugo Milutine!

V. 154. Skyň mne paní s koně teď vitěze — otrocký překlad podle srb.: Skin' me (sejmi mne) gospo sa konja viteza.

V. 156. a červeným vínem rány zalej; srb. i zalij me crvenijem vinom t. j. i napoj mne červeným vínem.

V. 157. těžké jsou mně rány osvojili — doslova podle srb.: těžke su me rane osvojile (t. j. přemohly).

V. 186. jako sokol ptáky a holuby; srb. kao soko' ptice golubove.

V. 195—6. zde je památka srbskému rodu, by se p ř í- č i l i by vypravoval; srb. on ostavi spomen rodu Srbskom, da se priča i pripovijeda t. j. aby se vypravovalo a povídalo.

O s v a t é m M i k u l á š i, str. 242. — Viz Vuk, Pěsn. II, str. 178.

V. 6—8. Na vrch stola hromovník Ilia, v prostřed stola Sava i Marya, na dně stola Pátka i Neděle — neobratný překlad srb.: Na vrh' sofre Gromovnik Ilia, po sred' sofre Savva i Maria, po dnu sofre Petka i Nedjelja (t. j. Ilija seděl na hořejším, Sava a Marija na prostředním, Petka a Nedělja na dolejším místě u stolu).

V. 9. Slávu zdvíhne světitel Nikola — doslovný překlad srb.: Slavu diže svetitel Nikola (t. j. slavnost začne, zahájí).

P ř i r o z e n á s v o b o d a, str. 244. — srb. Prirodna sloboda Vuk, Pesn. I, str. 67.

V. 10. Na zelené baštici — srb. u zelenoj baščici (t. j. zahrádce).

V. 12 d. Chytivše tři myslivci i odnesli slavíka; pustivše jej ve dvoře, by jich dívky veselil — nesprávný překlad srb.: Uvatiše tri lovca, i odn'eše, slavuja; metnuše ga u dvore, da jim drage veseli.

V. 16—17. Nechce slavík zpívati, nechce slavíček j í s t i — chybný překlad srb.: Neće slavuj da pěva, nego oće da jadi (t. j. chce h o ř e k o v a t i).

V. 18—19. Odnesše jej myslivci pustili jej do luha — srb. Odn'eše ga tri lovca i pustiše u luge (t. j. odnesli a pustili).

O v č á k a d ě v č i c e, str. 245. — Vuk II, str. 66 »Ovčar i děvojka«.

V. 6. Žralou pšenici žat a se spolu přežat — srb. da žněmo pšenicu, da se nadžněvamo.

V. 13. 15. švihák — nevhodný překlad srb. momak.

T k a n i c e a d í v k a, str. 246. — Vuk II, str. 15 »Gajtan i děvojka«.

V. 1—2. Sedí dívka na vysoko, na vysoko na široko — doslovný překlad srb. Sědi moma na visoko, na visoko naširoko.

V. 13. a rohožem propletala — srb. a rogozom popletala (t. j. oplétala).

F e t i b e g o v i č a j e m u n e s o u z e n á, str. 247. — Vuk II, str. 20 »Fetibegović i nesudjena něgova«.

V. 1. Slunce zajde, soumračí se chvátá — otrocký překlad srb. Sunce zadje, sumrajče se hvata (t. j. nastává).

V. 4. čí je řada za horu na vodu? — doslovný překlad srb. čija reda za goru na vodu? (t. j. na kom je řada jíti za les pro vodu).

V. 11. Matka jí tu chytře poradila — docela chybný překlad srb. Majka joj se jadu dosětila (t. j. matka dovtípila se jejího hoře, poznala její nehodu).

V. 20. V o j á k tě mi nyní z vojny přišel — srb. V o j n o mi je sa vojske došao (srb. v o j n o není voják, nýbrž muž, manžel).

V. 25. Čí jsi milá? — srb. Čijas' ljuba? (l j u b a = manželka, nikoliv milá).

V. 30. Ty jsi moje po Bohu sestřička — srb. Ty si moja po Bogu snašica (s n a š i c a = žena bratrova, švakrová).

V. 32 d. Pak jí dá lehounké provazeče, ti ji vedou skrz horu zelenou, kde je sama, a kde nemá druha, by jí nebylo od hory smutno — chybný překlad srb. Pak joj dade lake pratioce, te je prate kroz goru zelenu, gdje je sama, a ne ima druga, da je nije od gorice tuga (t. j. dá jí

lehké průvodce a ti ji doprovodí zeleným lesem, aby se jí lesem nezastesklo).

Loučení Milých, str. 251. — Moskev. Pěs. str. 159, č. 140 »Proščanije ljubovnikov«.

V. 15 d. — a pro jeho zdraví družečka prosila i pro své neštěstí jemu rozkázala — rus. pro jevo zdorov'je družka razprosila, pro svoje neščastje jemu razskazala (t. j. po jeho zdraví se ptala a o svém neštěstí mu vyprávěla).

Petrburgská píseň, str. 252. — Mosk. Pěs. str. 174, č. 155 »Sanktpetěrburgskaja pěsnja«.

V. 1—2. za horami za dolami, za lesami chrastinami — doslovně podle rus. Za gorami, za dolami, za lěsami, mež' kustami.

V. 5—6. Vůkol se mile potůčky blyštěly v struhách — rus. Vokrug mily ručejočki blistali v strugach.

V. 27. Skryl se svět s očí — rus. Skrylsja svět (t. j. světlo) iz glaz.

V. 43. Není minuty ni času — rus. Nět minuty, ni časa (t. j. hodiny).

V. 51. v prostřed rozkoši — rus. sredi všech otrad.

V. 60. s tebou příteli! — rus. s toboj miloj drug!

Oprava.

Na str. 50. v. 4. čti ovce místo ovec.

OBSAH.